

પ્રાપ્તિ સ્થાન

- (૧) બી. એ. શાળા એન્ટ્રા અધર્સ (૨) દિલીપકુમાર રાજેન્દ્રકુમાર
 જી. એવેરી બજાર 'અરવીંદ સદન' દસ્તાવીબીના
 મુંબઈ-૨ ગોખલા સામે, પાંજરા પોળ
 પાસે, અમદાવાદ

સ્વ. પિતાશ્રી અંબાલાલ રતનચંદ તથા પૂ. ધર્મસંસ્કારદાતા
 માનુશ્રી ગં. મૂળીબેનના ઉપકારની સ્મૃતિ નિમિત્તે...

પ્રકાશકીય

પરમ ઉપકારી, પરમપૂજ્ય. વાત્સલ્યનિધિ સિદ્ધાન્ત-
મહોદધિ સ્વ. આચાર્ય ભગવત શ્રીમદ્ વિજય પ્રેમ-
સૂરીશ્વરજી મહારાજના અમાર ઉપકારને વર્ણવી ચકાવ
તેમ નથી. અનેક વિદ્વાન, સંયમી, તપસ્વી, પ્રભાવક, પ્રવચન-
કાર, લેખક મુનિ ભગવંતોના વિચાર પદ્ધિવારની ભક્તીસ
શ્રી સમને તેઓધીએ કરી છે. તેઓશ્રીના પ્રભાવથી અનેક
કુટુંબો ધર્મના રંગે રંગાયાં, અનેક છવો સર્વવિરતિ ધર્મની
આરાધના કરનારા થયા, અનેક દેશવિરતિ પામ્યા, અનેક છવો
સમ્યક્ત્વ પામ્યા, કેટલાય છવો સમ્યક્વાભિમુખ બન્યા.

અમારા કુટુંબ ઉપર પદ્મ પૂજ્યપાદશ્રીની મહાન્ કૃપા
વરસી. તેઓશ્રીના પદ્મલોકાર પ.પૂ. શાસનપ્રભાવક, વ્યાખ્યાન
વાચકરતિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય રામચ દ્રસૂરીશ્વરજી
મહારાજની અમોઘ દેશનાથી અમારા પિતાશ્રીનું જીવન
ધર્મવાસિત બન્યું, અને તેમની ધર્મશ્રદ્ધા ખૂબ જ દૃઢ બની.

ત્યાર પછી પ.પૂ. આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય પ્રેમસૂરી-
શ્વરજી મહારાજના સંસર્ગથી તથા પ.પૂ. ઉમતપત્ની, પ્રવચન
પ્રભાવક મુનિ શ્રી જ્ઞાનુવિજયજી મહારાજ (હાલ પ.પૂ.
આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય જીવનજ્ઞાનુસૂરીશ્વરજી મ.) ની
વૈરાગ્યવાળીના શ્રવણથી તેમજ પ.પૂ. મુનિશ્રી પદ્મવિજયજી
મ. ના સંસર્ગથી અમારા હૃદયનું હીરાભાઈ વૈરાગ્યવાસિત
બની પ.પૂ. આચાર્ય ભગવંતના શુભ હસ્તે સંવત ૨૦૦૮ના

જેઠ શુદ્ધ પના શુભ દિવસે મુંબઈ (ભાયાળલા) મધ્યે અન્ય ચાર મુમુક્ષુઓ સાથે હજારોની માનવમેદની વચ્ચે દીક્ષિત થઈ પૂ. મુનિશ્રી હેમચંદ્રવિજયજી થયા.

તળી ત્યારપછી ત્રણ જ વર્ષમાં અમારાં સંસારી ભગિની ગિજ્યાબેન તેમજ અમારા લઘુભાઈ જોડે વિવાહિત થયેલા સરસ્વતીબેન દીક્ષિત બની સ્વ. પૂ. પ્રવર્તિની શ્રી ચંદ્રશ્રીજીનાં શિષ્યા પૂ. સાધ્વીજી શ્રી રંજનશ્રીજીનાં શિષ્યા પૂ. સાધ્વીજી શ્રી વસંતપ્રભાશ્રીજી તથા પૂ. સાધ્વીજી શ્રી રંજનશ્રીજીનાં શિષ્યા પૂ. સાધ્વીજી શ્રી ચંદ્રશ્રીજીનાં શિષ્યા પૂ. સાધ્વીજી શ્રી સ્વયંપ્રભા

૬. દિવ્યાળેનની દીક્ષા પ્રસંગે પ. પૂ. આચાર્યભગવંત શ્રી ભક્તિસૂરીશ્વરજી મ. તથા પૂ. લલિતવિ. મ., પૂ. મિત્રાનંદવિજય મ. તથા પૂ. મુનિધી હેમચંદ્રવિજયજી મ. આદિ પદાર્થો હતા. તે વખતે વ્યાખ્યાન મંઠપમાં વચ્ચે ત્રિગડા ઉપર ચોમુખજી ભગવાન પધરાવી તેમની સમક્ષ પૂ. હેમચંદ્રવિ મ. શ્રીએ હુકૃતનિંદાની આરાધના કરાવી. આ વખતે આરાધક આત્માઓ પોતાના હુકૃતોનાં પશ્ચાત્તાપપૂર્વક મિચ્છા મિ હુકુંડમ્ પરમાત્માની સમક્ષ આપી પાપના ભારથી હલકા થયા.

આ આરાધના ખૂબ જ અચરકારક જણાઈ, અજ્ઞાન રાગ કે મોહવશ થયેલ પાપોને યાદ કરતાં કંઈક ભાવિક જીવોના હૃદય ગદ્ગદ થતાં, અને ક્યારેક આખમાં આંસુ પણ જણાતાં.

ખીન્ન દીવસે સુકૃતાતુમોદનાની આરાધના થઈ તે વખતે પણ પૂર્વજ્ઞોનાં સુકૃતોને યાદ કરતા ભાવિકોનાં હૃદય વિકસર થતાં હતાં. સાથે ચતુઃશરણુ સ્વીકારની આરાધના પણ થઈ.

આ બે દિવસની આરાધના સંખલ્યા પછી વિચાર થયો કે આ આરાધનાને પુસ્તકોરુક કરવામાં આવે તો આ આરાધના વારંવાર થઈ શકે, તથા જે જીવો આરાધના વખતે હાજર ન હોય તે પણ કરી શકે, ઉપરાંત માંદગી વગેરેમાં તો ભાવ ઔપધનું કામ થાય. આથી પૂજ્યશ્રીને વારંવાર વિનંતિ કરતાં તેઓશ્રીએ ધ્રમ લઈ આ વિધનું.

વ્યવસ્થિત લખાણ કરી આપ્યું, અને તે પંડિત શ્રી રતિભાઈ દ્વારા છપાવીને તૈયાર થયું.

પૂજ્ય ગુરુદેવોના ઉપકાર સાથે અમારા પૂજ્ય પિતાશ્રી તથા માતૃશ્રીના ઉપકાર પણ અમારા ઉપર અપાર છે. અમારા પૂજ્ય પિતાશ્રી પ. પૂ. શાસનપ્રભાવક આચાર્યદેવ શ્રીમદ્-વિજય રામચંદ્રચૂડીશ્વરજી મ. ની દેશના શ્રવાણી ખુબજ ધર્મરાગી બનેલા. પાતાના જીવનનો ઘણો સમય તેમના માંદગીમાં પસાર થયેલો. સંપ્રદાયી જેવો રાગ તેમને લાગુ પડેલ.

આમ ઘનાં આ પરિસ્થિતિમાં પણ તેમની શ્રદ્ધા અન્નેડ હતી. જિનવાણી શ્રવાણનો લાભ તો તેઓ વારંવાર લેતા. માંદગી દુઃખિયાન પણ આનેક આચાર્યશ્રી તથા મુનિ બળવંતો વગેરેને ઘર પહોંચાવી ધર્મશ્રવાણ કરવાનું શુદ્ધતા નહિ. સંયમ માર્ગ પ્રત્યે પણ તેમનું બાંધુમાન થાણું જ હતું.

મુજબ સંઘમમાર્ગે પ્રયાણ કર્યું, તેમજ પિતાશ્રીના ઋણ તરીકે અમોએ તેમની તેજાવના મુજબ સંવત ૨૦૨૩ના વૈશાખ માસમા પ. પૂ. ગચ્છાધિપતિ સિદ્ધાંતમહોદધિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય શ્રેમસૂરીશ્વરજી મહારાજ તથા પ. પૂ. શાસન પ્રભાવક આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય રામચંદ્રસૂરીશ્વરજી મ. પ. પૂ. વૈરાગ્યવારિધિ આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ વિજય યશોદેવસૂરીશ્વરજી મ. આદિ હગબગ સ્વાસોથી વધુ મુનિસમુદાયની નિધામાં શાન્તિસ્નાત્ર પૂર્વક અષ્ટાદ્ધિકા મહોત્સવ ઉજવવાનો હાજ મેળવ્યો.

આવા ધર્મશ્રદ્ધાળુ પિતાશ્રી ઉન્નવી ઉંમરમાં થોડા વર્ષો અમારા વતન ખંભાતમાં રહેલા. ત્યાં શક્ય ધર્મઆરાધનામય જીવન જીવતા. તેમનો રોગ વૃદ્ધિ પામવા છતાં ખૂબ સમાધિભાવે સહન કરતા. સંવત ૧૯૯૯ના શાવલ વડ ૧ના (પર્યુપણના આગલા) દિવસે ખૂબ જ શુદ્ધિપૂર્વક નવકારમંત્રનું શ્રવણ કરતા કરતા સમાધિપૂર્વક સ્વર્ગવાસને પામ્યા.

અમારા પૂ. માતૃશ્રીનું જીવન પણ ધર્મ આરાધનાથી અત્યંત ઉજ્જવળ છે. દેવાધિદેવ પ્રત્યેનો ભક્તિભાવ પૂ. સાધુ-સાધ્વીજી મ.નું વૈમાવચ્ચ, શત્રુઁજય, સમેનશિખરજી, લેસહમેર-રાણકપુરજી આદિ રાજસ્થાનનાં તીર્થો, ભદ્રેશ્વરજી આદિ કંચનાં તીર્થો તથા શ્રી શંખેશ્વરજી, પાનસર-મેરિસા સોયલીજી વગેરે ગુજરાતના હગબગ ઘણાં તીર્થોની યાત્રા, બે ઉપધાન તપ, નવપદની ઝોળીઓ, વૃદ્ધાવસ્થામાં પણ સ્તવન-સમજાયોનો સ્વાધ્યાય, હાથોની સંજ્યામાં નવકાર-

મંત્રના બીજ વગેરે અનેકવિધ આરાધનાઓથી તેમનું જીવન વાસિત થયું છે. પોતાની જાતેજ પુત્ર, પુત્રી તથા પૌત્રીના દીક્ષા મહોત્સવો ખૂબ ઉલ્લાસભર ઉજવ્યા છે. આજે પણ ઉભયટંક પ્રતિક્રમણ, જિનપૂજા, વ્યાખ્યાનશ્રવણ, સામાયિક, સચિત્તનો લાગ વગેરે દૈનિક આરાધનાથી તેમનું જીવન સુવાસિત બનેલું છે. તેમણે સ્વજીવનને અજવાળ્યું છે. એટલું જ નહિ પણ તેમના સંસર્ગમાં આવનાર પણ બનતાં સુધી ધર્મ પામ્યા વિના રહે નહિ, તેવું ઉત્તમ તેમનું જીવન છે.

ધર્મસંસ્કારદાતા પૂજ્ય ઉપકારી પિતાશ્રી તથા કલ્યાણ કારિણી માતૃશ્રીના મહાન ઉપકારનો બદલો કેમપણ રીતે વળી શકે તેમ નથી. તેમ છતાં તેઓશ્રીના ઉપકારની સ્મૃતિ નિમિત્તે આ પુસ્તકનું પ્રકાશન કરી ચત્કિચિત્ શ્રુત-ભક્તિનાં સુદૃઢ લાભ મેળવવા હું ભાગ્યશાળી થયો છું. ઉત્તરોત્તર વિશેષ સુદૃઢ લાભ મળતો રહે અને હર્લભજીવન ધન્ય બને એ એક શુભ આભિલાષ.

લી. બી. એ. શાહ

૭૬, જાવેરી બજાર મુંબઈ ૨.

૧. દ. - આ પુસ્તક વેચાણથી જે કંઈ આવક થશે, તેના ઉપયોગ શ્રુતભક્તિમાં થશે.

ધર્મસંસ્કારદાતા પરમેષ્વરી
સ્વ પિતાશ્રી અંબાલાલ સ્તાનચંદ સંઘની

જન્મ- : ૧૯૪૭ જ્યેષ્ઠ સુદ ૮ અંબાલા
સ્મરણવાસ : ૧૯૬૬ આવડુ વની ૧૧

નિવેદન

ચતુઃ શરણુ સ્વીકાર, દુષ્ટતાનંદા અને સુકૃત
અનુમોદનાની આરાધનાનો આ સંગ્રહ પૂજનીય શ્રી
સંઘની સેવામાં રજુ કરતાં અત્યંત આનંદ થાય છે.

પ.પૂ. ગીતાધર્મૂર્ધન્ય, સુવિશુદ્ધ ચારિત્ર્યમૂર્તિ સિદ્ધાંત
મહોદધિ સુવિશાલગન્ધાધિપતિ સ્વ, આચાર્યદેવ શ્રીમદ્ધર્મવિજય
પ્રભસૂરીશ્વરજી મહારાજાનું અંતિમ ચાતુર્માસ શ્રી સ્વ'ભ-
નતીધ' (ખ'લાત) મુકામે શ્રી તપગન્ધ અમરશાળા
જૈન સંઘના અત્યંત આગ્રહથી પ. પૂ. વૈરાગ્યવારિધિ આચાર્ય-
દેવ શ્રીમદ્ધર્મવિજય યથોદેવ સૂરીશ્વરજી મહારાજા તથા
પ. પૂ. પંચાસજી શ્રી ત્રિલોચન વિજયજી ગણિવરશ્રી
આદિ વિશાળ સમુદાય સાથે થયું.

પૂજ્યપાદશ્રીની નિઝામાં સકલ સંઘમાં અનેક પ્રકારની
આરાધના થઈ, રત્નત્રયીની આરાધના નિમિત્તે અદ્દશ તપમાં
લગભગ સાઠાત્રણસો પુર્યાતમાઓ જોડાયા, ત્યાર પછી
પૂજ્ય પંચાસજી શ્રી ત્રિલોચન વિજયજી ગણિવરશ્રીની પ્રેરણાથી
દુષ્ટતાનંદા અને સુકૃત અનુમોદનાની બે દિવસની આરાધના
યથાશક્ય છઠ્ઠ, બે આયંબિલ આદિ તપ પૂર્વક અનેક પુર્યા-
તમાઓએ કરી.

આરાધનાના પ્રથમ દિવસે વ્યાખ્યાન હોલમાં પ્રભુજીને

પંચરાવી ચૈત્યવંદન કરી. પૂજ્ય પંન્યાસજી મહારાજે હુકુંત નિંદા અંગે ફેટલીક સમજણ આપી. આમણા કુલકના આધારે ગાથાઓ ગોલી વિવેચન કરી સકલ સંઘને ચીદરાજ કોકના સર્વ જીવો જોડે શ્રમાપનાની આરાધના કરાવી. ત્યાર પછી મિત્રાત્વાદિ આશ્રયોળી. ભૂતકાળના ભવોમાં તથા આ ભવમાં આપણા જીવે આચરેલ આશ્રયો (પાપસ્થાનકોને) કમર : નિસ્તારી યાદ કરાવીને તેના આલાવા ગોલી મિત્રામિ દુઃખદમ દેવાની આરાધના કરાવવાનો લાભ મને મળ્યો.

મીઠા દિવસે ગુરૂત અનુમોદનાની સમજણ આપી અરિ-
નંત પચ્ચાન્યાળી યાત્રામાર્ગાનુસારી ગુધીના જીવોના ગુરૂતોની
અનુમોદના કરાવવામાં આવી. પ્રસંગ પામીને પૂર્વાચાર્ય
જગવંતોના પાકોને યાજુ યાદ કરી તેના અનુવાદ કરવામાં
આવી.

શરણના ઉપાધ્યે (પ. પૂ. ચંદ્રશેખર વિ. મ. ની નિદામાં) એમ અનેક સંદેશમાં આ આરાધના વિધાન જનસમુદાયે કરી આ જે આરાધના ઉપરાંત તથાસવ્યવસ્થા પરિપાક માટે માનુ : શરણ સ્વીકારી આરાધના પણ જરૂર હોવાથી તે જે આરાધના પૂર્ણ થયે સંદેશમાં કરાવાતી હતી, વળી દુષ્ટતનિંદાની આરાધના ભેડે ભવોભવનાં પુરુષો વાસિરાવવાનું પણ સંદેશમાં આપ્યું કરાયું.

સંવત ૨૦૨૬માં ખંભાત મુક્તિ મુદ્રાવક તારાચંદ્ર ભાઈની મુખત્રી કુમારિકા દિવ્યાબેનની દીક્ષા નિમિત્તે જવાનું થયું—તે વખતે ખંભાતમાં આ આરાધના ફરીથી કરાવવામાં આવી. તે સાંભળીને મુદ્રાવક ખંડીભાઈને આ આખી આરાધના પુસ્તકારજ કરાવીને પ્રગટ કરાવવાની ભાવના થતાં તેઓએ મને તે સંબંધ વ્યવસ્થિત લખી આપવા વિનંતિ કરી. પરિણામે આ ત્રણે આરાધનાને વ્યવસ્થિત સંબંધરૂપે તૈયાર કરવામાં આવી છે.

તમાર થયેલ લખાણને પૂ. જયદોષવિજયજી મલિવર શ્રી, પ. પૂ. ધર્મગુપ્તવિજયજી મ. તથા મુનિશ્રી જયમુંદર વિજયજીએ ભેટ, વાંચી ચચાયેઆ મુદ્રારા કરી આપ્યા, ત્યાર પછી પ. પૂ. પરમેષ્ઠકારી, તપોનિધિ, પ્રવચન પ્રમાવક ગુરુદેવશ્રી આચાર્ય ભગવંત શ્રીમદ્ વિવેક ભુવનભાનુ સૂરીશ્વરજી મહારાજએ અનેક વ્યવસાય અને કામના ગામ વચ્ચે આ લખાણને ભેટ આપવા મદદાન દુપા કરી.

આ રીતે સંયોધિત થયેલ લખાણની પ્રેમકોપી પંક્તિ

શાળાના ઉપાધ્યે (પ. પૂ. ચંદ્રશેખર વિ. મ. ની, નિદામાં) એમ અનેક સંઘોમાં આ આરાધના વિશાળ જનસમુદાયે કરી આ બે આરાધના ઉપરાંત તથાભવ્યત્વના પરિપાક માટે ચતુ. શરણ સ્વીકારી આરાધના પણ જરૂરી હોવાથી તે બે આરાધના પૂર્ણ થયે સંક્ષેપમાં કરાવાતી હતી, બળી દુધ્નિનિંદલી આરાધના બોડે ભયોભવનાં પુદ્ગલ પોશિરાવવાનું પણ સંક્ષેપમાં ચાલું કરાયું.

અવત ૨૦૨૬માં ખંભાત મુકામે મુદ્રાવક તારાચંદ્ર બાઈની મુપુત્રી કુમારિકા દિવ્યાબેનની હીક્ષા નિમિત્તે જવાતું થયું—તે વખતે ખંભાતમાં આ આરાધના ફરીથી કરાવવામાં આવી. તે સાંભળીને મુદ્રાવક ખંસીબાઈને આ આખી આરાધના પુસ્તકાર્થ કરાવીને પ્રગટ કરાવવાની ભાવના થતાં તેઓએ મને તે સંબંધ વ્યવસ્થિત લખી આપવા વિનંતિ કરી. પરિણામે આ ત્રણે આરાધનાને વ્યવસ્થિત સંબંધરૂપે તૈયાર કરવામાં આવી છે.

તૈયાર થયેલ લખાણને પૂ. જયદોષવિજયજી ગદ્ધિવર શ્રી, પ. પૂ. ધર્મગુરુતવિજયજી મ. તથા મુનિશ્રી જયશ્રુદંર વિજયજીએ ભેષ, વાંચી થયાયોગ્ય મુદ્દારા કરી આખા, ત્યાર પછી પ. પૂ. પરમોપકારી, તપોનિધિ. પ્રવચન પ્રજાવક ગુરુદેવશ્રી આચાર્ય ભગવંત શ્રીમદ્ વિદ્ય ભુવનભાનુ-સૂરીશ્વરજી મહારાજાએ અનેક વ્યવસ્થા અને કામના બોલ વચ્ચે આ લખાણને ભેષ આપવા મંડાન દૂપા કરી.

આ રીતે સંયોધિત થયેલ લખાણની પ્રેમકોપી યંત્રિણ

વિષયાનુક્રમ

વિષય	પૃષ્ઠ
તમા અભ્યાસના પરિપાકનાં ગ્રંથ સાધનો.	૧
(પૂર્વભૂમિકા)	
અનુસારણ સ્વીકાર આરંભના	૪૩૧૧
(૨) દુષ્ટતા ગર્હી (નિંદા)	૧૨, ૧૧ ૬૫
ભાગ્યકા પ્રવચન	૧૨
આરંભના-વિભાગ---૧	
(અભ્યાસ દુષ્ટતા આધારે સર્વજીવો ઉપરે કામચલા.)	૧૮
આરંભના વિભાગ---૨	

શુદ્ધિકરણ

પૃષ્ઠ	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૧	૨	દુહપ	દુહપ
૧	૧૩	કળવય	કળગ વ
૧૧	૧	પ્રજાત	પ્રજાગત
૧૨	૭	ચરણોને	ચરણોને વિષે ચરણોને
૧૩	૪	ખધાવે	ખધાવે
૧૩	૧૦	અન	અને
૨૦	૮	મેયનોદિ	મેયનોદિ
૨૦	૯	• મુચ્છગણ	મુચ્છગણ
૨૩	૧૫	• ઠિણ	• ઠિણ
૨૪	૧૭	જે	જ
૨૫	૧	વેણુ	વેણુન
૨૬	૨	/ ચારનેજ	કારનેજ
૩૦	૭	જે	જ
૩૦	૧૬	અમ્મો	અમ્મો
૫૫	૨૦	અતુવિધ	અતુવિધ
૫૯	૧૨	જે	જ
૬૦	૧૦	• અણુમોદિ	• અણુમોદિ
૬૧	૧	અતનન	અતનન
૬૧	૬	નિચ્છત	નિચ્છત
૬૧	૧૯	• ના ન્વત	• નાન્વિતમ્
૬૪	૧૨	મદ	મૂદ
૭૮	૨૧	• મુષ્ટાનાડપિ	• મુષ્ટાનાડપિ
૮૬	૮	• ખ્યાત્ત	• ખ્યાત્ત
૯૪	૨૩	પ્રમાણ	પમાણ
૯૬	૧૮	૧૯ ખાલ	૨૦ અખાત

પૃષ્ઠ	પંક્તિ	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૯૬	૨૧	૨૦ અભ્યંતર	૧૯ બાહ્ય
૯૬	૨૨	રસન્નઓ	રસન્નાઓ
૯૭	૨૨	જે કં	જે કંઈ
૯૮	૫	પાંચમી	પંચમી
૯૯	૧૬	સ્તોત્ર	સ્નાત્ર
૧૦૦	૬	૦ હંત્યા	૦ હંત્યા.
૧૦૨	૧૫	પર્વતાદિ	પર્વત
૧૦૪	૭	શલેશી.	શેલેશી.
૧૦૫	૧૦	૧૧૮૦૬૪૫	૧૧૮૦૬૪૫
૧૨૧	૨૧	આત્મગોએ	આત્મગોએ
૧૨૬	૨૩	રત્ના	રત્ના
૧૨૮	૫	મન્ત્રેયિ	મન્ત્રેયિં
૧૩૬	૨૧	મામગદાપાગ	માસદાપાગ
૧૪૦	૧૧	મુનિ	મુનિ

નમાં તિત્થસ્ત
તથાભવ્યત્વના પરિપાકનાં
ત્રણ સાધનો
(પૂર્વ ભૂમિકા)

ચતુસરણગમન દુષ્કટગરિહા, મુકુટાણુમોચના ચેવ ।
એસ ગણો અણવરયં કાયબ્બો કુસલહેંઉત્તિ ।

—ચઉસરણ પયત્તો

(૧) ચતુ.સરણ સ્વીકાર (૨) દુષ્ટત ગર્હા, (૩) મુકુ-
તાનુમોહના કુશળતાના હેતુ માટે હંમેશા કરવા જોઈએ.

‘પંચસૂત્ર’ નામના શાસ્ત્રમાં પણ તથા—ભવ્યતાવાદિના
પરિપાકનાં આ જ ત્રણ સાધનો જણાવ્યા છે.

તત્ત્વ પુણ વિવાગસાદનાણિ—ચતુસરણગમનં, દુષ્કટગરિહા,
મુકુટાણ સંવર્ણં,

તેના (તથાભવ્યતાવાદિના) વિપાકના સાધનો (૧) ચતુઃ
સરણગમન (૨) દુષ્ટત ગર્હા (નિંદા) (૩) મુકુટ અનુમોહના છે
અર્થાત્ આ ત્રણ વસ્તુથી તથાભવ્યતાવાદિનો પરિપાક થાય છે.

ભવ્યત્વ એટલે જીવની મોક્ષને પામવાની યોગ્યતા
હરેક ભવ્યજીવમાં મોક્ષને પામવાની યોગ્યતા સ્વરૂપ ભવ્યત્વ
સમાન હોવા છતાં પણ કોઈમાં તીર્થંકર. થઈને મોક્ષ

અવસ્થા ભવ્ય હોય છે. વળી 'પાપી અક્ષય નજરે ન દેખે, વગેરે શ્રી સિદ્ધગિરિની મહિમાસૂચક પંકિતઓ પરથી શ્રીસિદ્ધગિરિની સ્પર્શના દ્વારા પણ ભવ્યત્વ નિશ્ચિત કરી શકાય છે.

ભવ્યત્વ પરિપાક એટલે—મોક્ષહેતુભૂત શુદ્ધ ધર્મના બાધક કર્મના નાશ દ્વારા મુક્તિની નિકટતા, માટે જે ભવ્ય આત્મઓએ પોતાના મોક્ષ નશ્ટ કરવો હોય, જાવનો ઉચ્છેદ કરવો હોય—તેમણે ભવ્યત્વ પરિપાક માટેનાં પંચમૂત્રમા દેશમાયેલ ઉક્ત ત્રણ સાધનો (૧) ચાર ચરણ સ્વીકાર (૨) કુટુંબ બંધાં (૩) મુકુતાનુમોહના ને સાધવા જોઈએ.

વળી યદુ અંધકાર મહર્ષિ આ ત્રણે વસ્તુને રાજ ત્રિકાળ સાધવાનું જણાવે છે.

“અર્થો કાયઘ્યમિણં દાંડકામેણં સયા મુષ્પણિહાણં
શ્રુજાં શ્રુજાં સંકિલેસે, તિકાલમસંકિલેસે ।”

અર્થ—તેટલા જ માટે મોક્ષની ઈન્છાવાળા હોવાએ સદા માટે પ્રણિધાનપૂર્વક સંકલેશના કાળમાં વારંવાર અને સંકલેશના અભાવમાં રાજ ત્રિકાળ આ ચતુઃશરણાદિ ત્રણ કરવા જોઈએ.

આમ મહાપુરુષો રાજ ત્રિકાળ સંસંધમાં આ ત્રણ વસ્તુ કરવા જણાવે છે. આપણે આગે વિસ્તારથી આ ત્રણે આરાધના કરવી છે.

(૧) ચતુઃશરણુ સ્વીકાર આરાધના

અનાદિકાળથી આ સંસાર-ચક્રમાં અનંતાનંત દુઃખને ભોગવતો હવે ભટકી રહ્યો છે, તેનું કારણ માત્ર એટલું જ છે કે-એણે ભાવથી અસિદ્ધતાદિ ચારનું શરણુ સ્વીકાર્યું નથી.

જગતમાં રાજા, મહારાજા, ગકવતી, ઝેનાપતિ, શેઠ, વગેરેનાં શરણુ માળીય વાર આ હવે સ્વીકાર્યાં, છતાં તેના ગંગાર પરિગ્રમણેના અંત આવ્યો નથી, એથી સંસાર પગ્નિમણેના છેડો લાવવા માટે આપણે હવે આજે આદીં ગિરાજમાન પરમાત્મા સમક્ષ આ ચારના શરણુને ભાવથી સ્વીકારવાનાં છે.

(આ માટેની ગાથાઓ અત્રે ગોલાવામાં આવશે. અને ત્યાર પછી દરેક ગાથાઓનાં અર્થ પણ કરાશે. તે વખતે દરેક ગાથાના અર્થ શરણુ સ્વીકારવાનું 'અસિદ્ધતા મને આવડતું' એવું જો 'પદ' ગાથાએ સાચું ગોલાવાનું છે.)

અસિદ્ધતાનું શરણુ:

૧૧. સર્વભ્રમમય નૃપા બ્રહ્મદાતાદિદેવગણિષુષ્ણા ।

અર્થઃ : બ્રમભ્રમમયના ચમરેલા મન્ય જે માનું ॥

તેવા અરિહંતો ! મને આપનું શરણુ હો
બધાએ સાથે બોલવાનું)

(૨) ચતુર્વિદ્યસાયચત્તા, ચતુરવયણા ચટ્વણ્યારધમ્મકદા ।
ચતુગડ દુહનિદલણા અરહંતા મજ્ઞ તે સરણં ॥

ચાર પ્રકારના કથાયોથી મુક્ત, ચતુર્મુખ, ચાર પ્રકારના
ધર્મને દેખનારા, ચાર ગતિના દુઃખોને દબાનારા હે અરિ-
હંતો ! મને આપનું શરણુ હો !

(૩) જે અટ્ટકમ્મમુવકા, ચરકેવલનાણમુણિઅપરમતથા ।
અટ્ટમયટ્ટાણરહિઆ અરહંતા મજ્ઞ તે સરણં ॥

જે આઠ પ્રકારનાં કર્મથી મુક્ત છે, ઉત્તમ ઠેવજ
જ્ઞાનથી પરમાર્થને જાણનાર છે, આઠ પ્રકારના મહત્થાનથી
વહિત છે તેવા હે અરિહંત ભગવંતો ! મને આપનું
શરણુ હો !

(૪) મવલ્લિત્ત અરહંતા, માવારિપ્પરણણે અરિહંતા ।
તે તિનગપૂઅણિજ્ઞા, અરહંતા મજ્ઞ તે સરણં ॥

ભવ રૂપી ક્ષેત્રમાં જેમને ઉગવાનું નથી અર્થાત્
સંસારમાં જન્મ પામવાનો નથી, ભાવ દુશ્મનોને હણવામાં
યોગ્યતાવાળા, ત્રણ જગતને પૂજનીય હે અરિહંત ભગ-
વંતો ! મને આપનું શરણુ હો !

શિદ્ધોનું શરણુ

(૫) તરિક્ષણ ભવસમુદ્ધં, રુદ્ધુહલહરિલક્ષ્મદુલ્લયં ।

જે સિદ્ધિમુદ્ધં પત્તા તે સિદ્ધા હંતુ મે સર્ગણ ॥

રૌદ્ર લાખો દુઃખોડી મોજથી દુર્લભ્ય તેવા ભવ-
સમુદ્રને તરીને જે સિદ્ધિ મુળને પામ્યા છે, તે સિદ્ધિ
પરમાત્માઓનું મને શરણુ દો !

(૬) જે મંજિક્ષણ તવમુગરેણ, નિવિહાઈ કમ્મનિઅલાઈ ।

મંપત્તા મુક્ત્યમુદ્ધં, તે સિદ્ધા હંતુ મે સર્ગણ ॥

તપડી મુદ્ગરથી નિળીડ તેવી કર્મની બેડીઓને
ભાંગીને જેઓ મોક્ષ મુળને પામ્યા તે સિદ્ધિ ભગવાંતોનું
મને શરણુ દો.

(૭) ગ્રાણાનલજાંગેણ, જાત્રોનિદ્દુમયચકમ્મમલો ।

કળવર્ગ ગ્રાણ અળા, તે સિદ્ધા હંતુ મે સર્ગણ ॥

ધ્યન કરી અગ્નિના યોગથી સદૃશ કર્મના મળ
બળી જાય. કલ જેઓના આત્મા કલક (ગુપ્ત) જેવા
નિર્મલ રહે. તે સિદ્ધિ ભગવાંતોનું મને શરણુ દો.

(૮) જાણ ન જન્મો ન જગા, ન વાદિણો ન માણ

ન જા જગા ।

જેઓને જન્મ, જરા, વ્યાધિઓ તથા મરણ નથી.
પીડા તેમજ ક્રોધાદિ કષાયો નથી. ત સિદ્ધ પરમાત્મા-
ઓડું મને શરણુ હો.

આધુનું શરણુ

(૯) મહુભગવિત્તિ, જે વાયાલીસદોસપમ્મિદું ।

મુંજંતિ મત્તપાણં, તે મુણિણો હુંતુ મે સરણં ॥

મધુકરવૃત્તિથી બેતાલીશ દોપચી પરિશુદ્ધ લોજન
પાણીને જેઓ વાપરે છે તે મુનિઓનું મને શરણુ હો.

(૧૦) વંચિંદિયદમણપગ, નિજ્જિભકંવ્વપ્પદપ્પપસગ ।

ધારંતિ વંમચેરં તે મુણિણો હુંતુ મે સરણં ॥

પાંચ ઇંદ્રિયોના દમનમા તત્પર- કંઠર્પના (કામના)
દર્પને છતનારા, નિર્મળ પ્રદ્મચર્ચને ધારણુ કરનારા
મુનિઓનું મને શરણુ હો.

(૧૧) જે પંચસમિડસમિઆ, પંચમહચ્ચયમરુચ્ચઠ્ઠણવસહા ।

પંચમગ્ગદમ્પુરસા, તે મુણિણો હુંતુ મે સરણં ॥

જે પાંચ સમિતિઓથી યુક્ત છે. પાંચ મહાગતના
ભારને વહન કરવામાં વૃષભ સમાન છે. પાંચમી ગતિ
(મોક્ષ) પ્રત્યે અનુરાગવાળા છે તે મુનિઓનું મને
શરણુ હો.

(૧૨) જે ચત્તમયલસંગા મમમણિતણમિત્તસત્તુણો ધીરા ।
માઠંતિ મુક્કલમગ્ગં, તે મુણિણો હુંતુ મે સરણં ॥

જેઓએ સઘળા મંગલે છોડી દીધા છે. જેઓ મણિ અને તુણ તેમજ મિત્ર અને શત્રુ પ્રત્યે સમદ્રષ્ટિવાળા છે, જેઓ ધીરતાથી મોઝ માર્ગને સાધે છે તે મુનિઓનું મને શરણુ હો !

ધર્મનું શરણુ

(૧૩) જો કેવલનાણદિવાયરેહિં તિન્થયરેહિં પન્નત્તો ।
મન્થજગર્જાવહિઓ, મો ધમ્મો હોઉ મહ સરણં ॥

કેવળજ્ઞાનરૂપી સૂર્યને ધારણ કરનાર તીર્થંકર ભગવં-
તોએ પ્રરૂપેલા, સર્વ જગતના ટુંબાના દિતને કરનાર
ધર્મનું મને શરણુ હો !

(૧૪) કલ્લઢાણ વોટ્ટિજ્ઞણી જન્થ અણન્થયવંધ્રનિહલણી ।
વન્નિજ્ઞઃ જીવદયા મો ધમ્મો હોઉ મમ મરણં ॥

કલ્લઢાણ કલ્પાણેને કલ્પન્ન કરનારી, અનથ્યાની પરંપરાને
દર્શાવનારી જીવદયા જેમાં વર્ણવવામાં આવી છે તે
ધર્મનું મને શરણુ હો.

(૧૫) જો પાવમમ્મવંતે જીવં મીમેસિ કુમ્મકુવંમિ ।

(૧૬) સગાપવગાપુરમમ્મલમ્-લોઆળ સત્યવાદો જો ॥
મવમઢવિલંબણસ્યમો, સો ધમ્મો હોડ મમ સર્ગં ॥

સ્વર્ગ અને મોટારૂપ નગરના માજે લાગેલા લોકોને
માટે જે સાર્થવાહ સમાન છે, જે ભવ અટવીને ઓળંગ-
વામાં સમર્થ છે તે ધર્મનું મને શરણુ હે.

(૧૭) એવચડણં સરણં પવન્નો, નિબ્બિન્નચિત્તાં મવચારગામો ।
જં દુષ્કંડં કિંપિ સમચ્ચમંસિ નિદામિ સચ્ચંપિ
અહં તમિણ્ઠિ ॥

આમ ચાર શરણુને પામેલો, ભવરૂપી કેદખાનાથી
નિવેંદ પામેલો હું હવે મારાં દુષ્ટોને તેઓની સમક્ષ
નિંદું છું.

પંચસૂત્રના આધારે ચતુઃશરણ સ્વીકાર

- (૧) જાવજીવં મે ભગવંતો પરમતિલોગનાહા અનુત્તરપુણ-
સંભારા સ્વીણરાગદોસમોહા અચિંતચિંતામળી ભવજલ-
હિપોઆ પ્ણંતમરણા અગ્રંતા સરણં ।

યાવજ્જીવ માટે મને ત્રણુલોકના શ્રેષ્ઠ નાથ, અનુત્તર
પુણ્યના નિધાન, રાગદ્વેષ, મોહ જેઓના નિર્મૂળ થયા છે
તેવા અચિંત્ય ગુણને આપનારા ચિંતામણિથી અધિક,
ભવ સમુદ્રમાં જલદાજ સમાન, એકાંત શરણ કરવા યોગ્ય
થી અચિંત ભગવંતોનું મને શરણ લો.....!

- (૨) તદા પરીણત્તમરણા અવેઅકમ્મકલંકા પણદ્ધવાવાહા
કેવલનાગદંડગણા મિલ્લિપુર નિવાસી, નિસ્સવમગુહ-
મંથયા, મન્થદાકયકિચ્ચના મિલ્લા સરણં ।

તથા જેઓના જરા, મરણ નાશ પામ્યા છે, કર્મના
કલંક જેઓને વેદવાના નથી, જેમની પીડાઓ નાશ પામી
છે, તે કેવળ જ્ઞાન, કેવળ દર્શનને આશ્રય કરનારા, મિલ્લિપુર
મિલે ના મોડાઓ, અનુપમ ગુણથી વૃદ્ધ, મરંથા કૃતકૃત્ય
દંડ નિર્દાતાઓનું મને શરણ લો.....!

- (૩) તદા પર્મેવસાહીમમયા માવજ્જનોપવિમ્યા પંચ-
કેવલમરણમણ્ણા પર્મેવપામિમ્યા પટમાનિદંડગણા
પ્રાણપચ્છવસેલ્લવા મિમ્હાપ્પણનાથા માદુ સરણં ।

તથા પ્રચલ અને ગંભીર આશયવાળા, સાવધયોગ
વિરામ પામેલા, પાંચ પ્રકારના (જ્ઞાનાચારાદિ) આચાર
બાહુનાત્, પરોપકારમાં રક્ષા, પદ્મ (કમળ) વગેરેની ઉપ
વાળા. ધ્યાન અને અધ્યયનમાં રક્ષા, વિશુદ્ધમાન બાવવાળ
શ્રી સાધુમહાત્માઓનું મને શરણુ હો.... ..!

(૪) તદા સુરામુરમણમપૂરજો, મોઠતિમિરંદુમાલી રાગ-
દ્રોસવિસપરમમંતો દેઝ મયલકન્તાણાણં કમ્મવળ-
ચિદાવચ્ચ સાદગો સિદ્ધભાવસ્સ કેવલિપ્પણત્તો ધમ્મો
જાવજ્જીવં મે મગવં સરણં ।

તથા સુર, અસુર અને મનુષ્યોથી શુદ્ધિત, મોહરૂપી
અધકારને નાશ કરવામાં સૂર્યસમાન, રાગ-રૂપરૂપી ઝેરનો
નાશ કરવા માટે મંત્ર સમાન, સઘળા કલ્યાણોમાં હેતુભૂત,
કર્મરૂપી વનને બાળવા માટે અગ્નિ સમાન, સિદ્ધપણના
સાધક, કેવલિ બગવંતે કહેલ ધર્મનું મારે યાવજીવ
શરણુ હો.....!

(૨) દુષ્ટ ત ગર્હા (નિંદા)

(ભૂમિકા પ્રવચન)

સ્વકૃતં દુષ્ટકૃતં ગર્હનં સુકૃતં ચાનુમોદયન્ ।
નાથ ત્વચ્ચરણો યામિ શરણં શરણોઽજ્ઞિતઃ ॥

અનંત ઉપકારી ભગવાન શ્રી જિનેશ્વરદેવના શાસનને અલંકૃત કરનાર કલિકાલ સર્વજ્ઞ આચાર્યદેવ શ્રી હેમચંદ્ર સૂરીશ્વરજી મહારાજના “વીતરાજ સ્તોત્ર”માં પ્રભુના શરણોને સ્વીકારતાં જણાવે છે કે, ‘હિ પ્રભુ ! મારા પોતાના કરેલા દુષ્ટતાંની નિંદા કરતાં કરતાં તેમજ સુકૃતોની અનુમોદના કરતાં કરતાં શરણગી રહિત હું આપના શરણે આવું છું’.

આગળ પંચસૂત્રમાં પણ આપણે જોઈ ગયા છીએ કે તથાત્યત્વના પરિપાકનાં ત્રણ સાધનો જણાવ્યાં છે. (૧) અનુશરણ સ્વીકાર (૨) દુષ્ટ ત નિંદા (૩) સુકૃતાનુમોદના.

આમાંથી અનુશરણને સ્વીકાર આપણે પરમાત્મા સમક્ષ ભાગ્યપૂર્વક કર્યો. ત્યારે દુષ્ટ ત ગર્હાની આરાધના વિવેકથી દેવતાની છે.

પ.-દુષ્ટ ત નિંદાનું કળ શું છે ?

જિ.-જે દુષ્ટ ત નિંદાથી અશુભ કર્મના અનુભવો શિથિલ પડે તેવા છે તેનું શું પામે છે. અનુભવ એટલે પાપપણ.

કોઈપણ દુષ્ટતા રસપૂર્વક દરવાથી અશુભ કર્મ અનુબંધ-
વાળું બંધાય છે. એટલે કે જ્યારે દુષ્ટતાથી બંધાયેલ કર્મ
ઉદયમાં આવે ત્યારે આત્માની બુદ્ધિ બગાડીને નવું અશુભ કર્મ
બંધાવે છે. એ કર્મ વળી ઉદયમાં આવે ત્યારે વળી પાછું
નવું અશુભ કર્મ બંધાવે છે. આમ કર્મબંધની પરંપરાનું
વિષયક ઉમ્મ થાય છે. આ વિષયકને તોડી નાખવાની
તાકાત દુષ્ટતા નિંદામાં છે.

દુષ્ટતા નિંદાથી અનુબંધ તુટી જતો હોવાથી જ્યારે
દુષ્ટતાથી બંધાયેલ કર્મ ઉદયમાં આવે ત્યારે જીવની બુદ્ધિ
ઠેકાણે રહે છે, અત્ર કર્મ સમાધિભાવે ભોગવાઈ જવાથી
નવું અશુભ કર્મબંધની પરંપરાનું વિષયક ત્યાં સમાપ્ત
થઈ જાય છે. તર્કબુદ્ધિથી પણ આ વાત સંગત છે.

દુષ્ટતા જ્યારે થાય છે ત્યારે (દુષ્ટતા) અશુભકર્મનો બંધ
કરાવે છે, દુષ્ટતા કરતી વખતે તેમાં જે રસ સાથે રહેલો
હોય છે. તે દુષ્ટતાના પશ્ચાત્ત રૂપ હોઈ અશુભ કર્મના
અનુબંધને ઉભો કરે છે. ત્યારે દુષ્ટતાની નિંદાનો પરિણામ
એ દુષ્ટતાના પશ્ચાત્તનો પ્રતિપક્ષી પરિણામ હોવાથી દુષ્ટતાના
પશ્ચાત્તથી ઉભા થયેલા અનુબંધને તોડી નાખે છે.

(૨) દુષ્ટતાનિંદાથી કર્મના રસમાં ઘટાડો થાય છે.
દુષ્ટતા કરતી વખતે કર્મના જે વીર રસ બંધાયેલો હોય છે.
તે પાછળથી દુષ્ટતાની નિંદાના પરિણામથી ઘટે છે. અને
તેથી શૂનીનું ફલ કાંટાથી પતી જાય છે.

(૩) અત્યંત તીવ્ર ભાવે થતી હુષ્ટ ત નિંદાથી સર્વ થાતી કર્મના ક્ષય કરીને યાવત્ કેવળજ્ઞાનને પણ પામ્યાના અનેક પ્રકારના દાખલા શાસ્ત્રોમાં નોંધાયેલા છે. સ્ત્રતામાં કપડાં પહેરીને બહાર નીકળતાં કાઢવમાં થઈને જઈ રહેલા મનુષ્યને છાંટો ઉડયો, પછી જ્યારે તે ડાઘ દૂર કરવા ઇષ્ટુ' ધોવા આવે છે ત્યારે છાંટાના ડાઘાની સાથે કપડામાં રહેલા ઘીનો મેલ પણ દૂર થાય છે, તેમ એક હુષ્ટ તની નિંદા કરતાં કરતાં તે જ હુષ્ટ તથી બંધાયેલ કર્મની સાથે સાથે ઘીનો પણ અનેક કર્મો ધોવાઈ જાય છે.

હુષ્ટ ત નિંદાથી કેવળજ્ઞાન ઉપર ફરેગડું સુનિનું દૃષ્ટાંત

એક ગરુડમાં એક સુનિ તીવ્ર ક્રુધાવેદનીય કર્મના ઉદયવાળા હતા. સવારના જ ગોચરી જઈને ઘડો ભરીને દૂર ભાવે, અંતે વાપરે પછી જ ન સાધુકિયાઓ (પ્રતિજ્ઞાન) મત્ર પોચી. સ્વાધ્યાય, વૈયાકરણ આદિ કરી શકે. ખાયાની તીવ્ર લાલચ નહીં. તેથી જ કોઈ પ્રકારના પકવાન્ન નહીં લાવવાના. પણ ક્રુધાવેદનીયનું જેવું એટલું વધુ કે મત્ર ભરીને ફરે પણ લાગ્યા અને વાપર્યા વિના ન જ આવે, આથી તેમનું નામ ક્રુધાવેદ સુનિવર થઈ ગયું.

જેમ વાપરે વાપરે વિશેષ નવરસ લાગ્યા પાંચના

મન નથી. પરંતુ છુપા વેદનીય કર્મનો ઉદય તીવ્ર છુપા ઉભી
ઠરે છે. અન્ન પિના ચાલી શકતું નથી, રાજની વિધિ
મુજબ ગોચરી ઉપડ્યા. ઘડો ભરીને ફૂર લઈ આવ્યા. માધુ-
આચારને અનુસરીને તે સોજન અન્ય મુનિઓ સમક્ષ રજૂ
કરીને આમંત્રણ કર્યું,

જડ મેં અણુગાંઠ કુઝા, માહુ દુઝા મેં તારિઆં

હે સાધુ ભગવતો, આમ ધી કમ્પકે અડણુ દરીને અનુ-
શ્રદ્ધ કરો તો હું સ સાર સમુદ્ભાવી તરું. તપસ્વી મુનિઓ
શુરસે ધયા. અરે મૂર્ખા ! આજનો દિવસ પણ સોજન ન
હૂંટ્યું ? એમ બોલીને શુસ્સાથી પાત્રમા કુંકયા ફૂરમડુ મુનિ
ગોચરી કરવા એકાતમા ગયા. ગોચરી કરવા ઠરતા હુશ્કૃતની
નિંદા કરવા લાગ્યા—

“હે શુભ ? પૂર્વે તેં તપ ધર્મમા કેવો અંતરાય
કરેલ, કે આવા મહાપર્વના દિવસે કે જે દિવસમા નાના
બાળક પણ ઉપવાસ કરે તે દિવસે તું આજે સોજન કરવા
બેઠો છે, પિછાર છે તારા આત્માને, પિછાર છે તારી
પૂર્વ ભવમાં ધયેલ તપના અતરાય કર્મને ઉખી કરનાર
મજ્જતિને ? હે શુભ ? કર્મ કરવા સહેલા છે સોગવવા ખૂબ
જ દહણુ છે. ધન્ય છે આ તપસ્વી મહાત્માઓને ! આરૂ યથું.
તેમણે તો તારા છુપા ફૂરમાં ધી ઘોપડ્યું છે. હે તપસ્વી
મહાત્માઓ ! પાપી અને અભાગીયા એવા મારા આ હુશ્કૃતને
માફ કરજો—હે શુભ ? ફરીથી આપા કર્મ ઉભા ન કરીશ, જે
સોગવવામાં શુભને અનેક ચાતનાઓ સહન કરવી પડે છે.”

હુકૃતની નિંદા કરતા કૂરંગૂ મુનિ ધ્યાનમાં આગળ વધ્યા. શુકલધ્યાન પ્રાપ્ત કરી ક્ષપક્રેણિ ઉપર આરોહણ કરીને ત્યાંજ કેવલજ્ઞાન પામી ગયા. આમ ભોજન કરતાં કરતાં આ મહામુનિએ હુકૃત નિંદાના પ્રભાવથી કેવલજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું.

કેવળજ્ઞાનનો મહોત્સવ કરવા ગગનમાર્ગે આવતા દેવોને જોઈ તપસ્વી મુનિઓ વિચારમાં પડ્યા, કે ગરેખર આપણા તપના પ્રભાવથી દેવો આવી રહ્યા છે. ત્યાં તો દેવો તપસ્વી મુનિની દિશા છાડીને કૂરંગૂ મુનિ પાસે પહોંચ્યા, અને તેમનો કેવળજ્ઞાન મહોત્સવ કરવા માંડ્યા. તપસ્વી મુનિઓ પણ પશ્ચાત્તાપ કરવા લાગ્યા. અને આવા મહામુનિની આશાનના કરવા બદલ પોતાની નિંદા કરતાં કરતાં તપસ્વી મુનિઓએ પણ કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું. આ છે હુકૃત નિંદાનો પ્રભાવ.

પાંડવો આપણે જોઈ ગયા છીએ કે હુકૃત નિંદા રાજ ત્રિકાળ કરવાની છે. આજે આપણે અત્રે ગિરાજમાન પરમાત્માની સમક્ષ વિસ્તારથી આ હુકૃત નિંદાની ક્રિયા કરવાની છે. આજે જે વિભાગ પાડવાના છે. પાંડવો વિભાગમાં જન્મના સર્વ કલ્પોને આપણે ભૂતકાળમાં, આરંભમાં અને અન્ધ અર્ધગાંધે કરીને જે પીધ્યા, જેલાન કર્યાં, માણ્યાં, દુભવ્યાં તેને કરીને જે કલ્પે જોડે, કામાપના કરવાની છે, આજે માટે આજે હુકૃત નિંદાના પાંચાંગો જે કરીને તેનું હુકૃત વિરોધન કરવામાં આવે. અને આજે આજે વિરોધનને આજે વિરોધ મિત્ર મુકુર નિંદાના પાંચાંગો જે કરવાની છે.

આ ભવમાં તથા બૃતકાગળા ભવોના મિથ્યાત્વ, અવિ-
રત્તિ, કષાય, મોકષાય તથા યોગથી કરેલા પાપના પ્રસંગોને
પ્રગટ કરીને બીજા વિભાગમાં આપણે પ્રભુ સમક્ષ મિથ્યા મિ
દુઃકંઠમ્ દેવાનો છે.

આ ક્રિયા કરતાં કરતા હૃદયને ખૂબજ મૃદુ-પદ્ધતાપની
પરિશુતિવાશ્યું રાખવાનું છે.

તેમ દોષ ગુનેગાર પોતાથી ઘર્ષ ગયેલ મકાન ગંભીર
ગુનાઓની ભયંકર સજા નજર સમક્ષ દેખતાજ ગદ્ગદ કંઠે
દેતાં દેતાં. ફરીથી આવું નહિ કરું, એમ બાહેર કરતાં
કરતાં રાજ કે ન્યાયાધીશ સમક્ષ દામા ચાલે છે.

તેમ આપણે પણ પ્રભુની સમક્ષ આપણા હૃદય રૂપ
ગુનાની ભયંકર દુર્ગતિ રૂપ સજાને નજર સમક્ષ રાખીને
ગદ્ગદ કંઠે, આખમાં આંત્રુ જાયે, “અરે રે! મેં કેવાં
મહાપાપો કર્યાં, હવે આવા ન કરું,” એવા ભાવ સાથે દામા
ચાલવાની છે, એટલે કે “મિથ્યા મિ દુઃકંઠમ્” દેવાનો છે.

(૨) દુષ્કૃત નિંદાની આરાધના વિભાગ-૧ લો

જગતના સર્વજીવો જોડે ક્ષમાપના
(ખામણા ઉલકના આધારે)

ઓધથી બધા જીવો જોડે ક્ષમાપના કરાય છે.
જો કોઈ મનુષ્ય જીવો, ચણગણસંસારભવકાલિહંમિ ।
દુઃખવિષ્ણો મોહેણં, તમહં સ્વામેમિ તિવિદેણં ॥૧॥

આર ગતિ રૂપ સંસાર અટવીમાં ભટકતા મેં જે કોઈ
જીવને મોહથી દુઃખી કર્યો હોય તેને હું મન-વચન-ક્રયાથી
ખમાવું છું.

હવે વિશેષથી દરેક ગતિમાં રહેલા આપણા જીવે જે જે
જીવોને દુઃખ્યા છે તે જીવોની ક્ષમા યાચીએ છીએ.

નમમ્મુ ય ઉવવન્નો, સત્તમ્મુ પુહર્વમ્મુ નાગ્ગો હોડં ।
જો કોઈ મનુષ્ય જીવો, દુઃખવિષ્ણો તં વિ સ્વામેમિ ॥૨॥

માને નારકીને વિષે નારક તરીકે ઉત્પન્ન થયેલા મેં
જે કોઈ જીવને દુઃખ્યા એટલે કે દુઃખી કર્યો હોય તે જીવોને
હું ખમાવું છું અર્થાત્ તે જીવો પાસે ક્ષમા યાચું છું.
(નિન્દા મિ દુઃકરમ)

ધાવગાનુદ્ધામસાદ, પર્વોપરં જં કયાડં દુઃખાડં ।

નારકીના ભવમાં કર્મને વશ થઈને પરસ્પર ખીજા અનેક નારકીના જીવોને (૧) ચણોનો ધાત કરવો (૨) ચૂરી નાખવા (૩) કાપવા (૪) પીલવા વગેરે અનેક પ્રકારની પીડાઓ આપી હોય તે સર્વ જીવો જ્યાં હોય ત્યાં તેઓને અત્રે રહેલો હું હું પ્રભુ ? આપની સમક્ષ ખમાવું છું (મિચ્છા મિ દુક્કડમ્)

નિદ્યપરમાહમ્મિઅરુવેણં, बहुविडाइं दुवखाइं ।

जीवाणं जणियाइं, मूढेण तं वि खाेमि ॥४॥

નિદંથ પરમાધામી દેવ તરીકે ઉત્પન્ન થયેલા મેં નાર-

૧. પંદર પ્રકારના પરમાધામી દેવોએ અસુરનિકાયમાં એક ભાતના ભવનપતિ દેવો છે. તેઓ કુતુહલવૃત્તિથી મનોરંજન માટે નારકામાં જઈને નારકીના જીવોને અનેક પ્રકારની પીડાઓ આપે છે.

તે પંદર પ્રકારના પરમાધામીઓના નામ તથા નારકીના જીવો પ્રત્યેનું કાર્ય નીચે મુજબ છે.

(૧) અગ્નિ-જીએ લઈને પાછાડે છે.

(૨) અભ્યરીપ-ભટ્ટીમાં પકવી સકાપ લેવા દુકડા કરે છે.

(૩) સજસ-આંતરડાં તથા હૃદયને બેદે છે.

(૪) રયામ-કાપેદુપે છે. કાપકુપ કરે છે.

(૫) રદ્ર-ભ.કા વિગેરેમાં પડેાવે છે.

(૬) ઉપરુદ્ર-અંગોપાંચ ભાગે છે

(૭) અસિપત્ર-તલવાર જેવા પત્રનું વન બતાવે છે.

(૮) ધનુ -ધનુષાંથી છોડેલા અર્ધચંદ્રાકાર બાણોથી વીધે છે.

(૯) કુંભ-કુંભાદિમાં પકાવે છે.

(૧૦) કાલ-વારંવાર ખાંડીને સિન્ધુ માંસના લોથાને આસ્વાદે ॥

(૧૧) મહાકાલ-કુંડ વિગેરેમાં રાંધે છે.

વિનાશ કર્યો હોય તે સર્વ જીવોને હું ભાવથી ખમાવું છું.
(મિચ્છા મિ દુઃકડમ્.)

સપ્પસરિસવમજ્જે, વાનરમજ્જારમુણહસરહેસુ ।

જે જીવા વેલગિયા, દુઃખગિયા તે વિ સ્વામેમિ ॥૧૧॥

ઉરઃપરિસર્પ તથા ભુજપરિસર્પના સર્પ, ખીસકોડી, ગીસકોડી વગેરેના ભવોમાં તથા વાનર, ખિલાડી, કુતરા, અઘ્ટાપદ પ્રાણી વગેરેના ભવોમાં ઉત્પન્ન થયેલા મેં જે જીવોને હેરાન કર્યા હોય કે દુઃખી કર્યા તે સર્વ જીવોને ભાવથી ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુઃકડમ્.)

સદ્દૂલમીઠગંડયજાઈસુ જીવવાયજણિઆસુ ।

જે ઉત્તન્નેણ મળ વિનાસિયા તે વિ સ્વામેમિ ॥૧૨॥

વાદ્ય, સિંદૂ, ગેંડા વગેરે હિંસક પ્રાણીઓમાં ઉત્પન્ન થયેલા મેં જે જીવોના વિનાશ કર્યો, માયા, શાળ્યા, આધા, વગેરે અનેક રીતે પીડાઓ ઉપગતવી હોય, તે સર્વ જીવોને જે દેવાધિદેવ પ્રભુ ! આપની સમગ્ર ઉપસ્થિતિ થયેલો હું પશ્ચાન્નાય ભર્યા હૃદયે, મન-વચન-કાયાથી અતુલિત સંઘની સાક્ષી એ ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુઃકડમ્.)

ધોનાવગિદ્ધકુકુદ-દંપવગાર્દમ્ મડળજાડમ્ ।

જે દુઃખવસંભ મદ્દા, કિન્નિમાડ તે વિ સ્વામેમિ ॥૧૩॥

ધર્મ, અર્થ, કામ, મોક્ષ, ધર્મ, કુદરત, દંડ, અમલ દિન, સંસ્કાર, સંસ્કાર, વગેરે જે દુઃખ, મોક્ષ, અમલ, વગેરે

માછલાં, વગેરે જીવોનાં લક્ષણ ક્યાં છે તે સર્વ જીવોને
ભાવથી ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડમ્)

મળુપ્પસુ વિ જે જીવા તિચ્છિમંદિયમોદિણ મૂદેણ ।
પારદ્વિરમંતેણં, વિણાસિયા તે વિ સ્વામેમિ ॥૧૪॥

મનુષ્યપક્ષામાં પણ ત્રિહૃદેન્દ્રિયથી મોહિત થયેલા મૂઠ
એવા મે શિકાર કરતા, માંસાહાર તથા અભક્ષ્યદિના ભોજન
કરતાં જે કોઈ જીવોનો નાશ કર્યો હોય, આ ભવમાં કે
ગત ભવોને વિષે, તે સર્વ જીવોને હું ત્રિવિધ ત્રિવિધ
ભાવથી ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડમ્)

જે મગ્ગમંસમગ્ગે મધુમક્કુલ્લમાદિષુ જે જીવા ।
હ્રદ્દા રસભોજેણં વિણામિયા તે વિ સ્વામેમિ ॥

‘ રસના લોભથી માંસ, મધ, મધ, માખણ, ઠંઠમૂળ,
વાત્રી જોવાક આદિ અભક્ષ્ય પદાર્થો ખાધા, તેમાં જે જીવોનો
વિનાશ કર્યો હોય તેઓને ખમાવું છું—(મિચ્છા મિ દુક્કડમ્)

પાસગઠિપ્પસુ જે ચ્ચિય, પરદારાઈસુ ગચ્છમાણેણં ।
જે દુમિય દુદ્ધવિયા, તે વિ ચ સ્વામેમિ તિવિદેણં ॥૧૫॥

સ્પર્શનેન્દ્રિયને વશ થઈને પરત્વી આદિતું સેવન
કરતાં જે જીવોને મેં દુઃખી કર્યાં છે, તે જીવોને મન-
વચન—અને ક્રયાથી ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડમ્)

ચત્તિહંદિયધાણિંદિયસોઈંદિયવસગણ જે જીવા ।
દુવ્વહંમિ મણ ઠવિયા, તે હં સ્વામેમિ તિવિદેણં ॥૧૬॥

ચક્ષુરિન્દ્રિય, શ્રોત્રેન્દ્રિય તથા શ્રોત્રેન્દ્રિયને વશ થઈને જે જીવોને મેં દુઃખી કર્યા હોય તે સર્વ જીવોને હું દેવા-ધિદેવ ? ત્રણ જગતના નાથ ! પ્રભુ ! આપની સમક્ષ અતુર્વિધ સંઘની સાક્ષીએ મન-વચન-કાયાથી ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડમ્)

સામિત્તં લહિક્કણં, જે વહ્ધા ઘાડ્યા ય મેં જીવો ।
સવરાહનિરવરાહા, તે વિ ય તિવિદેણ સ્વામેમિ ॥૧૭॥

સ્વામિત્વને પામેલા એટલે કે રાજા, કોટવાળ, સેનાપતિ વગેરે સત્તાસ્થાને રહેલા મેં જે અપરાધી કે નિરપરાધી જીવોને ખાંધ્યા, કેદ કરાવ્યા, હણાવ્યા હોય તે જીવોને મન-વચન-કાયાથી ભાવપૂર્વક ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડમ્)

અક્કમિક્કણં આણા, કારણિયા જે ઠ માણમંગેણં ।
તામમભાવગણં, તે વિ ય તિવિદેણ સ્વામેમિ ॥૧૮॥

માનભંગ થવાના કારણે તામસભાવને પામેલા મેં બાળાન્કારે જે જીવો પાસે આજા પગાવી હોય તે સર્વ જીવોને હું ભાવથી ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડમ્)

થવ્વવચ્ચાણં જે મેં, દિન્નં દુદ્ધેણ કમ્મવટ્ઠ નરમ્મ ।
રોમેણ વ ત્તોમેણ વ, તં પિ ય તિવિદેણ સ્વામેમિ ॥૧૯॥

દુધ એવા મેં ગુન્ધાથી કે હોળથી જે કોઈ મનુષ્યને કંઈક આવી જાય તેને પણ હું ત્રિવિધે ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડમ્)

જન્મેલા મેં મુખથી છઠી જઠને જે કોઈ લવેનો નાશ
 કર્યો હોય. આમ સમસ્ત મનુષ્યના વર્તમાન ભવમાં તથા
 ભૂતકાળના ભવોને વિષે મેં જે કોઈ લવેનો વિનાશ કર્યો
 હોય, પીડા ઉપજાવી હોય, દુઃખી કર્યા હોય, તેઓને વિશે
 પ્રતિરૂઢ આચરણ કર્યું હોય, તે સર્વ લવેને હે દેવાધિ-
 દેવ શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતો ! હું આપની સાક્ષીએ, સિદ્ધ
 પરમાત્માની સાક્ષીએ, સાધુ ભગવંતોની સાક્ષીએ, અવધિ-
 સ્થાની દેવોની સાક્ષીએ, તેમજ મારા પોતાના આત્માની
 સાક્ષીએ ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડં)
 દેવેષે વિ ય પત્તે, કેલિપમોસેણ લોહપુદીર ।
 જે દુઃખવિયા સત્તા, તે વિ ય તિવિરોધેણ સ્થામેમિ ॥૨૭॥

દેવના ભવોને વિષે પણ કલુષલ ક્રીડા, દ્રેષ તથા
 લોભની શુદ્ધિથી પણ જે અન્ય દેવો કે મનુષ્યો વગેરેને
 દુઃખા, સતાપ્યા કે દુઃખી કર્યા છે. તે સર્વ લવેને અતઃ-
 કરણ પૂર્વક ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડં)
 મવળવર્ણે મજ્ઞં આસુરભાવમ્મિ વદ્દમાણેણ ।
 નિદયહમગમણેણ, જે દુમિયા તે વિ સ્થામેમિ ॥૨૮॥

ભવનપતિ નિકામમાં પણ આસુરીભાવમાં વર્તતા મેં
 નેહંયપણે હણવાની શુદ્ધિથી જે લવેને દુઃખી કર્યા હોય તે
 સર્વ લવેને ભાવથી ખમાવું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડં)
 સર્વિણીના ૪-૫-૬ આશર્માં આ રીતે બવદાર ચાલે છે. પુનઃ
 ૭ જુમિઓમાં વ્યાપાર-કૃતિ-રાજ્ય-પ્રભાદિ વ્યવસ્થાઓ કે કલેશો
 ૧૨ પણ હોતા નથી.

જાગેલા મેં મુખથી છઠી જઘને ને કોઈ લવેનો નાશ કર્યો હોય. આમ સમસ્ત મનુષ્યના વર્તમાન ભવમાં તથા ભૂતકાળના ભવેને વિષે મેં ને કોઈ લવેનો વિનાશ કર્યો હોય, પીડા ઉપખવી હોય, દુઃખી કર્યા હોય, તેઓને વિશે પ્રતિકૂલ આચર્યું કર્યું હોય, તે સર્વ લવેને હે દેવાધિ-દેવ શ્રી જિનેન્દર ભગવતે ! હું આપની સાક્ષીએ, સિદ્ધ પરમાત્માની સાક્ષીએ, સાધુ જનવંતોની સાક્ષીએ, અવધિ-શાની દેવોની સાક્ષીએ, તેમજ મારા પોતાના આત્માની સાક્ષીએ ખમાવું છું. (મિન્હા મિ દુક્કડ')

દેવશે વિ ય પત્તે, કેલિપખાંસેણ લોહપુદીર !
જે દુઃકવિયા સત્તા, તે વિ ય તિવિંહેણ સ્થામેમિ ॥૨૭॥

દેવના ભવેને વિશે પણ કુતુહલ કીડા, દ્રેષ તથા લોભની યુદ્ધિથી પણ ને અન્ય દેવો કે મનુષ્યો વગેરેને દુઃખા, સતાઆ કે દુઃખી કર્યા છે. તે સર્વ લવેને અતઃ-કર્યું પૂર્વકે ખમાવું છું. (મિન્હા મિ દુક્કડ')

તવગવર્ણં મજ્ઞં આસુરભાવમ્મિ વદ્દમાણેણં ।
નિદયદળજનમણેણં, જે દ્વમિયા તે વિ સ્થામેમિ ॥૨૮॥

ભવનપતિ નિકામમા પણ આસુરીભાવમાં વર્તતા મેં નિર્દયપણે હણવાની યુદ્ધિથી ને લવેને દુઃખી કર્યા હોય તે સર્વ લવેને ભાવથી ખમાવું છું. (મિન્હા મિ દુક્કડ')

ઉત્સર્પિનીના ૪-૫-૬ આશામાં આ રીતે વ્યવહાર ચાલે છે. મુન-વેક જુમિઓમાં વ્યાપાર-કૃષિ-રાજ્ય-પ્રબલિ વ્યવસ્થાઓ કે કલેશો વગેરે પણ દંઘા નથી.

વેતરુવેણં મણ કેલિકિલભાવઓ ય જં દુક્કલં ।
જીવાણં સંજણિયં, તં પિ ય તિવિદેણ સ્વામેમિ ॥૨૯॥

વ્યતરના રૂપે રહેલા મેં રમત-કુતહલ-ગન્મત
આદિના ભાવથી જે જીવોને દુઃખ ઉત્પન્ન કર્યું છે, તે સર્વ
જીવોને હું ભાવથી ખમાવું છું. (મિત્થા મિ દુકકકં)

જોઈસિણ્ણુ ગણં વિસયામિસમોદિણ્ણ મૂદેણં ।
જો કો વિ કઓ દુદ્ધિઓ, પાણી મે તં પિ સ્વામેમિ ॥૩૦॥

વિષયાસકિતથી મોહિત થયેલા ન્યોતિષ દેવલોકમાં રહેલા
મેં જે કોઈ જીવને દુઃખી કર્યા હોય તેને હું ભાવથી ખમાવું છું.
(મિત્થા મિ દુકકકં)

પરિદ્ધિમચ્છરેણં લોહનિવુદ્ધેણ મોદ્ધસગેણં ।
અભિઓગિણ્ણ દુક્કલં, જાણ કયં તે વિ સ્વામેમિ ॥૩૧॥

આભિયોગિક (નોકર) દેવ થયેલા મેં પારકાની ચિદ્ધિની
કર્યાથી તથા લોભ તેમજ મોહને વશ થઈને જે જે જીવોને
દુઃખ કર્યું હોય તે સર્વ જીવોને હું ભાવથી ખમાવું છું.
(મિત્થા મિ દુકકકં)

આર્યામિય ઉવચ્છાણ, મીમે માદમ્મિણ કુલગણે અ ।
જે મેં કેટ કમાયા, મને તિવિદેણ સ્વામેમિ ॥

મને અવગણ સ્વામેમિ અદં મમેડ મે મયવં ।
અદં મમેડ સ્વામેમિ, મુદ્ધો ગણમેવાયસ્મ મંવસ્મ ॥

આર્યામિય, ઉવચ્છાણ, આય, આયચિદ્ધિ દલ, અપી

વિગેરેને વિષે મેં જે કોઈ ક્યાય ક્યાં હોય તે સર્વને હું
ત્રિવિધ ત્રિવિધ જમાવું છું.

સઘળા અપરાધ પદોને જમાવું છું. હે ભગવંત ! આપ
મારા અપરાધ પદોની ક્ષમા આપો, ગુણના સંધાન સ્વરૂપ
પૂજનીય શ્રી સંધને પણ હું શુદ્ધ હૃદયથી જમાવું છું ..
(મિત્થા મિ દુઃકંડં)

इय चउगइमावन्ना, जे कं विय पाणिणों मए वहिया ।
दुक्खे वा संठविया, ते स्वायंमो अहं सन्वे ॥३२॥

આ રીતે અજ્ઞાનપણાના કારણે, રાગથી કે દ્વેષથી ચારે
ગતિમા રહેલા જે કોઈ પ્રાણિઓની મેં હિંસા કરી, નાશ
કર્ષો, કે દુઃખમા મૂક્યા હોય તે સર્વ જીવોને અજ્ઞાન અવસ્થાને
પામેલો હું હે દીન દયાળ ! પ્રભુ ! આપની સમક્ષ રાગ-દ્વેષ
અને માદને દૂર કરીને, મધ્યસ્થપણે આપની સાક્ષીએ,
સિદ્ધપરમાત્માની સાક્ષીએ, આધુ ભગવંતોની સાક્ષીએ,
અવધિજ્ઞાની દેવોની સાક્ષીએ અને માદા આત્માની સાક્ષીએ
જમાવું છું, ક્ષમા માગું છું. મારા દુષ્ટતને હે જીવે ! તમે
જ્યાં હોય ત્યાંથી ક્ષમા આપશો.

આ સંસાર ચક્રમાં એક સિદ્ધ પરમાત્માના જીવો
એવા છે કે જગતમાં કોઈ પણ જીવોના દુઃખમાં નિમિત્તભૂત
થતા નથી. સાધુ ભગવંતો પણ જગતના જીવોને અભયદાન
આપનારા છે. જ્યારે અવિરતિમાં રહેલા, ધર્વાસમાં રહેલ
જીવો અન્યજીવોનો ભારે કચ્છરઘણુ. કાઢે છે અને અન્ય

જીવોની હિંસા આદિમાં નિમિત્તભૂત થાય છે. હે પ્રભુ!
અવિરતિમાં રહેલા મારા જીવે પણ અનંતા જીવોને ભારે
દુઃખો આપ્યાં છે, વિનાશ કર્યો છે. તે સર્વ જીવોને હું વારંવાર
મન-વચન અને કાયાથી ખમાવું છું. ક્ષમા યાત્રું છું.
(મિચ્છા મિ દુષ્કડમ્, મિચ્છા મિ દુષ્કડમ્, મિચ્છા મિ દુષ્કડમ્)

સર્વે સ્વમંતુ મજ્ઞ, અહં પિ તેસિં સ્વામેમિ સર્વેસિં ।
જે કેણદ્ અવરદ્ધં, વેરં ચડુણ મજ્ઞત્યો ॥૩૩॥

ન ય કોદ્ મજ્ઞ વેસો સયણો વા ણ્તથ જીનલોગમિ ।
દંસણનાણસહાવો, ણ્કો હં નિમ્મમો નિચ્ચો ॥૩૪॥

સર્વ જીવો મને ક્ષમા કરો. હું પણ સર્વ જીવોના
જે કંઈ અપરાધ હોય તેની ક્ષમા આપું છું. હવે જગતના
સર્વ જીવો પ્રત્યે સધળાવ વૈરભાવને છોડીને હું મધ્યસ્થપણે
રહું છું. મારે કોઈ દુશ્મન નથી. અથવા આ જગતમાં
મારે કોઈ સ્વજન પણ નથી. હું નિર્મામ (મમત્વ વગરનો)
અને નિત્ય, શ્રેયશ્રી, દર્શન અને જ્ઞાન સ્વભાવવાળો છું.

જિણ મિદ્ધા સગ્ગં મે, સાદુ વમ્મો ય મંગલં પમ્મં ।
જિણનવકારો પવરો, કમ્મસયયકારણં હોત ॥૩૫॥

શ્રી જિનેન્દ્ર જગતનો અને મિદ્ધા જગતનો, સાધુઓ
નથા શ્રી જિનેન્દ્રોએ કહેલા ધર્મ મારે શરણાર્થ છે. શ્રી
જિનેન્દ્ર અથવા પંચવર્ણમંદિર જગતનો અને નમસ્કાર
કર્તાઓના શરણાર્થ થાય.

इयं श्रामनाउ एमा चउगइमावन्नयाण जीवाने ।
भावविमुर्दाए मं, कम्मरसयकारणं होउ ॥३६॥

આ રીતે ચાર્ગતિમાં રહેલા દુષ્કર્મો બેડે બહુ
વિગ્રહિતી થયેલી મારી શમાપના છે પરંતુ બહુ જાણીતા
કર્મકાંડમાં કારણભૂત બનેા.

स्वामेति सच्चर्जावे, सच्चं जीवा समंतु मं ।
मितां मं मच्चभूयसु, वेरं मज्झ न कंसु ।

(આ ગાથા બપોલે સાથે બોલવી.)

હું સર્વ દુષ્કર્મો બપોલું છું, મારું કર્મ નથી
આપા, મારે સર્વ પ્રાણીઓ બેડે મારી છે. ના કાંઈ
સાથે વૈરભાવ નથી.

આર ગતિમાં રહેલા દુષ્કર્મો બેડે બહુ જાણીતા

વિભાગ—૨

મિથ્યાત્વાદિના કારણે થયેલ હુક્ટોની
ગહાં (નિંદા)

આપણે જે જે હવેની ખીડમાં જે કોઈ ભવમાં
નિમિત્તભૂત થયા હોઈએ તે સર્વહવે જોડે પરમાત્માની
સમક્ષ અરિહંતાદિની સાક્ષીએ સમાપના કરી લીધી છે. હવે
આપણે આપણા ભૂતકાળના ભવોનાં તથા આ ભવનાં હુક્ટોને
યાદ કરીને પરમાત્માની સમક્ષ મિથ્યા મિ હુક્ટું દેવાના છે.

શરૂઆતમાં સામાન્યથી ગદ્યા પાપના મિથ્યા મિ હુક્ટમ
દેવાય છે.

મનોવાકકાયજે પાપે, કૃતાનુમતિકારિતં : ।

મિથ્યા મે દુષ્કૃતં મૃયાદપુનઃ ક્રિયયાન્વિતમ્ ॥

હે પ્રભુ ! મન-વચન-અને કાયાથી કરવા, કરાવવા અને
અનુભવવા રૂપ જે કંઈ હુક્ટન મેં કર્યું હોય તે હુક્ટન ફરીથી
ન થાય તે રીતે હું તેના મિથ્યા મિ હુક્ટું દઉં છું. —
(મિથ્યા મિ હુક્ટમ)

હે નાથ ! ત્રણ જગતના અંધુ ! કરુણા માગર ! નિભો !
આપના ઉન્નમ શાશનને પામ્યા પછી મને સમજાયું છે કે
પાપવ્યવસ્થા. — આશ્રમે એ છાત્રાઘાસાય છે, આનાદશગૃહીય છે,
પણ પ્રભુ ! અજ્ઞાનપાંખા મિથ્યાન્ય, અવિરતિ આદિના કારણે
મને જોડે આ ભવમાં તથા મન અનેક ભવોમાં અનંતા
દેવે દેવજનન થય છે. જેનું પશુન કરવા પામું હું સમર્થ
નથી. અને આપના શાશનના આશ્રયનને પામીને આપની

સમક્ષ હું એ સર્વ દુષ્ટત્યોની ભાવપૂર્વક નિંદા કરવા ઉપસ્થિત થયો છું. દુષ્ટત નિંદાના પ્રભાવે મારા જીવનમાંથી દુષ્ટતો નાશ પામે એજ ઇચ્છા રાખું છું.

પ્રભુ! વિશ્વમાં જ્યાં ચાર કારણે ભયંકર પાપો કરી શકાય છે. તે ચાર કારણો છે—મિથ્યાત્વ, અવિરતિ, કપાલ, અને યોગ. મારા જીવે પણ આ ચાર હેતુથી ભૂતકાળમાં અનંતા પાપો કર્યા છે, જેનું વહુંન કરવા પણ હું અમર્થ નથી, છતાં આપના શાસનના આકર્ષનને પામીને આપની સમક્ષ પશ્ચાત્તાપ ભર્યા હિલે તે બધાનો એકરાર કરવા હું ઉપસ્થિત થયો છું. હે નાથ! મારા આ પાપો સ્ત્રાંભળીને મારા તે પાપોની દામા આપવા કૃપા કરજોજી.

મિથ્યાત્વના કારણે થયેલા પાપોની નિંદા

નાથ! કર્મ બંધનું પ્રથમ કારણ છે મિથ્યાત્વ, મિથ્યાત્વ એટલે ખોટી માન્યતા, ઉંધું વલણ. મુઠેવાદિને વિષે દેવપણાની શુદ્ધિનો અભાવ. અને કુઠેરાદિને વિષે દેવપણાની શુદ્ધિ વગેરે.

અનાદિકાલથી આ સંસારમાં ભટકતા મારા જીવને હે પ્રભુ! આ મિથ્યાત્વ નામનો દોગ લાગુ પડ્યો છે, મિથ્યાત્વ પિચાચ મને વગમ્યો છે, એણે મારી પાસે ન ફરાવવાનાં કાર્યો કરાવ્યાં છે.

હે દેવાધિદેવ! આ મિથ્યાત્વ પાંચ પ્રકારનું છે તે આ પ્રમાણે—

સુચરુએને ભાત-પાણીમાં અંતરણ્ય કર્યો, અવગણના કરી, આચારના કરી, નિંદા કરી, વગેરે મિથ્યા માર્ગને લગતું તે કંઈ આચરણ કર્યું હોય તે સધગાથ મારા દુરચરણને હે તીર્થાંધિપતિ ! દેવાધિદેવ ! આપની તથા કન્યાણુમિત્ર એવા ગુરુ ભગવંતોની સામીએ નિંદા કરુ છું. ગદ્દાં કરુ છું-તે બાલ મિથ્યા મિ દુષ્ટમ્ હઈ છે. (મિથ્યા મિ દુષ્ટકં)

વળી તે જ મિથ્યાનના કારણે હે દેવાધિદેવ ! કુધર્મમા ધર્મની યુદ્ધિ કરી, રાગી-દ્રેપી-અજ્ઞાન દેવોએ બનાવેલ પેદ, વેદાન્ત, બોહાદિ ધર્મોને માન્યા, તેના અનુષ્ઠાનોને રેંબ્યા, દ્વિસક યજ્ઞો કરાવ્યા, ક્યો, દેવ-દેવીઓની આગળ પદ્યેન્દ્રિય છવો-બકરા પાશ-આદિના બલિદાનો આપ્યા, ધર્મના નામે પદ્યેન્દ્રિય છવોની હિંસા કરી, મિથ્યાનુષ્ઠાનો સેવ્યાં, સંવરાવ્યાં, અનુભોધાં, મિથ્યા પર્વો કયાં, દેન ધર્મની સામે પડ્યો, મેન ધર્મની-તેના અનુષ્ઠાનોની નિંદા કરી, મિન ધર્મનાં આ-પવોને વિરાધ્યાં, સુધર્મો ય પાપાધી બારે થયેલ આત્માને હલકો કર્યા, હે ત્રિજગદાધાર પ્રભુ ! આપની સમક્ષ, અતુ-વિંધ સંધની સામે મારાં એ સર્વ પાપોને નિંદુ છું, ગહુ છું, તથા તે વિષયમાં મિથ્યા દુષ્ટતા આપું છું. (મિથ્યા મિ દુષ્ટકં)

અનાભિમદ્ધિક મિથ્યાત્વ^૧

હે નાથ અનાભિમદ્ધિક નામના બીજા મિથ્યાત્વને
 ૧ સર્વ દેવો, સર્વ ગુરુઓ તથા સર્વ ધર્મોને સમાન માનવા, તે અનાભિમદ્ધિક મિથ્યાત્વ કહેવાય.

વશ થઈને મેં સઘળા ય ધર્મેને સમાન માન્યા, ગાયા, બહાર કર્યા. આપના સુવિશુદ્ધ માર્ગને મેં જગતના અધુરા માર્ગ જોડે સરખાવ્યો, તેમની સમાન માન્યો, પ્રગટ કર્યો, આપની સાથે હે દેવાધિદેવ ! મેં અજ્ઞાનીએ જગતના છદ્મસ્થે હવેને સરખાવ્યા, સુશુરુ-કુશુરુને સમાન માન્યા, અર્થાત આપની આજ્ઞાનું વિશુદ્ધ રીતે પાલન કરતા, પંચ મહાવ્રત-ધારી, આરંભ-સમારંભના ત્યાગી, વિશુદ્ધ પ્રહ્લ્લચર્યનું પાલન કરનારા શુશુરુઓને કુશુરુઓની સાથે સરખાવ્યા અને તે દ્વારા શુસાધુઓની વિડંબણા કરી, ચારિત્ર માર્ગની આજ્ઞાતતા કરી, મારી એ જિનમત તથા અન્ય મતને સમાન ગણવાની ણધી જ મન-ચચન-કાયાની પ્રવૃત્તિ હે દેવાધિદેવ ! મિથ્યા શ્રાવ, એ પ્રવૃત્તિ ણદત્ત હું આપની સમક્ષ મારા અત્માની નિંદા કરું છું, ગદ્ગદ કરું છું અને મિથ્યા મિ દુષ્કર્મ આપું છું--(મિથ્યા મિ દુષ્કર્મ)

‘ સાંશાયક (મિથ્યાત્વ

આ મિથ્યાત્વને વશ થઈને હે જગત્પિતા, કરુણાવંત પ્રભુ ! મેં અનેક પ્રકારે આપના વચનમાં સંદેહ ઉત્પન્ન કરાવ્યો. માર્ગ સંકેતો કરી; સંપૂર્ણ શુદ્ધ એવા આપના અવનંદને તથા પ્રકાશની ગુણગતિ સમગ્રીના અભાવે, અસ્થિર ભૂમિમંદતાદિના કાળનું હું ન સમજી શક્યો. તેમજ મન, જન, વચન, દર્શના ઉદયને કાળકુળ મનશાને વશને આપના વિદેહ અસ્થિત થઈને મેં શંકા કરી કરી. આજે જગત્પિતા આપના સંકેતોને સાંશાયિક મિથ્યાત્વ

અવિદ્યામ્ કથોં. મારી તે દુષ્ટ બુદ્ધિ અને અશુભ પ્રવૃત્તિ માટે
હે જગત્પદ્મ પ્રભુ ! આપની સમક્ષ મારા આત્માની નિંદા
કરું છું, ગર્હાં કરું છું અને તે બદલ મિચ્છા મિ દુષ્કંડં
આપું છું. (મિચ્છા મિ દુષ્કંડં)

આભિનિવેશિક મિથ્યાત્વ^૧

આ યોધા પ્રકારના મિથ્યાત્વને વશ થઇને
હે જગત્પિતા ! ત્રણ લોકના સ્વામી, વિશ્વવત્સલ હે પ્રભુ !
આપના શુદ્ધ માર્ગની મેં શ્રદ્ધા ન કરી, ન સમજ્યો,
અરે ! સમજવા છતાં મારા દુરાચરને પકડી રાખ્યો, બીજા-
ઓએ સમજાવ્યા છતાં માનદાનિના ભયથી દુરાચરને બગબગ
પકડ્યો, જગતમાં વિસ્તાર્યો, દુરાચરને વશ થઈ નવી નવી
ખોટી પ્રતિપત્તિઓ કરી, નવા મતો પ્રગટ કર્યા, અને તે ઢાંશ
અનેક ભટ્ટિક, અને સરળ છયોને ઉન્માર્ગો દોર્યાં, તે મારા
ભયોભવનાં તથા આ ભવના પશુ મહામિથ્યાત્વપૂર્ણ આચરણ
બદલ હે કરુણાનિધિ દેવ ! આપની નમક્ષ મારા આત્માની
નિંદા કરું છું, તથા તે બદલ અતુરિંધ સઘની સાક્ષીએ
મિથ્યા દુષ્ટત આપું છું. (મિચ્છા મિ દુષ્કંડં)

અનાભોગિક મિથ્યાત્વ^૨

આ મિથ્યાત્વને વશ થઇને હે પ્રભુ ! સમ્યક્

૧ સાચું જાણવા છતાં માનદાનિ આદિના ભવના કારણે કદાચદ
પકડી રાખવો તેને આભિનિવેશિક મિથ્યાત્વ કહેવાય છે.

૨ એકેન્દ્રિયાદિ છયોને જે સ્વપ્ન કે અસપ્ન કોઈનો પણ આમદ નથી
હોતો, તે અનાભોગિક મિથ્યાત્વ કહેવાય છે.

માર્ગ અને મિથ્યા માર્ગના તફાવતના જ્ઞાન વિનાના મેં સાચા માર્ગને ન જાણ્યો, ન ઓળખ્યો, એકેન્દ્રિયાદિના અજ્ઞાન ભવોમાં આમ મેં અનાલોગિક મિથ્યાત્વને વશ થઈને જે કંઈ દુરાચરણ ભૂતકાળના ભવોમાં તથા વર્તમાન ભવમાં કર્યું હોય તે સર્વની હે દેવાધિદેવ! આપની સાક્ષીએ, કલ્યાણમિત્ર એવા ગુરુભગવંતોની સાક્ષીએ, અતુર્વિધ સંઘની સાક્ષીએ નિંદા કરું છું, ગડાં કરું છું, તથા તે બહલ મિથ્યા મિ દુકકડં દઉં છું. (મિથ્યા મિ દુકકડં)

આમ પાંચે પ્રકારના મિથ્યાત્વને ત્રીધે થયેલા હુકૃતોની નિંદા કરીને હવે સામાન્યથી મિથ્યાત્વને ઠારણે થયેલા પાપોની નિંદા કરીએ.

હે વિશ્વવન્ધલ વિભુ ! આ ભવમાં કે ગત ભવોમાં આપના પવિત્ર માર્ગમાં મિથ્યાત્વને વશ થઈને મેં જે કંઈ કાંટા નાખ્યા, નિરુદ્ધ કર્યું, આપની આશાતનાઓ કરી, જિન ઐશ્યોનો નાશ કર્યો. મંદિરો તોડ્યાં. ફોડ્યાં. મંદિરોની અંદર કે બહાર દશ પ્રકારની કે વારાણી પ્રકારની આશાતનાઓમાંથી કેઈ પણ પ્રકારે આશાતનાઓ કરી, જિન પ્રતિમાઓ બાંધી. શાઓનો નાશ કર્યો. યુનનો અપહાસ કર્યો.

ચિચ્ચના એવના નીર્ધારક પ્રભુઓ ઉપર દેવ-મનુષ્ય કે તિર્થ સ્વર્ગપુણ્યમાં અંગમદેવાદિની માકક ઉપરાગો કર્યા હોય. મહાપાત્ર માકક નેત્રેત્રેણ્યાઓ મૂકી હોય.

અતઃસા શાસ્ત્રનના વન્ન જેવા અવચાર ભગવંતે, ઉપર જેવા અવચારને અને અતૃપ્તોને તપ્યા. માર્યા. ઉપદ્રવ્યા કર્યા.

દેવરી પત્નીમાં સંતરાય ક્યાં, તેઓને ધર્મ આરાધના સાધવા
 સવાવવામાં કબજો કબજી કરી, દેવડબાદિની ઉપજમાં અતરાય
 ક્યાં, અપજ ક્યાં, ઇતી ચક્તિએ ઉપજા કરી સંધાને હેરાન
 ક્યાં. લૂંટવા, પૂજાનીય સમજી પ્રધાન ચતુર્વિંધ સંધની સામે
 પડેલ. સાપુ કે અવજપણને પાલનું કરવા જતા ચામન અને
 સંધને વફાદાર ન રહ્યાં, તેને નુકસાન થાય તેવાં કાર્યો ખારી
 મંદ બુદ્ધિથી કર્યો, ધર્મના વિષયમાં પણ ગીતાયં ગુરુઓને
 અનુસર્યાં નહીં. તેમની આજ્ઞા પાળી—માની નહિ. વગેરે
 પ્રકાશિત્વાદિને વશ થઈને જે કંઈ મિથ્યા આચરણ
 કર્યો તે સપાળી—

હું કરજીવંત પ્રભુ ! આપની સાક્ષીએ, સિદ્ધ
 પરમાત્માની સાક્ષીએ, ગુરુભગવતોની સાક્ષીએ, અવ
 પિતાની દેવોની સાક્ષીએ, ચતુર્વિંધ સધની સાક્ષીએ,
 મારા આત્માની સાક્ષીએ નિંદા કરે છું, ગદાં કરે છું આવી
 નિંદનીય પ્રવૃત્તિ કરનાર મારા આત્માને વોસિરાવુ છું અને
 આવી અશુભ પ્રવૃત્તિ જાહેર—મન વચન અને કાયાથી ફરીથી
 આવી પ્રવૃત્તિ ક્યારેય મારા આત્મા ન કરે તેવી ઈચ્છાપૂર્વક
 મિથ્યા દુષ્ટતા આપું છું... (મિથ્યા મિ દુષ્ટડં)

૧૦ (અમંદિતના આઠ આચારો પાળ્યા નહીં, તેમજ

૧૦ સમન્નિદિદિએ જનનમાં અવગવ આચરવ જોઈએ, તેવા સમન્નિ
 ના આઠ આચારો આ પ્રમાણે છે (૧) જિન વચનમાં નિઃસંદેહ
 હુદિ રાખવી (૨) અન્ય મતોની હમ્મજ ન કરવી. (૩) જિનવર્મની
 દિવાના રૂઝ વિશે યંદા ન કરવી તથા સદૃષ્ટ સાધવીનાં મત-મલિન
 અવ-પાત વસ્ત્રાદિએઈ દુર્મંત્ર ન કરવી (૪) ઈન્દ્રધર્મોના ચમદાર

તેની વિરુદ્ધ જે વર્તન કર્યું તેનું મિચ્છા મિ દુષ્કર્મ દેવાય છે.)

હે પ્રભુ ! હે વીતરાગ ! હે દેવાધિદેવ !

મેં આપના વચનોને વિષે નિઃસંદેહ બુદ્ધિ ધરી નહીં પણ આપના વચનમાં શંકા કરી, તમેવ સત્ત્વં નિસ્સંક જં જિણેહિં પલ્લેહ્યં ” શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતોએ પ્રરૂપણ કર્યું છે, તે જ સાચું અને નિઃસંદેહ છે એવી બુદ્ધિ-પરિણતિ મારા હૃદયમાં ઉભી ન કરી.

અન્ય ધર્મોની મનમાં ઈચ્છા કરી, શ્રી જિનધર્મની કિયાના કળને વિષે શંકા કરી, અથવા સાધુ સાધ્વીના મલ મલિન ગાત્ર-પાત્ર-વસ્ત્ર-આદિ દેખીને જુગુપ્સાના ભાવ કર્યો, અન્યના ગમતકારો દેખી આકર્ષાયો, ખેંચાયો, બીજાના શુભ કાર્યોની-આરાધનાની ઇર્ષ્યા આદિના કારણે અનુમોદના ન કરી શક્યો, ગળ્યો, શ્રી જિનવચનમાં બીજા જુદાને સ્થિર ન કર્યાં. ઉપરથી અસ્થિર કર્યાં, અંતરાયો કર્યાં, સંઘ સાધર્મિક પ્રત્યે વાત્સલ્યના ભાવ ન ધર્યો, ઉપરથી છેપ, ઇર્ષ્યા, નિરસ્કાર આદિ કર્યાં. છતી શક્તિએ દૃષણતાદિ દોષથી શ્રી જિનશાસનની પ્રભાવના ન કરી, શ્રી જિન-ભક્તિ, મોહાન્સયો. સંઘ, ઉપધાન, ઉચ્ચમાણા, શ્રી જિનમંદિરે ગિર્મા-પણ, પ્રતિષ્ઠા, ગાનગંધારદિ કાર્યો છતી શક્તિએ ન કર્યો, બીજા પાસે ન કરાવ્યાં, બીજાને કરતા અટકાવ્યા, ગાળો મેં કર્યો ન કર્યો ન કર્યો, પત્નિ આરાધનાની પ્રવૃત્તિ કરવી (૬) ધર્મ-સંપાદન અવસરને જે સ્થિતિ કરતા જાવનું વિશેષ સંઘ પ્રત્યે વાત્સલ્ય ભાવ ન ધર્યો, ઉપરથી અસ્થિર ન કર્યો, શ્રી જિનશાસનની પ્રભાવના કરવી.

દીધી, ધર્મપ્રત્યાવનામાં કેઈથી કરાતા કબજાવચને લક્ષ્મીનો
ધૂમાડો ફીધો.

આમ દર્શનાચારના વિષયમાં જે કંઈ છતી શક્તિએ
આચરણ ન કર્યું અથવા વિરુદ્ધ આચરણ કર્યું તે સર્વે
મારા દુષ્ટત્યોને હે દેવાધિદેવ ! જગતપ્રાતા, વિધવિભુ !
આપની સામે, ચતુર્વિધ સઘની સાક્ષીએ નિહુ છું. ગર્હુ છું
અને તે બદલ મિચ્છા મિ દુષ્ટકંઠકં છું. (મિચ્છા મિ દુષ્ટકંઠ)

૧૧ અવિરતિના કારણે થયેલ પાપોની નિંદા

હે તીર્થાધિપતિ દેવાધિદેવ ! આપના પવિત્ર માર્ગમાં
અવિરતિ પણ પ્રતિષિદ્ધ છે—કર્મબંધના કારણ તરીકે
જણાવેલ છે, તેને અજ્ઞાન એવો હું ન સમજ્યો. તેથી આ
જવમાં આપના માર્ગને પામવા છતાં મેં અવિરતિ ન છોડી,
સર્વાવિરતિ ધર્મ ન સ્વીકાર્યો, એટલું જ નહીં, પણ મારી
શક્તિ મુજબ દેશથી પણ મેં વિરતિ ધર્મને ન આપ્યો,

અરે ! વિરતિધર્મનો પ્રેમ પણ મારા અંતરમાં ન જાયો.
અનેક જીવોને વિરતિ ધર્મની પ્રાપ્તિમાં મેં અંતરાયો નાખ્યા,
વિષ્ણો દેવતાં ક્યાં, એટલું જ નહીં, વિરતિ ધર્મનો ઉપદેશ
આપવા બદલ સાધુઓની નિંદા—ઉપહાસ કર્યા.

૧૧ પાપનો પ્રતિજ્ઞા પૂર્વક ત્યાગ ન કરવો તે અવિરતિ. પાપ ન
આચરવા છતાં, જ્યાં સુધી પાપ ત્યાગની પ્રતિજ્ઞા ન સ્વીકારાય ત્યાં
સુધી અવિરતિના કારણે કર્મબંધ થાય છે.

તદુપરાંત ભૂતકાળમાં અનાદિ નિગોદથી અત્યાર સુધીના ભવોમાં મેં વિરતિ ન આદરવાના કારણે અનેક પ્રકારના અવિરતિ જન્ય કર્મ બાંધ્યાં, તે બદલ હે ત્રણ લોકના નાય પ્રભુ ! આપની સમક્ષ અંતઃકરણ પૂર્વક મારા આત્માની નિંદા કરું છું, ગર્હા કરું છું, અને તે બદલ ક્ષમા યાચું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડ)

પાંચ ઇન્દ્રિય અને મનને કાળુમાં રાખ્યા નહીં. છ કાયના જીવની હિંસાનાં પચ્ચક્ષુબ્ધાણુ ન કર્યાં, પચ્ચક્ષુબ્ધાણુ કરવાનું શું કામ છે ? આપણે તો મનથી જ પાણીએ છીએ વગેરે ગોડી પચ્ચક્ષુબ્ધાણુની હાંસી ઉડાવી ચૌદ નિયમ ધાર્યાં નહિ. નિયમો લીધેલા તોડ્યા, વગેરે વિરતિધર્મની આશાતના કરી અવિરતિથી કર્મ બાંધ્યું. તેની ક્ષમા યાચું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડ)

કપાયને કારણે થયેલ પાપોની નિંદા

કર્મબાંધનું ત્રીજું કારણ છે. કપાય. કપ એટલે સંસાર તેનો આય એટલે લાભ-જેનાથી થાય તે કપાય. કપાય મુખ્ય ૪ છે (૧) ક્રોધ (૨) માન (૩) માયા (૪) લોભ. દરેક કપાયના તીવ્રતર, તીવ્ર, મધ્યમ, મંદ એમ ચાર ભેદો ગાંડીય બાપામાં અનંતાનુબંધી, અપ્રત્યાખ્યાનીય, પ્રત્યાખ્યાનીય, અનંત સંજ્ઞાલક્ષણ એ ૪ નામે આવાખાય છે.

પ્રભુ ! ક્રોધના વશ થઈ મેં અનેક પ્રકારના ગુસ્સા કર્યા. મીઠા કરી, દેવ કર્યા, જીવોને દુઃખ આપ્યા, માણસો, કાળ્યા, ગુસ્સાથી લલચાવ્યા. મુખ્યત્રિવાળો : ક્રોધ-વેરની પરંપરા બાંધી, જીવોને ન કોઈનાં વચન કીધાં, પ્રત્યક્ષ પાપ કર્યા.

પૂનો વગેરે પણ ક્યાં. માયા પિતા અદિ ઉપકારોની સામે
 પણ ગુસ્સો ક્યાં, ધર્મ-ચાર્યો, મુનિભગવતો સાધમિકો
 પ્રત્યે પણ ગુસ્સાથી સામું જોડ્યો વગેરે-કોપ કપાયને વશ
 થઈને હે દિનનાથ. જગત્વિધાતા પ્રભુ! મેં જે કંઈ પાપો
 આચર્યાં-તે બધાની આપની સમક્ષ, અનુવિધ સધની માફીએ
 નિંદા કરેં છું. ગર્હ કરેં છું અને તે બદલ મિત્છા મિ દુષ્ટકં
 દડું છું.

પ્રભુ! માનકપાયને વશ થઈને અભિમાનમ. ઉદ્ધ
 ચર્યો, બીજાને ગુસ્સો ગળ્યા. સ્વપ્રસંસા ખૂબ કરી, કરાવી,
 પરનિંદામાં જ રહ્યો, અભિમાનના કારણે અનેક ગુણી
 અત્માત્માની અવગણના કરી, તેઓ પ્રત્યે દ્વિયાંતરિને
 ધારણ કરી. દેવ-ગુરુના વિનયને પણ બૂસ્યો, અધ-સાધર્મિક
 પ્રત્યે પણ અછકડ વણજી રાખી ધર્મના-શાસનના કાર્યોમાં
 પણ મારા માનના કારણે અવકેપી બતા ક્યા વગેરે માન
 કપાયને વશ થઈને અનેક પ્રકારનાં પાપો મેં આચર્યાં છે.
 તે સર્વે પાપ બદલ હે જગતનારક પ્રભુ! હું આપની
 પાસે ક્ષમા માગું છું. (મિત્છા મિ દુષ્ટકં)

પ્રભુ, માયા કપાયને વશ પડી મેં જે કંઈ પ્રપંચો
 કર્યાં-કંપટ કર્યાં, પદવચના કરી, બીજાને દંબ્યા, માપમાં ફેર-
 દાર કર્યાં, તોલમ ફેરફાર કર્યાં, આછા મૂલ્યવાળી વસ્તુનાં
 વધુ મૂલ્ય લીધાં, માયા પૂર્વક મૂયાવાદ જોડ્યો, લેણદારો
 જોડે માયા કરી, દેવ ગુરુ ધર્મ સાથે પણ માયા કરી,
 માયાના કારણે તિર્થંચના અવતાર મર્યાદામાં માયા ન છોડી,
 તિર્થંચના અવેશ. પણ માયા કરી-આમ બૂતકાળના અનંત

અનુચિત ચિંતવ્યું, અનુચિત આચરણ કર્યું, રાગથી કપોળોં વગેરે કર્યા, ભોગ ભોગવ્યા, કુચેષ્ટાઓ કરી, સ્વ-શ્રી પ્રત્યે પણ ખૂબ આસક્તિ પૂર્વક ભોગમાં રાખ્યો, બ્રહ્મચર્યનું પર્વતીથિએ પણ પાલન ન કર્યું, તે વિષયના નિયમો લઈને પણ ભાગ્યા, ભોગની રૂઢિમાં જ રાખ્યો પાચ્યો રહ્યો. માતા કે યેન વગેરેની જોડે પણ જાણતાં કે અજાણતાં અનુચિત આચર્યું,

શ્રીવેદને વશ થઈને પરપુરુષ પ્રત્યે પણ આવું જ આચરણ કર્યું, શીલ અને સદાચારોની મર્યાદાઓ યોગ્યોં, શીલનું ખાંડન કર્યું, કુમારિકા કે વિધવા વગેરેની અવસ્થાઓને વિશે પણ પાપો આચર્યાં.

નપુંસક વેદને વશ થઈને શ્રી-પુરુષ ઉભય પ્રત્યે અનુચિત રાગથી ભરપૂર આચરણ કર્યું, સ્વતંત્રીયને પણ રાગ વગેરેથી કપોળ કર્યો, તેમજ ન આચરવા જેવું આચરણ કર્યું, કામની વિટંબણાઓ કરી, કામાસક્ત થઈ અનેક પ્રકારની મૈથુન સંગોંધી વિચારણાઓ કરી, બીભત્સ વચનનાં બોલ્યો, તેવા પ્રકારના શુભાસદિ રસવાળાં રાગવર્ધક વચનનાં બોલી જાને રાગને વશ થયો, અને બીજાને રાગને વશ કર્યાં, બિભત્સ વાત બોલ્યાં, નવલકથાઓ લખી, વાંચી, શીનેઆદિમાં કુચિત કર્યોં કરાડે, તથા કુચાંચનથી તેમજ માનસિક કલ્પનાઓથી કામભવને કિન્નરુત્ત કર્યોં, પણ કંઈ નિંદિયોની પરાધીનતામાં નહીં. કોઈક વિષયે ખુબ અગતી ભોગવ્યા, એમાં માન ભર્યો, અંદરે અંદરે, અંદરે અંદરે. પરબુદ્ધિનો કર્યો, જેને નુકસાન નેહી વિષયોદિની પ્રવૃત્તિમાં રાખ્યો, નિર્ધારના

જવમાં તથા દેવાદિના જવમાં પણ મેથુન સંજ્ઞાને ખૂબજ પેલી, આવા પ્રકારના દુષ્ટ પાપો હે દેવાધિદેવ સ્વામી ! વેદ નોકપાલને વશ થઈને મેં આચર્યાં, જેનું વર્ણન હસ્તાને પણ હે સ્વામી ! હું આપ ? સમજ સમર્થ નથી.

હે નાથ ! મેં આવા અગણિત પાપો આ જવમાં તથા ભૂતકાળના જવોમાં આચર્યાં છે, તે સર્વ પાપોને હે હે અશ્વિંત પ્રભુ ! આપની સમક્ષ ઉપસ્થિત થયેલ હું આપની સામે, સિદ્ધ પરમાત્માની સામે, અવધિજાની શુદ્ધ જગવતોની સામે, માધુ જગવતોની સામે, ચતુર્વિધ સંધની સામે નિંદુ છું, ગદુ છું તથા પાપી જોવા મારા દુષ્ટ આત્માને વોસિરાવીને આ વિષયમાં મિચ્છા મિ દુષ્ટકરુ દઈ છું. (મિચ્છા મિ દુષ્ટકરુ)

મન-વચન-કાયાના યોગથી થયેલ દુષ્ટકૃતોની નિંદા

કર્મ બંધનું ચોથું કારણ યોગ છે.

હે પ્રભુ ! મનથી મેં અનેક પ્રકારના પાપો કર્યાં છે, તંદુલિપા મત્સ્યના જવમાં સતત હિંસાની ચિંતા કરી, બીજા જવોમાં પણ લોભને વશ થઈ ખોટા વિચારો કર્યાં, વિકર્યો કર્યાં, મનથી અનેક જીવોનું ખરાબ ચિંતનું, મનમાં દુષ્ટ, નીલ અને કાપોત જોવી અશુભ લેશ્યાઓ ઉભી કરી મનથી દેવાધિદેવની, શુરુઓની, ધર્મની આશાતના કરી, અવગણના કરી, મનથી વિષયવર્ધક વિચારો કર્યાં, લોભાદિની ચિંતવના કરી, લક્ષ્મીનું ધ્યાન ધરું, કુદેવાદિને ધ્યાયા, મનથી પ્રસન્નચંદ્ર રાજર્ષિની માર્ગક શુદ્ધો જોઈયાં, વગેરે

મનોયોગથી થયેલ સર્વ પાપોને હે પ્રભુ ! આપની સમક્ષ-
ચતુર્વિધ સંઘની સાક્ષીએ નિંદુ છું, ગદ્દુ છું, અને તે
વિષયમાં મિચ્છા મિ દુકકડમ દઉં છું. (મિચ્છા મિ દુકકડ)

હે નાથ ! વચનથી મેં અનેક પ્રકારના પાપો કર્યા છે,
હિંમક વચનો બોલ્યો, મારું, કાપું, ફાડી નાખું, ચિરી નાખું,
વિગેરે બીજાના મર્મભેદે તેવાં વચનો બોલ્યો. રાગ યુક્ત
વચનો બોલ્યો, બિભત્સ વચનો બોલ્યો, અન્યની મશ્કરી કર-
નારાં વચનો બોલ્યો, શાસ્ત્રવિરુદ્ધ પ્રરૂપણાઓ કરી, ઉન્માર્ગને
સ્થાપ્યો, દેવ-ગુરુ-ધર્મની હાંસી ઉડાવનારા, આશાતના
કરનારા, અવગણના કરનારા, પરાભવ-તિરસ્કાર કરનારા
વચનો બોલ્યો, કપાયયુક્ત વચનો બોલ્યો. ગુહાં વચનો બોલ્યો.
આપણા યોગથી, બીજાને ગમે તેવું સમજાવ્યું, વડીલો
પ્રત્યે માતા-પિતા આદિ ગુરુજન પ્રત્યે અવિનયપૂર્વકતાં
વચનો બોલ્યો, તે વચન યોગના સર્વ પાપ બદલ હે
ત્રિભુવનપતિ ! આપની સમક્ષ મારા આત્માને નિંદુ છું.
ગદ્દુ છું અને તે વિષયમાં મિચ્છા દુઃકૃત આપું છું (મિચ્છા
મિ દુકકડ)

હે વિશ્વોપકારી ત્રિભુ ! મારા મુખે કાયાથી અનેક
પ્રકારના પાપો આવ્યયાં છે, સંયમની સાધનાને યોગ્ય મનુષ્યની
કાયાને ભોગવિદ્યોગામાં દેડડી નાખી, કાયાથી ન કર્યા
દેવ્ય કર્મ કૃત્ય, હિંસા, ચેારી, તથા મારકત્વમાં અજ્ઞાનથી
કર્યાને કરનારો, દેવતાના કૃત્યોનું સંયમ અને તપની ગુણ
વિરુદ્ધતામાં ન કરનાર અનયન, વેતન, પિપાસા હરમન.

ભોગો ભોગવ્યા, યુદ્ધો કર્યા, પર્યાટનો કર્યા, અનેકવિધ ગામો
—નગરો વિષે ઉપદ્રવો કર્યા,

વૈજ્ઞાનિકના ભવોમાં મહાશસ્ત્રો કે સાધનો ઉત્પન્ન કરી
અનંત જીવોનો કચ્ચરઘાણુ કર્યો.

વ્યંતરાદિના ભવોમાં કુતુહલ વગેરેથી અનેકોને રંભડ્યા,
વગેરે. ચારે ગતિમાં ભટકતા મારા જીવે અત્યાર મુધીમાં
અનંતી કાયાઓ લીધી અને છોડી, કાયાઓને મરતાં
વોસિરાવી નહી, તેના કારણે કાયાને છોડીને આવ્યા
પછી પણ તે તે કાયાઓનો પાપમાં ઉપયોગ થયો, વગેરે
ભૂતકાળના સર્વ ભવોમાં તથા વર્તમાન ભવને વિષે પણ
જે અનેક પ્રકારનાં પાપ આચરણો મેં કર્યાં, તે સર્વ
પાપોની હે નાથ ! હે દૃષાળુ ભદ્રન્ત ! આપની સાક્ષીએ
નિંદા કરેં છું, ગદ્દાં કરેં છું અને તે ગદ્દલ પશ્ચાન્તાપ ભર્યાં
હોયે, ભાવપૂર્વક મનથી, વચનથી અને કાયાથી મિથ્યા દુષ્ટતા
આપું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડમ્)

આમ જિનેશ્વર ભગવંતના શાસનમાં જેને હેય તરીકે
કહ્યા છે—જે પ્રતિષિદ્ધ છે તેના^{૧૩} ૫૭ પ્રકારના આશ્રયોને
હું પ્રભુ ! જે મેં એવ્યા છે. અન્યની પાસે એવરાજ્યા છે.
એવરાજિ આજે માન્યા છે, અનુભોધ્યા છે તે સઘળા મારા
દુષ્ટતાને હું કચ્ચરવાવંત ! ભદ્રન્ત ! હું જગતજીવ તારક. હું

૧૩ ૧ પ્રકારના નિવૃત્તિ. ૨૨ પ્રકારની અવિરતિ, ૧૬ કાયા
પાપ. ૬ નિવૃત્તિ. ૧૫ નિવૃત્તિ. ૧૫ પ્રકારના વેદ. (૬ મનવત્
૧ જગત્ — ૬ કાયા.) જેને દૃષ્ટ આશ્રયના ૫૭ પ્રકાર થાય છે.

નિઃશ્વર મધુ સિનેશ્વર ભગવત! આપની પવિત્ર નિશામાં
 કપરિય દયેલ હું આપની આશીર્વાદ, સિદ્ધિ પરમાત્માની
 આશીર્વાદ, સમુદાયમાંથી આશીર્વાદ, અવધિ ની કપરિય
 દયારા દેવેની આશીર્વાદ ત્રિવિધ મન વનન અને કાયાથી
 પદ્મચાપ કાયાં રિલે પુનઃ આપ આશીર્વાદ લવનમઃ ન આપે
 દેવ! મુખત્વ પૂરક સ્તુતિ મહત્ત્વ આશીર્વાદ નિહુ ૧૩,
 મહુ મું તથા કુટુમ્બ કરનાર નેષ. માગ આપનાં પેન્ડિ
 રાંદને લે વિશ્વમ મિથ્યા કુટુમ્બ આપુ મું મિથ્યા મિ
 કુટુમ્બ)

છા પ્રકારના અવનથી દયેલ પાપોની નિહા

હે નાથ! મેં અજ્ઞાથી દય-દેવ કે આદને વશ
 થીને જે છ કાપના દેવેની દિશા કરી છે, જુદા વચનો
 મેં આપુ ૧૩, કૌપ-લોભ-અપ અને દાસ્યને વશ થીને જુદું
 બેલીને મુખત્વ છે. બીજાને કુદ વચનો બોલીને કન્યા,
 તથા મેં આદિઓ કરી, વગર મહિત્તીની વગરનો લીધી,
 સરકારી કર વિદિતમાં, વિશ્વમ-દેવે-નમ્ર તપાલ વગરના
 જાતમાં, માત્રની સંવત-દેવમાં એમ અનેક પ્રકારે અજ્ઞા-
 રાજ (માર્ગ) પાપ કમું. વગી બાગીલાદને કિયાં,
 પદ્મકેને દેવમાં, જાન ધન, દેવત્વ, સાધારણ દ્રવ્ય આદિમાં
 આદરના કયાં, કુલમણીઓ વગરે બોલી, ટીપમાં સજાવીને

૧૪ છ પ્રકારનાં અવન આ પ્રમાણે છે (૧) પ્રાણાનિવાન-દિશા (૨)
 મુખત્વ-અપ (૩) અજ્ઞાતાન-નેરી (૪) નેપુન-અપદાયક
 (૫) પદ્મક-ધનપાવાદિનો મૂલો પૂરક સમદ ૧૬) સત્તિ ભોગન.

ચુક્યા નહી, મોડા ચુક્યા, મંદિર-ઉપાશ્રયના કામમાં નફો કર્યો, વગેરે અનેક પ્રકારે અદત્તાદાન વિષયી દુષ્ટ કર્મ હે ચતુર્મુખ પ્રભુ ! આપની સમક્ષ મારા આત્માની નિંદા કરું છું, ગડાં કરું છું, અને તે વિષયમાં ચતુર્વિધ સંઘ સમક્ષ મિથ્યા દુષ્ટતને દઉં છું. (મિથ્યા મિ દુષ્ટકમ)

હે નાથ ! ચોથા મૈથુન નામના અદ્વત વિષયમાં, મેં પ્રદ્વચર્યનું પાલન ન કર્યું, વિષયો ભોગ્યા, શીલ-સદાચારોની મર્યાદાઓ ઓળંગી, પ્રદ્વચર્યની નવ વાડ ઓળંગી, દેવ મનુષ્ય કે તિર્યંચ સંબંધી જે મૈથુનનું પાપ મન-વચન કાયાથી આચર્યું.

હે નાથ ! પાંચમા પરિશ્વક નામના અદ્વત વિષયમાં ધન-ધાન્ય આદિનું ઘણું જ પ્રમાણ રાખ્યું, વળી તેના ઉપર મૂર્છાં રાખી, ન હતું તેની તૃષ્ણા કરી.

છઠ્ઠા રાત્રિભોજન નામના અદ્વત વિષયમાં રાત્રિ-ભોજન કર્યા, રાત્રે દવાઓ લીધી, પાણી પીધાં, સાધુ જીવનમાં રાત્રિમાં લાવેલ ઔષધ કે બીજા પદાર્થોને વાપર્યાં, શોભ આ છેલ્લા ત્રણ અદ્વત વિષયો જે કંઈ પાપો આ ભવમાં કે ભૂતકાળના ભવોમાં આચર્યાં છે તે સર્વ પાપોને તે દેવાપિ દેવ, જગન્નય રક્ષક વિભુ ! આપની સમક્ષ, ચતુર્વિધ સંઘની સદીએ મન-વચન અને કાયાની એકાગ્રતા પૂર્વક નિંદા કરું, ગડું કરું, અને તે વિષયમાં મિથ્યા મિ દુષ્ટકમ આપું છું.

છ કાયતા જીવોની વિરાધનાનાં પાપોની નિંદા

હે નાથ ! આ અંતરમાં ભરેલા અગાની ઈશ્વર માર-

છવે ૭ કાયના છવેની - હિંસાનાં ઘોર પાપો ક્યાં છે, જેમકે—ખેતર ખેડાવ્યાં, કૂવા, તળાવ, સરોવર ખોદાવ્યાં, ધર, ટાંકાં, લેયંચરાં, મેડા ચણાવ્યાં, લીયન, ગુંપલુ, રંગ ઊંચે કરાવ્યાં, કર્મોદ્ધાનના વ્યાપાર, જેમકે—ખાણું ખોદાવી, ખોદરો, ખટારદિ દોડાવ્યાં, કુંભારના ભટ્ટા સગમવાવ્યાં, શત્રો વધાર કરી વેચ્યાં, મકાનો ખાંધ્યાં, બધાવ્યા વગેરે પૃથ્વી પ્રાણની વિરાધનાં કરી.

કુવા, તળાવ ડોડાવ્યાં, તેમાં નાકુવા, પાણીમાં સ્ત્રીમરો, હાલોદેરવ્યાં, અગમ્ય પાણી પીધાં વગેરે અનેક રીતે પાણીના પ્રવેશી વિરાધના કરી.

અગ્નિકામ વિષયમાં—નિંભાડા, ભટ્ટા, ઇલેક્ટ્રિક મશીનો પુલા, પ્રાયમસ વગેરે સગમવાવ્યાં, સગમતા ખુલ્લા રાખ્યા, પ્રવે તેમાં બાજ્યા, પાણી નાખી અગ્નિને ક્યાં, વગેરે અગ્નિકામના છવેની હિંસા કરી.

પવનો ખાધા, પંખા ચલાવ્યા, કાટકયા, ઉધાડે મુખે લાથા, સારાં, હવાખાવાનાં સ્થળોએ બેસી—તેની અનુમોદના રી, વગેરે અનેક પ્રકારે વાયુકાયના છવેને વિરાધ્યા.

વાડી, વન, જંગલ, બગીચા વગેરે ઉછેર્યા, તેમાં વન-પતિઓ કાપી, જંગલો કાપ્યાં, બાજ્યાં, શાક-ભાજી-ફળ-લ-ચુટ્યાં, કાપ્યાં, શેક્યાં, વાજ્યાં વગેરે અનેક પ્રકારે વનપતિકાયના છવેને વિરાધ્યા.

ડીડી, કોડા, ચંખ, કરમિયા, ઈચ્છા, શુ, વાસીલો-

જનમાં થતા લાણીયા છવ, ઉધેઈ, લીખ, માંકડ, મંકેડ
ચાંગડ, કુંથવા, કાનખજુરા, ઘીમેલ, માખી, મરઘ
વીંછી, પતંગીયા, કંસારી, તીડ, લમરા, લમરી, વાં
આદિ વિક્ષેન્દ્રિય^{૧૫} છવોને અનેક રીતે ખીડ્યા, માર્યા
વિનાશ કર્યો,

માછીમારના ભવમાં પાણીમાં જળ નાખી માછલાં
પકડ્યાં, હાડ્યાં, માર્યાં, તાળ્યાં, કાપ્યાં, શેક્યાં. શિકારીના
ભવમાં મૃગાદિનો શિકાર કર્યો, લિંસક પશુઓના ભવમાં
ળીજા અનેક પશુઓ-પંખીઓની લિંસા કરી, માંસાદા
કર્યો, ઘેંડાં ખાધાં, પક્ષીઓને પાંજરામાં બાંધ્યાં, વેચ્યાં
હિરાન કર્યાં, જનાવરોને માર્યાં.

નારકીના ભવોમાં પાણુ નરકના અન્ય છવોને શયો
વર્ગોરેથી પ્રહાર કર્યા, હેવના ભવમાં પરસ્પર યુદ્ધાદિ કર્યાં.
અનેક મનુષ્યોને કીડાથી હિરાન કર્યા, પરમાધામીના ભવમાં
નારકોન ખીડ્યા.

આમ છકાયના છવોને તે ત્રિજગદાધાર પ્રભુ! આ
જગતમાં અનાદિ કાળથી ભરકના મંઆજની પણ મુખીમાં મે
કઈ ખીડ્યા છે, હાડ્યાં કર્યા છે, તેઓના નાશ કર્યો છે, વિનાશ
છે, એ મર્વ છવોની હિરાના મારા ભયંકર પાપને તે
દેવ, હિંદેવ! આપની નમશ, અનુવિધ સંધની માછીએ નિંક
જાં... અને તે વિષયમાં મિચ્છા મિ દુઃકમ...

પાંચ ઇન્દ્રિયોના આશવધો થયેલા પાપોની નિંદા

હે નાથ ! હે દેવપિતેર ! સ્પર્શનેન્દ્રિયને વશ થઈને જે
આત્મે ક્યાં જંમતે-પરભીને સ્પર્શ ક્યો, કોમળ, મૃદુ
શ્યામલિના સ્પર્શે સોમબ્યા, વગેરે જે પાપો ક્યાં હોય-

સ્પર્શનેન્દ્રિયને વશ થઈને અમરવ, અનંતકલ્પના સોજન
ક્યાં, રાત્રિભોજન ક્યાં, સ્વાદની લાલચથી વધુ આદાર
ક્યો, તપન્યું પચ્ચક્રખાલુ ક્યાં નહીં પચ્ચક્રખાલુ બાઝ્યાં,
મંત્રાદાર ક્યાં, ભરવ ભોજન પણ ખૂજ રાગથી કેયું,

શ્રાવણેન્દ્રિયને વશ થઈને અતાર, સેંટ, ફૂલ વગેરે મુગ-
ધિદાર પદાર્થને સોમબ્યા, ડુર્ગાંધિ પદાર્થનો દ્રેષ ક્યો,

શુદ્ધિરિન્દ્રિયને વશ બનીને પરભીનાં રૂપ ભેધ્યાં, તેમના
શરીરના અંગોપાંગને ખૂબ એકચિત્તે નિરખ્યાં, તેમના
ચિત્રપટો ભેધ્યા, મુંઠર વર્ણવાળા વસ્ત્ર, અલંકારાદિ રાગથી
સોમબ્યા, સીનિમા, નાટક, લખાસા વગેરે ભેધ્યા.

મેન્દ્રિયને વશ થઈને કાનથી રાગવધાંક, મધુર ગીતો
સાંભળ્યાં, મૃંગાર રત્નનાં કામિતેજગ ગીતો, વચનો. સાંભળ્યાં.

આ રીતે પાંચ ઇન્દ્રિયોનો દુરુપયોગ ક્યો અને તેને
વશ થઈને હે નાથ ! જે કંઈ પાપો અજાન એવા મારા
છવે આચર્યા છે, તે ત્રણ પાપોને હું આપની સમક્ષ
અનુવિધાં સંધની સામે નિહું છું, ગદું છું, અને તે વિષયમાં
મિથ્યા દુષ્ટતને આપુ છું. (મિથ્યામિ દુષ્ટકમ)

ઉપસંહાર :

હે દેવાધિદેવ ! આજના મંગળમય દિને આપની સમક્ષ ઉપસ્થિત થયેલ હું કલ્યાણ મિત્ર ગુરુ ભગવાંતોના વચનથી હુષ્ટોતોને હેય છે, નિંદનીય છે એમ જાણીને આ જીવનમાં તથા ભૂતકાળના ભવોમાં પણ રાગ-દ્વેષ-મોહ અને અજ્ઞાનને વશ થઈને મારા જીવે જે કંઈ ન કરવા ચોગ્ય, શ્રી જિનશાસનમાં પ્રતિપિદ્ધ, સંસારમાં ભટકાવનાર, કર્મબંધના નિમિત્તભૂત, સંસારની પરંપરાના હેતુભૂત હુષ્ટ્યો, પાપો, આશ્રવો, ક્યાં છે.

તે સર્વ મારા અપરાધોને હું આપની સાક્ષીએ, ચતુર્વિધ સંઘની સાક્ષીએ, મારા આત્માની સાક્ષીએ, ભવિષ્યમાં આવાં પાપો મારા જીવનમાં ન થાય, તેવી ભાવનાથી ભૂતકાળમાં પાપોના કારણે એકઠા થયેલા કર્મોનો નાશ થાય તેવા આશયથી નિંદુ છું, ગર્હુ છું. અપરાધી તેવા મારા આત્માને વેગિરાવીને તે વિષયમાં હે પ્રભુ ! આપની સમક્ષ ભૂયો-ભૂયઃ વારંવાર મિથ્યા હુષ્ટત દઉં છું, ક્ષમા યાચું છું, મિથ્યા મિ હુક્કમ, મિથ્યા મિ હુક્કમ, મિથ્યા મિ હુક્કમ.

હે નાથ ! છઠ્ઠમથ્ય એવો હું કેટલા દોષોને યાદ કરું, જે દોષો મને યાદ ન આવ્યા હોય, અને ખમાવવાના રહી ગયા હોય તે મારાં પાપો પણ નિષ્કળ થાઓ.

જે મં જાણંતિ, જિણા અવગદા જેમ્ જેમ્ ટાળેમ્ ।

તં તદ્ આજ્ઞોર્પમિ ડર્શિત્તો મન્વમાણં ॥

ને ને સ્થાનમાં થયેલા મારા ને ને અપરાધોને
 વિનેશર બચવો જાણે છે તે તે અપરાધોને પ્રભુની સમક્ષ
 આવપૂર્વક ઉપરિધન થયેલા હું ખમાતું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડ)

ઉત્તમત્પો મૃદમજો કિચ્ચિયમિત્તં પિ મમરઠ જીવોં ।
 જં ચ ન સંમરામિ અદં, મિચ્છા મિ દુષ્કં તસ્સ ॥

ઉદ્દમત્પ, મૃદમનરાજો જીવ, કેટલુ યાદ કરે, ને નથી
 માર આવતું તે સર્વે પાપોનો પણ હું મિચ્છા મિ દુકકકડ
 કરું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડ)

દુષ્કૃત નિંદા અંગે કેટલાક શાસ્ત્રપાઠો

આપાંતર સહિત

(૧) ચિરંતનાઆધ' દૃત પંચમૂત.

મરણમુવગમ્મો અ ઇણંસિ ગરહામિ દુષ્કં જણં
 અરિંહેસુ યા, સિદ્ધંસુ યા, આયરિણંસુ યા ઉવગ્ગાણંસુ યા
 સાદુસુ યા સાદુર્ણાસુ યા, અન્નેસુ યા ધમ્મટ્ટાણેસુ યા, માણ-
 ણિગ્ગેસુ યા, પૂર્થાણિગ્ગેસુ યા, તથા માર્ઘેસુ યા પિરિસુ યા
 સંપૂસુ યા મિત્તેસુ યા, ઉવયારીસુ યા ઓદેણ યા જીવેસુ
 મમાદિણંસુ યા, અમન્નાટિણંસુ યા, મમ્મસાદેણેસુ યા,
 અમન્નાસાદેણેસુ યા જં કિં ચિ ચિત્તદમાયરિઅં, અણાયરિ-
 અપ્પં, અણિચ્છિઅપ્પં, પાવં, પાવાણુબંધિ, મુદ્દમં યા,
 ચાપરં યા, મણેણ યા, વાયાપ યા, વાપણ યા, કયં યા,
 દારાવિઅં યા અણુમોદ્ધં યા, રાગેણ યા, દોસેણ યા,

ઉપસંહાર :

હે દેવાધિદેવ ! આજના મંગળમય દિને આપની સમક્ષ ઉપસ્થિત થયેલા હું કલ્યાણ મિત્ર ગુરુ ભગવંતોના વચનથી હુષ્ટોને હેય છે, નિંદનીય છે એમ બાણીને આ જીવનમાં તથા ભૂતકાળના ભવોમાં પણ રાગ-દ્વેષ-મોહ અને અજ્ઞાનને વશ થઈને મારા જીવે જે કંઈ ન કરવા યોગ્ય, શ્રી જિનશાસનમાં પ્રતિષિદ્ધ, સંસારમાં ભટકાવનાર, કર્મબંધના નિમિત્તભૂત, સંસારની પરંપરાના હેતુભૂત હુષ્ટ્યો, પાપો, આશ્રવો, ક્યાં છે.

તે સર્વ મારા અપરાધોને હું આપની સાક્ષીએ, ચતુર્વિધ સંઘની સાક્ષીએ, મારા આત્માની સાક્ષીએ, ભવિષ્યમાં આવાં પાપો મારા જીવનમાં ન થાય, તેવી ભાવનાથી ભૂતકાળમાં પાપોના કારણે એકલા થયેલા કર્મોનો નાશ થાય તેવા આશયથી નિંદુ છું, ગર્હુ છું. અપરાધી તેવા મારા આત્માને વોશિરાવીને તે વિષયમાં હે પ્રભુ ! આપની સમક્ષ ભૂયો-ભૂયઃ વારંવાર મિથ્યા હુષ્ટત દઉં છું, ક્ષમા યાચું છું, મિચ્છા મિ હુક્કડમ્, મિચ્છા મિ હુક્કડમ્, મિચ્છા મિ હુક્કડમ્.

તે નાથ ! છદ્મસ્થ એવો હું કેટલા દોષોને યાદ કરું, જે દોષો અને યાદ ન આવ્યા દોષ, અને ખમાવવાના રહી ગયા દોષ તે મારાં પાપો પણ નિષ્કળ થાઓ.

જે મેં જાણંતિ, જિણા અવગદા જેમ્હુ જેમ્હુ ઠાણેમ્હું ।
તં તદ્દ બ્રાહ્મોણમિ ઉવટ્ઠિઓ મન્નમાવેણ ॥

જે જે સ્થાનમાં થયેલા મારા જે જે અપરાધોને
 જિનેશ્વર મગવતો બાલુ છે તે તે અપરાધોને પ્રભુની સમક્ષ
 ભાવપૂર્વક ઉપસ્થિત થયેલા હું ખમાવુ છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડ)

છત્રમત્યો મૃદમર્જો કિંચિદમિત્તં પિ સંભરદ્ જીવો ।
 જં ચ ન સંભરામિ અહં, મિચ્છા મિ દુષ્ટહં તસ્સ ॥

છત્રમત્ય, મૃદમનવાળો છત્ર, કેટલું યાદ કરે, જે નથી
 યાદ આવતું તે સર્વ પાપોનો પણ હું મિચ્છા મિ દુકકડ
 કરું છું. (મિચ્છા મિ દુક્કડ)

દુષ્ટૃત નિંદા અંગે કેટલાક શાસ્ત્રપાઠો

આપાંતર સંહિત

(૧) ચિદંતનાચાર્ય દ્વિત પંચસૂત્ર.

મરણમુવગમ્મો અ ઇણંસિં ગરહામિ દુષ્ટહં જ્ઞણં
 અરિહંતેસુ વા, સિદ્ધેસુ વા, આયરિણેસુ વા ઉવજ્ઞાણેસુ વા
 સાહુસુ વા સાહુર્ણાસુ વા, અન્નેસુ વા ધમ્મઠાણેસુ વા, માણ-
 ગિજ્જેસુ વા, પૂઅગિજ્જેસુ વા, તદ્દા માર્હેસુ વા પિરેસુ વા
 વંધુસુ વા મિત્તેસુ વા, ઉવયારીસુ વા ઓદેણ વા જીવેસુ
 મન્નાટ્ટિણેસુ વા, અમન્નાટ્ટિણેસુ વા, મમ્માસાદ્ધણેસુ વા,
 અમન્નાસાદ્ધણેસુ વા જં કિં ચિં કિં વિત્તહમાયરિઅં, અણાયરિ-
 અર્જ્જં, અણિચ્છિઅર્જ્જં, પાવં, પાવાણુવંધિ, સુદ્દમં વા,
 વાયરં વા, મણેણ વા, વાયાણ વા, કાણ વા, કયં વા,
 કારાવિઅં વા અણુમોદ્ધં વા, રાગેણ વા, દોસેણ વા,

ઉપસંહાર :

હે દેવાધિદેવ ! આજના મંગળમય દિને આપની સમક્ષ ઉપસ્થિત થયેલા હું કલ્યાણ મિત્ર ગુરુ ભગવંતોના વચનથી હુષ્કૃતોને હેય છે, નિંદનીય છે એમ બાણીને આ જીવનમાં તથા ભૂતકાળના ભવોમાં પણ રાગ-દ્વેષ-મોહ અને અજ્ઞાનને વશ થઈને મારા જીવે જે કંઈ ન કરવા ચોચ્ય, શ્રી જિનશાસનમાં પ્રતિષિદ્ધ, સંસારમાં ભટકાવનાર, કર્મબંધના નિમિત્તભૂત, સંસારની પરંપરાના હેતુભૂત હુષ્કૃત્યો, પાપો, આશ્રવો, કર્યા છે.

તે સર્વ મારા અપરાધોને હું આપની સાક્ષીએ, ચતુર્વિધ સંઘની સાક્ષીએ, મારા આત્માની સાક્ષીએ, ભવિષ્યમાં આવાં પાપો મારા જીવનમાં ન થાય, તેવી ભાવનાથી ભૂતકાળમાં પાપોના કારણે એકલા થયેલા કર્મોનો નાશ થાય તેવા આશયથી નિંદુ છું, ગર્હુ છું. અપરાધી તેવા મારા આત્માને વોશિરાવીને તે વિષયમાં હે પ્રભુ ! આપની સમક્ષ ખૂંચો-ખૂંચો વારંવાર મિથ્યા હુષ્કૃત દઉં છું, ક્ષમા યાચું છું, મિથ્યા મિ હુક્કડમ્, મિથ્યા મિ હુક્કડમ્, મિથ્યા મિ હુક્કડમ્.

હે નાથ ! છઠ્ઠમસ્થ એવો હું કેટલા દોષોને યાદ કરું, જે દોષો મને યાદ ન આવ્યા હોય, અને ખમાવવાના સ્વીકાર્ય હોય તે મારાં પાપો પણ નિષ્કળ થાયો.

જે મેં જાણંતિ, જિણા અવગદા જેમ્ જેમ્ ટાળેમ્ ।

નં તદ્ આત્તોણમિ ઉવટ્ઠિયો મન્વમાયેણં ॥

શ્રદ્ધા 'પૂર્વ'ક અરિહંત, સિદ્ધ પરમાત્માની સાક્ષીએ હું આ દુષ્ટતાની ગહો કરું છું, આ દુષ્ટતા છે, છોડવા યોગ્ય છે તેથી તે વિષયમાં હું મિથ્યા-દુષ્ટતા આપું છું.

(મિથ્યા મિ દુષ્ટકમ્ મિથ્યા મિ દુષ્ટકમ્ મિથ્યા નિ દુષ્ટકમ્)
ચઉસરણુ પયન્ને। (ગાથા ૫૦થી ૫૪)

इह भविष्यमन्तमविशं, मिच्छत्तपवत्तणं जमहिगरणं ।

‘जिणपवपणपडिकुट्टं, दुट्ठं गरिहामि तं पावं ॥१॥

આ જીવને વિષે કે અન્ય જીવને વિષે મિથ્યાત્વની જે કંઈ પ્રવૃત્તિ કરી હોય, જે કંઈ કલેશ-કપાયો કર્યા, જે કંઈ-જિનવચનમાં પ્રતિષિદ્ધ આચર્યું છે તે દુષ્ટ-પાપને હું ગહું છું (મિથ્યા મિ દુષ્ટક)

मिच्छत्ततमंधेण, अरिहंताइसु अवन्नवयणं जे ।

अन्नाणेण विरइअं, इन्दि गरिहामि तं पावं ॥२॥

મિથ્યાત્વ રૂપ આંધકારથી આંધળા થયેલા મેં જે કંઈ અરિહંત આદિને વિષે એટલે કે અરિહંત-સિદ્ધ-આચાર્ય-ઉપાધ્યાય-સાધુ-સાધ્વી-સંઘ-સાધર્મિક આદિને વિષે અજ્ઞાનથી અવધાન (નિંદા) કરેલ હોય તે સર્વ પાપને હવે હું ગહું છું, નિંદું છું. (મિથ્યા મિ દુષ્ટક)

सुभयम्मसंघसाहुसु पावं षडिणीअयाइ जं रइअं ।

अघेसु अ पावेसु इन्दि गरिहामि तं पावं ॥३॥

સુતજ્ઞાન એટલે આગમે, આસ્ત્રિકર્મ તથા સંઘ

મોહેણ વા, ઇત્ય વા જમ્મે, જમ્મંતરેમુ વા, ગરહિઅવ્વમેઅં
 દુક્કડમેઅં, ઉજ્જિઅવ્વમેઅં, વિઆણિઅં મણ કહ્ણાણમિત્ત-
 ગુરુભગવંતવયણાઓ, ણ્વમેઅં તિ રોઙ્ગા સદ્દાણ, અરિ-
 હંતસિદ્ધસમક્કણં ગરિહામિ અહમિણં દુક્કડમેઅં, ઉજ્જિ-
 અવ્વમેઅં, ઇત્ય મિચ્છા મિ દુક્કડમ્, મિચ્છા મિ દુક્કડમ્,
 મિચ્છા મિ દુક્કડમ્ ॥

અરિહંતાદિ ચારના શરણાને પામેલો હું હુદ્ધતની
 ગણી કરું છું. જે કંઈ મેં અરિહંતોને વિષે, સિદ્ધ ભગવંતોને
 વિષે, આચાર્યોને વિષે, ઉપાધ્યાયોને વિષે, સાધુભગવંતોને
 વિષે, સાધ્વીઓને વિષે, ધીજા ધર્મસ્થાનોને વિષે, માનનીય
 તથા પૂજનીયોને વિષે તથા માતાઓ, પિતાઓ અને બંધુઓ,
 મિત્રો ઉપકારીઓને વિષે, માર્ગમાં રહેલા છવોને વિષે, માર્ગમાં
 નદી રહેલા છવોને વિષે, મોક્ષમાર્ગના સાધનો (જિનમંદિર-
 મૂર્તિ—જાનનાં પુસ્તકો—ચારિત્રનાં ઉપકરણ આદિ)ને વિષે, મોક્ષ-
 માર્ગનાં સાધનો ન દોષ તેવી વસ્તુઓને વિષે મેં જે કંઈ વિપરીત
 આચર્યું દોષ, ન આચરના યોગ્ય આચર્યું દોષ, નદી
 ઇન્દ્રિયા યોગ્ય ઇન્દ્રિયું દોષ, પાપ-સ્વરૂપ કે પાપનો અનુબંધ
 કરાવનાર, અક્રમ કે ગાદર, મનથી, વચનથી કે કાયાથી કર્યું
 દોષ, ક્રોધનું દોષ, અનુભાવું દોષ, રાગથી, દ્વેષથી કે માદથી
 આ જન્મને વિષે કે જન્મખાંતરને વિષે, તે બધું ગણી કરવા
 યોગ્ય છે, આ હુદ્ધત છે. છોડી દેવા યોગ્ય છે એમ કલ્યાણ
 નિત્ય એવ. મુક્ત ભગવંતોના વચનથી મેં તારણ
 ને મોક્ષને મુક્ત ભગવંતનું વચન અને હૃદયું છે, તેથી

સત્તમણ અદૃમણ, સમ્મા ચત્તારિ ગારવે તિષ્ઠિ ।

આસાંયણેતિત્તીસં, રાગં દોસં ચ ગરિહામિ ॥ : :

સાત પ્રકારના જાય, આઠ પ્રકારના મહ, ચાર સંજ્ઞા તથા ત્રણ ગારવ, અને તેત્રીશ આચારના, તેમજ રાગ અને દ્વેષની ગણા કરું છું.

અસંતમમન્નાણં, મિચ્છત્ત સવ્વપેવ ય મમસં ।

જીવેસુ અજીવેસુ અ તં નિન્દેં તં ચ ગરિહામિ ॥

અસંયમ, અજ્ઞાન, મિથ્યાત્વ તથા છવે અને અછવે પ્રત્યે સર્વ પ્રકારનું જે મમત્વ તેને હું નિંદું છું તથા તેની ગણા કરું છું.

નિંદામિ નિંદણિજ્ઞં, ગરિહામિ અ જં ચ મે ગરહણિજ્ઞં ।

આલોપમિ અ સવ્વં, અભિંતરં વાહિરં ઉવહિં ॥

મારાં નિંદનીય કાર્યોની નિંદા કરું છું, ગણેશ્વીયની ગણા કરું છું. સર્વ પ્રકારની બાહ્ય અને અબ્યંતર ઉપધિની આલોચના કરું છું.

વાંતરાગ સ્તોત્ર :-

(કલિકાલ સર્વંશ શ્રી હેમચન્દ્રસૂરિ મહારાજ)

મનોવાક્રકાયજે પાપે કૃતાનુમતિકારિતૈઃ ।

મિથ્યા મે દુષ્કૃતં ભૂયાદપુનઃ ક્રિયાન્વિતઃ ॥

મન-વચન અને કાયાથી, કરવા, કરાવવા અને અનુ-મોદવા દ્વારા થયેલાં મારાં દુષ્કૃત-પાપો ફરી ન થાય તે રીતે મિથ્યા થાવ. (મિથ્યા મિ દુષ્કૃત)

હુબ્લૃત—નિંદાની પદ્યમય આરાધના

પદ્માવતી આરાધના

- (૧) હવે રાણી પદ્માવતી, હવરાશિ ખમાવે,
જાણપણું જગતે લાલું, ઇંછુવેળા આવે....
- (૨) તે મુજ મિચ્છા મિ હુકકડં અરિહંતની શાખ,
જે મેં હવ વિશધિયા ચઉરાશી લાખ.
તે મુજ....
- (૩) સાત લાખ પૃથ્વીતણા, સાતે અપકાય,
સાત લાખ તેઉકાયના, સાતે વળી વાય—તે મુજ.....
- (૪) ત્રણ પ્રત્યેક વનસ્પતિ, ચઉદાદ સાધારણ,
ખિ ત્રિચક્રિરિંદ્રિ જીવના, જે જે લાખ વિચાર તે, મુજ....
- (૫) દેવના નિયંચ નારકી, ચાર-ચાર પ્રકાશી
ચઉદાદ લાખ મનુષ્યના, એ લાખ ચારાશી. તે મુજ.....
- (૬) હંદ બવ પરખવે એવિયા, જે પાપ અહાર.
ત્રિવિધ ત્રિવિધ કર્મ પરિહરું, દુર્ગા નિના દાતાર. તે મુજ...
- (૭) દિંચા કીચી જીવની, બાલ્યા મુપાવાદ;
દેવ અદનાદનાના. મૈયુન ઉન્માદ. તે મુજ....
- (૮) અરિહંત મેલ્યા કારખા, કીંચા ફેલ્ય વિરેલ્ય;

- (૯) ઠલક કરી છવ દુહાવ્યા, રીધાં ફૂડ ઠલકં;
નિંદા કીધી પારકી, રતિ અરતિ નિઃશંક. તે મુજ....
- (૧૦) ચાડી કીધી ચોતરે, કીધો ચાપણુ મોસો;
કુચુરુ કુદેવ કુધર્મનો, ભલો આજ્યો ભરોસો. તે મુજ....
- (૧૧) ખાટકીને ભવે કીયા, છવ નાનાવિધ ઘાત;
ચીડીમાર ભવે ચરકલાં, માર્યાં દિન રાત. તે મુજ....
- (૧૨) કાજ મુઠ્ઠાને ભવે, પઢી મંત્ર કોરો;
છવ અનેક જબે કીયા, કીધાં પાપ અધોર. તે મુજ....
- (૧૩) માછીને ભવે માછલાં, ઝાડ્યાં જળવાસ;
ધીવર ભીલ ઠોળી ભવે; મૂળ પાક્યાં પાસ તે મુજ...
- (૧૪) કોટવાળને ભવે મેં કીયા, અઠરા કર દંડ;
ખંડીવાન મરાવીયા, કોરડા છડી દડ તે મુજ...
- (૧૫) પશમાધામીને ભવે, કીધાં નારકી દુઃખ;
છેદન લેદન વેદના, તાડન અતિતિક્ષ્ણ તે મુજ....
- (૧૬) કુંભારને ભવે મેં કીયા, નીલાડા પચાવ્યા;
તેલીભવે તીલ પીલીયા, પાપે ચિંડ ભરાવ્યા; તે મુજ....
- (૧૭) હાલ્લી ભવે હળ ખેડીયાં, ફાડ્યાં પૃથ્વીનાં પેટ;
સૂડ નિહાન ઘંચાં કીધાં, દીધા જગદ ચપેટ. તે મુજ....
- (૧૮) માળીને ભવે રોપીયા, નાનાવિધ વૃક્ષ;
મૂળ પત્ર ફલફૂલનાં, લાવ્યાં પાત તે લક્ષ તે મુજ....

- (૧૯) અધોવાધ્યાને ભવે, ભર્યા અધિકા ભાર
પોઠી પુઠે કીડા પડ્યા, દયા નાણી લગાર તે મુજ....
- (૨૦) છીપાને ભવે છેતર્યા, કીધા રંગણુ પાસ;
અગ્નિ આરંભ કીધા ઘણા ધાતુવાદ અસ્યાસ. તે મુજ....
- (૨૧) શૂરપણે રણુ જૂઝતાં, માર્યા માણસ વૃંદ;
મદિરા માંસ માખણુ ભાખ્યાં, ખાધાં મૂળને કંદ..તે મુજ...
- (૨૨) ખાણુ ખણાવી ધાતુની, પાણી ઉલ્લેચ્યાં;
આરંભ કીધા અતિ ઘણાં, પોતે પાપ જ સંચ્યાં તે મુજ....
- (૨૩) કર્મ અંગાર કીધા વળી, ઘરમેં દવ હીધાં;
સમ ખાધા વીતરાગના, ફૂડા કોસ જ કીધા. તે મુજ....
- (૨૪) ખીલ્લી ભવે ઉંઢર લીધા, ગીરાલી હત્યારી;
મઠ ગમારતાણે ભવે, મેં જૂ લીખ મારી. તે મુજ....
- (૨૫) ભાડમુજતાણે ભવે, એકેંદ્રિય જીવ,
જવારી ચાણા ગડું શેકીયા, પાડંતા રાવ. તે મુજ....
- (૨૬) ખાંડણુ ખીચણુ ગારના, આરંભ અનેક;
સંધાણુ ઇંધાણુ અગ્નિના, કીધાં પાપ ઉદ્દેક. તે મુજ....
- (૨૭) નિકથા ચાર કીધી વળી, મેંચ્યા પાંચ પ્રમાદ;
ઇંદ્ર વિચેગ પાડ્યા કીધા, ઉદ્ધવ નિખવાદ. તે મુજ....
- (૨૮) સાધુ અને દ્રાવકતાણું, મન લાડીને ભાંચ્યા;
મુજ અને વિતરનાણું મુજ દયાણુ લાખ્યાં. તે મુજ....

- (૨૯) સાપ વીંછી સિંહ ચીતરા, ચક્રરા ને સમગી,
હિંસક હજતલે ભવે, હિંસા દીધી સખગી, તે મુજ....
- (૩૦) મુવાવડી દૂપણ ધણું, વગી ગર્ભ ગંગાભ્યા;
હવાણી પોણ્યાં ધણું, રીંગા મત ભંભવ્યા.. તે મુજ....
- (૩૧) ભવ અનંત ભમતા યકા, દીધા દેહ સંબંધ,
ત્રિવિધ ત્રિવિધ કરી વેસિરું તીલુગું પ્રતિબંધ. તે મુજ...
- (૩૨) ભવ અનંત ભમતાં યકા, દીધા પરિગ્રહ સંબંધ,
ત્રિવિધ ત્રિવિધ કરી વેસિરું તીલુગું પ્રતિબંધ તે મુજ....
- (૩૩) ભવ અનંત ભમતા ધકી, કીધા કુટુંબ સંબંધ;
ત્રિવિધ ત્રિવિધ કરી વેસિરું તીલુગું પ્રતિબંધ. તે મુજ...
- (૩૪) હજી પડે હંદ પરમવે, કીધાં પાપ અખત્ર;
ત્રિવિધ ત્રિવિધ કરી વેસિરું તીલુગું પ્રતિબંધ. તે મુજ...
- (૩૫) એણી વિષે એ આરાધના, ભવિ કરશે જોહ;
સમયમુંદર કહે પાપથી વગી છૂટશે તેહ. તે મુજ....
- (૩૬) રાગ વેરાડી જે મુણે, એહ ત્રીણ હાલ,
સમયમુંદર કહે પાપથી, છૂટે તત્કાળ. તે મુજ...

ભવોભવનાં પુદ્ગલ વોસિરાવવાની ક્રિયા

દુષ્ટતનિંદાની ક્રિયા વિસ્તારથી કરી, હવે આપણે ખૂબ જ સંક્ષેપમાં એક મહત્વની ક્રિયા પણ પરમાત્માની સમક્ષ કરી લઇએ, એ છે-ભવોભવનાં પુદ્ગલોને વોસિરાવવાની ક્રિયા

જૈન શાસન સ્પષ્ટ કરમાવે છે કે-મૃત્યુ પૂર્વે જીવ જે જે પૌદ્ગલિક સામગ્રીને વોસિરાવ્યા વિના (તેના-પરના મમત્વભાવપૂર્વક) મરે છે તે તે સામગ્રીથી જે જે પાપો થાય છે. તે સામગ્રી મુકીને મરી જનાર જીવ પરલોકમાં જ્યાં પહોંચે છે ત્યાં તેને લાગે છે. માટે જ અંતિમ કાળે સર્વ વસ્તુઓને વોસિરાવવાની વિધિ શાસ્ત્રકાર લગવંતોએ બતાવેલ છે.

આપણા જીવે ભૂતકાળના ભવોમાં જે જે સામગ્રી યાવત કાયાને પાણુ વોસિરાવ્યા વિના છોડી છે, તે ગર્વેનાં પાપ આપણને અન્યાયે પણ લાગે છે. માટે આપણે અત્રે મિરાજમાન પરમાત્મા સમક્ષ ભૂતકાળના ભવોમાં મુકેલ કાયાદિ ગર્વે પુદ્ગલોને વોસિરાવી જીવીએ. વોસિરાવતું એટલે તેના કપરના મમત્વ ભાવને ત્યાગ કરવો. આથી હવે તે જ્ઞાનર્થક્રિયાથી થતા પાપ આપણને નહિ લાગે. પૂર્વની દુષ્ટતનિંદાની ક્રિયામાં દરેક આત્માવને અને સિદ્ધા મિ દુષ્ટતાનું પાપએ જામુલવિદે એકવાનું હતું. આ ક્રિયામાં ભવોભવનાં પુદ્ગલોને વોસિરાવવાનું છે.

હે પરમદૃષ્ટાન્તુ પરમાત્મા તીર્થંકર ભગવત !

આપના શાસનને નરિ પામેલા એવા મેં અજાનથી અનેક પ્રકારનાં પાપ કર્યાં છે, પ્રભુ ! મેં બાળ્યું નથી કે પુરુષશત્રુ મમત્વ એ મદ્દાપાપ છે. આજે આપના શાસનના પ્રભાવથી એ સન્નને હું બાંધી ચક્ર્યો છું. એ પછી મને ખ્યાલ આવ્યો છે કે જે પુરુષશત્રુ મેં મમત્વ ભાવે મુક્યા તે બધાંથી સ્વતા પાપોનાં મને પછી બધાં થાય છે. તેથી મેં જૂતકાગળા ભવોમાં મમત્વભાવને વેસિરાવ્યા વિના જે પુરુષશત્રુ મુક્યા છે તેને હું આજે આપની શાસિએ વેસિરાવવા માટે ઉપસ્થિત થયો છું.

પ્રભુ ! અનાદિકાગથી સંસારમાં જટકતા મેં નિર્ગાહના અનંતાં ભવો કર્યાં, તેમાં જે શરીરો ઊભા, તેનાં ભ્યાં ભ્યાં પાપમાં ઉપયોગ થયો હોય તે બદલ મિથ્યા-દુષ્ટતા હડ છું અને આ ક્ષણે તે શરીરોને સંપૂર્ણપણે વેસિરાવું છું....(વેસિરામિ)

હે ત્રિધાપકારી દેવાધિદેવ !

સંસારમાં જટકતા મેં માટી, મીઠું, પથ્થર, ધાતુઓ, રત્નો વગેરે રૂપે પૃથ્વીકાયના અનેકાનેક ભવો કર્યાં, તે ભવોમાં જે શરીરોને હું મુકીને આવ્યો તેમાંથી તલવાર, છરા, વાકનાં, હથિયારો, આશૂપલો વગેરે બનીને જે દ્વિસાદિ પાપો થયાં, તેની હું નિંદા કરું છું અને ભવિષ્ય માટે મારી તે સ્વર્ગ કાયાઓને વેસિરાવું છું.... (વેસિરામિ....)

અપૂકાયના ભવોમાં જે પાણીના કલેવરોને મુકીને આવ્યો, તેમાં ણીન્દ્ર હોવો રૂપ્યા તથા ણીન્દ્ર પણ અનેક પાપના ઉપયોગમાં આવ્યાં, તેની નિંદા કરવા પૂર્વક તે સર્વે કલેવરોને હું વોસિરાવું છું.... (વોસિરામિ....)

તેઉકાય, વાયુકાયના ભવોમાં જે કલેવરોને મુકીને આવ્યો હોઉં તેનાથી જે કંઈ પાપકર્મો થયાં હોય તેનું મિથ્યાદુષ્ટત આપી તે કલેવરોને પણ હું ભાવથી આપની સાક્ષિઓ વોસિરાવું છું... (વોસિરામિ....)

હૈ નાથ ! હૈ સ્વામિન્ !

ભૂતકાળમાં વનસ્પતિકાયના ભવોમાં આડ, પાંદડાં, થડ, ફળ, ફૂલ વગેરેના કલેવરોને મુકીને આવ્યો, જેનો ઉપયોગ કુદાડમાં, ણાણુમાં, ઘરમાં, ફેકટરીઓમાં વગેરે અનેક પાપકાર્યોમાં થયો તેની નિંદા કરતો, વર્તમાનમાં તે ભવોની કાયા જ્યાં હોય ત્યાં અત્રે આપની સમક્ષ ઉપસ્થિત થયેલ હું વોસિરાવું છું.... (વોસિરામિ....)

શંખ, કોડા, કોડી, જળો, ચંદનક—

વગેરે બેલન્દિયના ભવોના મારાગ્રહે મુકેલા કલેવરોને માંકડા કીટી, કચિળા, જ—

કોળ—વગેરે બેલન્દિયના , , , ,

નિર્દોષી, બચ્ચા—

મા ની વગેરે બેલન્દિયના , , , ,

હું ભાવપૂર્વક વોસિરાવું છું.... (વોસિરામિ....)

સાતે નારકીના વિષે ઉત્પન્ન થયેલા મારા હવે ત્યાં
જે કંઈ કહેવડેને મુઠ્યાં છે, તે સર્વ કહેવડેને હું વોસિરાવું
છું.... (વોસિરામિ....)

હે પરમાત્મા !

પચેન્દ્રિય તિર્યંચના ભવોને વિષે મેં જે ગાય, બગદ,
હાથી, સિંહ, વાઘ, વરુ, ઘેટા, બકરાદિના શરીરો મુઠ્યાં
છે, તેનો જે કંઈ આ સંસારમાં દુરુપયોગ થઈ રહ્યો છે
તે બહલ મિથ્યાદુષ્ટ આપવાની સાથે હું આપની સમગ્ર
ચતુર્વિધ સંઘની સાથે તે સર્વ કહેવડેને વોસિરાવું છું...
(વોસિરામિ....)

હે જગત્ સ્વામી !

જૂતાકાશમાં મનુષ્યોના ભવોને વિષે ધન, મિલકત,
મીઠો, કારખાના, પેટ્રી, મકાનો, દુકાનો, વાહનો, યંત્રો,
હીંસક હથીયારો, પત્ની, પુત્ર આદિ કુટુંબ પરિવારને તથા
મારાં શરીરોને વોસિરાવ્યા વિના મુઠ્યાં છે, અને તેનો
ઉપયોગ અનેક પ્રકારના હિંસાદિ પાપોમાં થયો છે તેથી હું
પ્રબ હુષિત છું અને હે દેવાધિદેવ ! આપની સમગ્ર તેનું
'મિચ્છા મિ દુષ્ટકં' દેવાની સાથે તે સર્વ સાધનોને હું
ચતુર્વિધ સંઘની સાક્ષીએ ત્રિવિધ ત્રિવિધ વોસિરાવું
છું.... (વોસિરામિ....)

હે કારુણ્યનિધિ પ્રભુ !

દેવલોકના ભવોમાં મેં જે દેવવિમાનો વાવડીએ,
દેવાંગનાએ બગીચાએ, વાવ વગેરે આશ્રવના સાધનોને
વેસિરાવ્યા વિના છોડ્યાં તે સર્વેને હું વર્તમાનકાળે
ભાવપૂર્વક વેસિરાવું છું....(વેસિરામિ)

હે દેવાધિદેવ !

ભૂતકાળના અનંતા ભવોમાં મારા છવે મુકેલા સઘળા
શરીરો ઘરો, મિલકતો, પરિવારો, આદિ બધાના મમત્વને
આપની સાક્ષીએ, સિદ્ધ પરમાત્માની સાક્ષીએ, સાધુ ભગ-
વંતોની સાક્ષીએ અવધિજ્ઞાની દેવોની સાક્ષીએ, તથા મારા
આત્માની સાક્ષીએ વેસિરાવું છું, તે બધા જોડે મારે હવે
કોઈ પણ પ્રકારનો સંબંધ નથી, હું તે બધાને મારા તરીકે
માનતો નથી....(વેસિરામિ....વેસિરામિ.... વેસિરામિ....)

આ ભગની પણ મારી બધી સામગ્રી, અધિકરણ,
(પાપના સાધનોની) ચાવત કાચાની જોડે મારા જીવનના
જેટલા આસાદશ્વવાસ પછી મારે કંઈ પણ સંબંધ નથી, તે
અમયે મારે બધુંજ વેગિરે છે. (વેસિરામિ, વેસિરામિ,
વેસિરામિ....)

શ્રી શંખેશ્વરપાર્થનાથાય નમઃ

શ્રી પ્રેમશ્રીશ્વરસદ્ગુરુભ્યો નમઃ

(૩) સુકૃત અનુમોદના

(ભૂમિકા પ્રવચન)

ભવિતવ્યતાને પરિપક્વ કરવાના ત્રણ સાધનો (૧) શ્રી ચતુઃશરણ સ્વીકાર (૨) દુષ્ટ ત નિંદા (૩) સુકૃત-અનુમોદના.

આમાંથી ચતુઃશરણ સ્વીકાર તથા દુષ્ટ ત નિંદાની આશયના આપણે વિસ્તારથી કરી છે, હવે સુકૃત અનુમોદના કરવાની છે.

આ વિશ્વમાં ભગવાન શ્રીજિનેશ્વર દેવેની આજ્ઞાને અનુસારે ઠેઠ પણ લખનાં જે કંઈ સુકૃતો થતાં હોય તે બધાં જ અનુમોદનીય છે.

આપણે પૂર્વે શ્રી પંચસૂત્રકાર મહર્ષિએ કરમાવેલ ત્રણ વિચારી ગયા હીએ કે-અસંકલેશની અવસ્થામાં રોજનિકાળ અને સંકલેશની અવસ્થામાં વારંવાર આ ત્રણ વસ્તુઓ કરવાની છે.

સુકૃત અનુમોદનાનું રૂણ :- સુકૃત અનુમોદનાના અનેક રાસો છે. અહીં માત્ર થોડા લાસો આપણે વિચારીએ.

૧) સુકૃત અનુમોદનાથી ભવ્યત્વનો પરિપાક

સુકૃત અનુમોદનાથી ભવ્યત્વનો પરિપાક થાય છે અને.

સુકૃત નિકટ બને છે એ વાત પૂર્વે આપણે વિચારી ગયા છીએ, સુકૃત અનુમોદનાનાં તાત્કાલિક બીજાં પણ ફળો વિચારીએ.

(૨) સુકૃતની અનુમોદના એ સુકૃતનું બીજ છે

સુકૃતની અનુમોદના એ સુકૃતના પક્ષપાત રૂપ હોઈ સુકૃતના બીજનું આત્મક્ષેત્રમાં વાવેતર કરનાર થાય છે, અર્થાત્ જે જે સુકૃતોની આપણે ભાવપૂર્વક અનુમોદના કરીએ છીએ તે તે સુકૃતોની આપણને પણ ભવિષ્યકાળમાં પ્રાપ્તિ થાય છે. શાસ્ત્રકારોએ ધર્મની પ્રશંસાને ધર્મને પામવાનું બીજ કહ્યું છે, તે અનુસારે સુકૃતની અનુમોદના પણ સુકૃતને પામવાના બીજ રૂપ બની જાય છે.

(૩) સુકૃત અનુમોદનાથી પુણ્યપ્રકૃતિના રસની વૃદ્ધિ

આપણે કરેલા સુકૃતોની જગતમાં શાખાથી મેળવવાના આશયથી નહીં, પણ અંતરાત્માની સાક્ષીએ અનુમોદના કરવાથી સુકૃત વખતે જાંઘાયેલ પુણ્ય અનેકજાગું વિસ્તૃત બની જાય છે. સુકૃતની અનુમોદનાથી પુણ્યના ગુણાકાર થાય છે. સુકૃતની નિંદાથી પુણ્યના ભાગાકાર થાય છે. એટલું જ નહીં પણ સુકૃતની નિંદાથી અંતરાય આદિ નવાં ઠમોં પણ જિભાં થાય છે.

આના માટે મમ્માગ્ન શેઠનું દ્રષ્ટાંત પ્રસિદ્ધ છે.

પૂર્વ જવમાં (મુપાત્ર) મુનિને મોહક વહોરાવવાના સુકૃતથી તેમણે પુણ્ય અવ્યય કર્યો, હૃદયના ઉન્નત ભાવ સાથે અવ્યય કલ્પનાપૂર્વકે દાન આપવાથી સુકૃત કર્યો પછી પણ તેમણે અવ્યય સુધી પહોંચીને ધ્યાન નિર્મળ સંવેદનાથી અનુ-

મોદના કરી પુણ્યના' શુભાકાર કર્યા. પણ ત્યાર પછી પાડોશી દ્વારા મોદની વિશિષ્ટતા ખ્યાલમાં આવતાં પશ્ચાત્તાપ કર્યો, તેથી વિસ્તૃત પુણ્યના ભાગાકાર થયા.

જેના પરિણામે દિવ્ય સંપત્તિ આપનાર પુણ્ય હોવા છતાં મનુષ્યપણાની ઝડિ મેળવી.

તેથી આગળ વધીને મુનિ પાસેથી લાડવો પાછો માગ્યો, મુનિએ ન આપતાં ધૂળમાં રગડોળી નાખ્યો, આમ મુનિને અંતરાય કરવાથી પોતે ઘોર અંતરાય કર્મ ખાંધ્યું, જેના પરિણામે ત્રેલોક મહારાજથી પણ વધુ સંપત્તિ હોવા છતાં પોતે માત્ર તેલ-ચોળાનું ભોજન અને દીંચણ મુધીના વસ્ત્ર સિવાય બીજું કંઈપણ ભોગવી શક્યો નહીં.

વળી સુપાત્ર દાનની નિંદા-પશ્ચાત્તાપ રૂપ પરિણામના કારણે નારદીમાં લઈ જનાર અનુબંધ બિતો કર્યો, જેના પ્રભાવે પ્રાપ્ત થયેલ સંપત્તિ તેને મૂંઝાં બિભી કગવી સાતમી નરકમાં લઈ ગઈ.

માટે હવનમાં કદી પોતાના કે બીજાના સુકૃતોની નિંદા તો કરતા જ નહિ.

દેખીતું નાનું એકજ વખતના સુપાત્રદાનનું સુકૃત હોવા છતાં શાસિલદ્ર, ધન્ના વગેરેને જે વિશાળ સુખોની, શુભ પરંપરા પ્રાપ્તિ થઈ, તેમાં અનુમોદના એ જ વિશિષ્ટ કારણ જણાય છે.

(૪) સુકૃત અનુમોદનાથી શુભના અનુબંધની

પ્રાપ્ત અને વૃદ્ધિ દ્વારા ભવાંતરમાં દેવ-ગુરુ ધર્મ
આદિ શુભ સામગ્રીની પ્રાપ્ત :—

સુદૃત-અનુમોહનાનું વિશિષ્ટ ફળ છે—શુભ કર્મની
પરંપરાની વૃદ્ધિ.

પંચસૂત્રકાર મહર્ષિ દર્શાવે છે કે—

આસગલિજ્જંતિ પરિપોસિજ્જંતિ નિમ્મવિજ્જંતિ
સુહકમ્માણુવંધા । સાણુવંધં ચ સુહકમ્મં પગિદ્દં
પગિદ્દભાવજ્જિઅં નિયમફલયં સુપડત્તે વિઅ મહાગણ
સુહફલે સિઆ સુહપવત્તગે, સિઆ, પરમસુહસાહગે સિઆ ।

ભાવાર્થ :—આનાથી (સુદૃત-અનુમોહનાથી) શુભકર્મના
અનુબંધનો સંચય થાય છે, પોષણ થાય છે અને નિર્માણ
થાય છે તથા અનુબંધવાળું એવું શુભ કર્મ પ્રકૃષ્ટ બને
છે. પ્રકૃષ્ટ ભાવથી ઉપાર્જિત થાય છે. અને સમ્યગ રીતે
યોગ્યત્વે મહા-ઓગધની જેમ શુભ ફળને નિયમા આપત
થાય છે. શુભ પ્રવૃત્તિને દરાવનાર થાય છે અને પરમશુભ
ઐશ્વર્ય કે મુક્તિનું સાધક બને છે.

ગુદૃતોની અનુમોહના ગુદૃતના પરાપાત રૂપે છે
ગુદૃતથી કોઈ ધર્મેણ ગુણ્ય ત્યાગે ઉદયમાં આવે છે, ત્ય
આન્મને શુભમનિ આવે છે, અને તે શુભમનિ દ્વારા
ગુદૃતના ફળની ગુણ્ય પરંપરાના વિસ્તાર કરે છે, અ
વિન્યુત થતું ગુણ્ય દેવાધિદેવ, અથવા દેવગજાની ભગ
વર્તે ઉત્તમાન્મ આન્માઓની આશાત પ્રાપ્તિ દરાવવા

જીવનમાં આચરના વધારીને મોક્ષના, ફળને જલદીથી પમાડે છે.

દુઃકમાં જો મુદ્દતની અનુમોદના સાચા દૃઢતાના ભાવથી ઉત્સાહપૂર્ણ દૃષ્ટિ થાય તો છેક મોક્ષની પ્રાપ્તિ થાય ત્યાં સુધી આ અનુમોદના સંતારમાં મુદ્દતની સામગ્રીના સદ્-ગતિના ભવો અને મુખની પરંપરાને આપે છે.

(૫) મુદ્દત અનુમોદનાથી ઇર્ષ્યા-મત્સરભાવનો નાશ

આજે જગતમાં વ્યાપક બનેલા મહાન દોષ છે ઇર્ષ્યા મત્સર-અકેખાઈ. મુદ્દત અનુમોદનામાં પરના મુદ્દતની અનુ-મોદના પણ આવતી હોવાથી ઇર્ષ્યા વૃત્તિનો નાશ થાય છે. ઇર્ષ્યા દોષથી માણસ પારકાનું સારું જોઈ શકતો નથી. લાખોપતિ પણ બીજાની અધિક લક્ષ્મી જોઈને બગે છે. અને તેથી પોતાને મળેલ સામગ્રીના મુખને પણ લોગવી શકતો નથી. દેવતાઓ પણ ઇર્ષ્યાવૃત્તિથી પરસ્પર ઝઘડે છે અને કલેશ કરે છે. ધર્મની પ્રવૃત્તિઓમાં પણ ઇર્ષ્યાવૃત્તિઓ ઘણે ઠેકાણે પેલી જઈને ધર્મના ફળથી વંચિત રાખે છે. અને નાકુક કર્મબંધ કરાવી જીવને દુઃખમાં ફેંકી દે છે.

મારા મહોત્સવ કરતાં બીજાનો મહોત્સવ સારો ન થયો જોઈએ. મારા કરાવેલ ઉપધાન કરતાં બીજાનાં વધુ મારાં ન દેખાયાં જોઈએ, વગેરે અનેક પ્રકારની વૃત્તિઓ ધર્મક્રિયા કરનારાઓના હૃદયમાં પણ ઘર કરી બંધ છે. પરિણામે ધર્મક્રિયાઓ પણ કટુપિત બની જાય છે, જેથી ધર્મક્રિયાઓ કરવા છતાં જીવ દુર્મતિને પામે છે,

સંખ્યાવૃત્તિના અનિષ્ટફળ ઉપર કુંતલા-મહારાણીનું દૃષ્ટાંત

શ્રાદ્ધવિધિ નામના ગ્રંથમાં એક દૃષ્ટાંત આવે છે, પૃથ્વીપુર નગરમાં જિતશત્રુ રાજા છે. તેને કુંતલા નામે મુખ્ય પટરાણી છે. બીજી પણ અનેક રાણીઓ છે. કુંતલારાણી જિનધર્મમાં ખૂબ દૃઢ છે, તેણે ધીમે ધીમે પોતાના સંગથી અન્ય રાણીઓને પણ ધર્મમાં જોડી દીધી. અધી રાણીઓ પણ તેના ઉપર બહુમાનને ધરતી જિનધર્મની સુંદર આરાધના કરવા લાગી.

કુંતલારાણીએ એક ઉત્તમ પ્રકારના જિન મંદિરનું નિર્માણ કરાવ્યું અને તેમાં શ્રી જિનેશ્વરદેવની પૂજા, નૃત્ય, ગીત-ગાન આદિ દ્વારા ખૂબ ખૂબ ભક્તિ કરે છે. પ્રસંગે સાધર્મિકતાની સેવા કરે છે.

અન્ય રાણીઓએ પણ તે જોઈને પોતાનાં દેરાસરો, દેરોઓ, પ્રતિમાઓ ભરાવીને પ્રતિષ્ઠાદિના મોહાનસંવા શરૂ કર્યો, અને તે નિમિત્તે રાજા જિનભક્તિ, પ્રભાવના, સાધર્મિક ભક્તિ વગેરે કરવા લાગી,

સંખ્યાવૃત્તિની ભયંકરતા સ્મરણ.

કુંતલારાણી પોતાના મંદિરની જિનભક્તિ, સાધર્મિક ભક્તિ આદિ કાર્યોની પ્રશંસા મેળવી હતી પણ એ પણ દેરાસરોનાં મંદિરોદિની પ્રશંસા મેળવી ગયો છે. તેનામાં જિનભક્તિ જિનવ્રત આવ્યો છે.

ઠમની દેવી વિચિત્રતા કે-સંસારના કાર્યોમાં તે દીક, પરંતુ ધર્મના કાર્યોમાં પણ એવો મત્સરભાવને ધારણ કરે છે.

અન્ય રાણીઓ સરળ છે તેથી કુંતલારાણીના મુકૂતની અનુમોદના કરે છે.

કુંતલા કંપ્યાભાવને છાંડી શકતી નથી. આગળ જતાં તેને દુર્નિવાર રોગ ઉત્પન્ન થયો, શોકથી ઉપરના દ્વેષભાવ, દંપ્તાવૃત્તિને કારણે મૃત્યુ પામીને તે પોતાના જ મંદિર આગળ કૂતરી તરીકે ઉત્પન્ન થઈ.

તે પૂર્વના અભ્યાસથી તે હહેરાસરના હરવાજ આગળ બેઠી રહે છે. નોકરો વગેરે મારે. કૂટે તો પણ તે જખ્ખા છાંટી નથી. પાછી ફરી ફરીને ત્યાં જ આવીને બેસે છે.

કાલાંતરે ત્યાં કોઈક દેવગણની ભગવત પધાર્યા. રાણીઓએ 'દેવના સાબગી, અંતે પૂછ્યું કે "અમારાં ઉપકારી કુંતલાદેવી કયા ભવમાં ગયાં?"' દેવગણની ભગવંતે કૂતરી દેખાડીને કુંતલારાણીને હવ આ કૂતરી તરીકે ઉત્પન્ન થયો છે-એમ જણાવ્યું.

આ સાંભળી બધી રાણીઓ ખેદ પામી. દેવગણની ભગવંત પાસેથી તેનું કારણ જાણી વૈરાગ્ય પામી કુતરીને રાજ ખાવાનું નાખીને રનેહથી યાદ દેવડાવે છે.

"હે મહાતાન્ધ્યા! તું અમારી ધર્મદાતા, ધર્માત્મા

જીવનમાં કેટલી આરાધના કરી શકીએ ? તમે જીવનમાં દાન કેટલું દઈ શકો ? શીલ કેટલું પાળી શકો ? તપ કેટલો કરી શકો ? શુભ ભાવો કેટલાં ભાવી શકો ?

મહાદાનેશ્વરીનું જીવનભરનું દાન પણ લાખો-કોડો, માનો કે અળજોનું થાય, જ્યારે અનુમોદના કરવા બેઠીએ અને સર્વતીર્થંકર ભગવંતોના વરગ્રીહાનની જ માત્ર અનુમોદના કરીએ તો પણ કેટલા મહાન દાનની અનુમોદના થઈ જાય ?

આપણી જિનભક્તિ કેટલી પરિમિત ? પેથડશાપ, હુમારપાળ, વસ્ત્રુપાળ-તેજપાળ, સંપ્રતિ વગેરે પુણ્યાત્માઓની જિનભક્તિને યાદ કરી અનુમોદના કરીએ તો કેટલી બધી અનુમોદના થાય ?

આપણું શીલ, સદાચાર કે સંયમ ગણીએ તો કેટલું અને કેવું ? જ્યારે વિજયગેઠ-વિજયગેઠાણીનું શીલ કેવું ? વ્યસભદ્રમુનિનું કેવું ? પૂર્વ કોટિના આયુષ્યવાળા જીવોનું સંયમ કેટલું બધું ?

અનંતા તીર્થંકર પ્રભુની શાસનસ્થાપના, ગણધર ભગવંતોની દાદશાંખીની રચનાઓ, સિદ્ધ પંચમાત્માના શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપ, સૂરિ ભગવંતોની જિનશાસન આરાધના, પ્રભાવનરો, વાચકોની જ્ઞાનજાનની આરાધના, સાધુઓની પશ્ચિદ-કેવલરૂપે જળતે પાત્ર અવલપાત્રે, સંયમની સાધના, શાસ્ત્ર અધિકારીઓનું પાત્ર સાતત્યમાં ધનનું નાવેતર, તથા અન્યકોનાં રૂઝેનરૂઝેની પાત્ર જિનવચનથી અપ્રતિકુળા ઓળી

દયા-દાન અર્ચિની પ્રવૃત્તિ અને જલકપ્પણિની વૃત્તિ વગેરે અપરિમિત મુદ્દતો-ગુણો આ જગતમાં યાય છે તે બધાંની અનુભોક્તાથી અપરિમિત આરાધના યાય છે.

સુદૃતાનુભોદનથી હરણુની પણુ બળભદ્ર મુનિ અને દાન આપનાર સાર્થવાહની સમાન ગતિ

દુષ્ણુ વામુદેવના મોટાભાઈ જગભદ્ર, દુષ્ણુના મૃત્યુ પછી છ માસ સુધી ચોક્કસી ખર્ચે મડદું લઈને દયા. અતે પેતાનો સારથિ મૃત્યુ પામીને કેવ યથેચ્છ છે તેનાથી પ્રતિજ્ઞાપ પામી ચારિત્ર લીધું.

માસદ્વપ્તને પારલે માસદ્વપ્ત કરે છે, જંગલમાં રહે છે, તેમના પ્રમાણવાથી જંગલમાં દિશક પ્રાણીઓ શંકા કરી બધાં છે. તેમણે દિશક પ્રાણીઓને પણ દેશના આપીને ધર્મો બનાવ્યાં છે.

માસદ્વપ્તને પારલે ગામમાં ગોચરી બધ છે. તેમણે ૩૫ અર્ચત મેષ છે, જેથી પારણા માટે ગામમાં જતાં જગ-ભદ્રમુનિને જોવામાં વ્યાકુળ સીંચે બધું જ કામકાજ બૂલી જાય છે.

એકવાર જગભદ્ર મુનિને જતા બોઈ તેમના રૂપના દર્શનમાં વ્યાકુળ બનેલ સી કુવાના કાંઠે દોરડું બેડામાં નાખવાને બહારે છેલ્લાના જગમાં નાખે છે. જગભદ્ર મુનિની દષ્ટિ પડતાં અટકાવે છે. અને ત્યારથી જંગલમાંજ પારણું ગંધારના અનિમિત્ત કરે છે.

હવે માસદ્વપણના પારણે આ મુનિ ગામમાં ગોચરી આવતા નથી. જંગલમાં જતા-આવતા સાર્થવાહો કે પ્રવાસી મુસાફરો પાસેથી પારણાના દિવસે જે મળે તે લઈ તેનાથી નિર્વાહ કરે છે. વળી એક જ દિવસના પારણા ઉપર નવું માસદ્વપણનું તપ કરે છે.

બળભદ્ર મુનિના સંયમથી આકર્ષાયેલ એક લકિં સ્વર્ણ સ્વભાવી હરણ રોજ મુનિનાં દર્શન આદિ કરે છે. દેશના સાંભળે છે, પારણાના દિવસે આગુબાગુ આવેલ સાર્થવાહ કે મુસાફરની તપાસ કરીને મુનિને ત્યાં લઈ આવે છે. મુનિના તપની અનુમોદના કરે છે.

એક પ્રસંગે માસદ્વપણના પારણાના દિવસે જંગલમાં સાર્થવાહને જોઈને હરણ મુનિને સાર્થવાહ પાસે લઈ આવે છે. સાર્થવાહ પણ મુનિને જોઈને ખૂબ જ હર્ષ પામે છે, જંગલમાં મધા-મંગલની પ્રાપ્તિ માને છે. સાર્થવાહને મુકામ આડ નીચે છે હરણ મુનિને લઈને ત્યાં આવી પહોંચે છે.

મુનિ એપાળા-સમિતિમાં એકાગ્રચિત્તવાળા બની ગિત શાસનની અને ચારિત્રમાર્ગની અનુમોદના કરતા પાત્રમાં દાન લઈ રહ્યા છે,

સાર્થવાહ મુનિના દર્શનથી અને મુપાત્રદાનના મહેલ અવસરથી આનંદિત બનેલા છે. રામાંચ બધા મહંત્ર છે, મુપાત્ર દાનના મંગલ અવસરને ધન્ય માને છે, મુનિના ચારિત્ર માર્ગની પણ અનુમોદના કરે છે. ધન્ય છે.

મહામુનિને ! ખરેખર મનુષ્યજીવનને સફળ કરી રહ્યા છે. આવા જંગલમાં ઉઝ તપની આરાધના કરી રહ્યા છે. મારી બધી સંપત્તિનો મુનિના દાનમાં ઉપયોગ કરીને જીવન કૃતાર્થ બનાવી દઉં—એમ ઉત્સાહિત બનીને મુનિના પાત્રમાં દાન આપી રહ્યો છે.

પાસે ઉભેકું હરણ પોતાની બાતની નિંદા કરતું મુનિ અને સાર્થવાહની ભૂરિ ભૂરિ અનુમોદના કરે છે. “ધિક્કાર છે મારા તિર્થંથના ભવને, કે ન તો સંયમની સાધના થઈ શકી, કે નથી મુનિને દાન આદિનો પણ લાભ લઈ શકાતો. ધન્ય છે તપસ્વી અને સંયમી મુનિ ભગવતને ! જીવન કૃતાર્થ કયું, સંયમ, તપ ધર્મની આરાધનાથી કંઈક કર્મોના કચ્છરધાણ કાઢી મુક્તિની નિકટ જઈ રહ્યા છે, ધન્ય ■ સાર્થવાહને ! પોતાને મળેલા દ્રવ્યને સફળ કરી રહ્યો છે, મહાત્માના પાત્રમાં દાન આપીને પુણ્યના પુંજને એકઠો કરી રહ્યો છે, સદ્ગતિ અને મુક્તિને નિશ્ચિત કરી રહ્યો છે મારો પણ એવો શુભ અવસર ક્યારે આવે કે હું પણ આ રીતે મુનિઓને દાન આપનાર થાઉં, અથવા મુનિ ધર્મની આરાધના કરું ?”

આમ ત્રણે શુભ ધ્યાનમાં છે, ત્યાં અચાનક પવનનો ઝપાટો આવ્યો, વિશાળ ઝાડની ડાગીઓ કડાકે અવાજ કરીને તુટી, ત્રણે ઉપર પડી, સંયમના આરાધક મુનિ શુભ ધ્યાનમાં કેળધર્મ પામી પાંચમા બ્રહ્મદેવલોકમાં, મુનિને દાન આપનાર સાર્થવાહ પણ પાંચમા દેવલોકમાં અને

બંનેની ભાવપૂર્ણ અનુમોદના કરનાર હરણનો જીવ પણ પાંચમા બ્રહ્મદેવલોકમાં ઉત્પન્ન થયો.

માટે જ કહ્યું છે કે “કરણ કરાવણ ને અનુમોદન, સરખાં ફલ નિપજવે.”

સુકૃતાનુમોદના કેવી રીતે કરવી ?

સુકૃતાનુમોદનાના અપરંપાર લાભ વિચાર્યા, તો હવે આ સુકૃતાનુમોદના કેવી રીતે કરવી—તે વિચારવાનું છે. એટલે ધ્યાનમાં રાખવાનું છે કે શક્તિ મુજબ કરનાર અને કરાવનારનું અનુમોદન સફળ બને છે. શક્તિ હોવા છતાં કંઈ જ કરવું નહિ, માત્ર અનુમોદનાનો લાભ લેવો તેના ભાવ-વાણાની અનુમોદના વાસ્તવિક બનતી નથી, પણ લગભગ નિષ્ફળ બાય છે, માટે અનુમોદનાને સફળ કરવા માટે શક્ય અનુકૂળતાને આચરવા તૈયાર થવું જોઈએ.

અનુમોદના પદમાં જે શબ્દ અનુ અને મોદન. ‘મોદન’ શબ્દ સંસ્કૃતમાં જેનો અર્થ ‘આનંદ પામવો’ છે, તે મુદ્ધાનું પરથી બન્યો છે. અનુ = પાછળ અથવા અનુ-અનુ-સરનો—મુદ્ધાની પાછળનો અથવા મુદ્ધાને અનુસરનો આનંદ તેનું નામ મુદ્ધાનુમોદન.

અનુમોદના ભાવપૂર્ણ હૃદયે કરવાની છે. એટલે કે જે મુદ્ધાની આગળે અનુમોદના કરી રહ્યા હોય, તેમાં બિન-અનિવર્ય થવું જોઈએ.

નજર સામે આવે તપસ્વી, તપના તેજથી ચમકતી પણ
હાડ-માંસ-દોહરી સુકાવાથી તરન દૂર જિંવી મુનિની કાયા
આપણી સામે આવે, અને આપણે તેમને ધન્યવાદ આપવા
પૂર્વક નમી રહ્યા હોઈએ, તેથી જ રીતે સર્વ અનુમોદન
સ્થાનોમાં અલુપ્ત.

અનુમોદના કરતાં આત્મા ગમગમો યદ્યંતરે બોલે,
મહાન મુદ્દતો નજર સામે બોલેને દેવામાં હર્ષ ને આનંદ
હોયે યાય. જે મુદ્દતોની અનુમોદના કરીએ તે મુદ્દતો
જેમ દેવામાં ખૂબ જ બાહુમાન બિનું યતું બોલે, તેથી
મુદ્દતને કરનાર આપણને ખૂબ ધન્યતાપાત્ર હવે લાગે,
આપણા મુદ્દતની અનુમોદના કરતા પણ મુદ્દતની જે પણ
આપણને ધન્ય લાગતી બોલે.

મુદ્દતના મનોરથો :-જે જે મુદ્દતોની અનુ-
મોદના કરીએ તે તે મુદ્દતો આપણા હૃદયમાં આવે, અને
વિત્તાર પામે તેવા મનોરથો અનુમોદના કરતાં કરતાં દૃઢ્યમાં
બિંબા યવા બોલે. મુદ્દતના મનોરથોમાં પણ તાકાત છે.

હસિદાસ રુપંજ આ. શ્રી હેમચંદ્રસૂરિ મહા-
રાજાએ પણ ચોગથાશ્રમાં રાત્રિ નિદ્રાનો વિરોધ યાય ત્યારે
માથકે કરવાના શુભ મનોરથો આ પ્રમાણે અલુપ્ત છે.

जिनधर्मविनिर्मुक्तो मा भूरं चक्रवर्त्यपि ।

स्यां चंद्रोऽपि दूरिद्रोऽपि, जिनधर्माधिवासितः ॥ १४० ॥

जिनधर्मंधी वासित जेवો નોકર કે હરિ બલે ધાઉ.

પરંતુ જિનધર્મ વિનાનો ચક્રવર્તી પણ હું ન થાઉં,

ત્યક્તસંગો જીર્ણવાસા મલક્લિન્નકલેવરઃ ।

મજન માધુકરીં વૃત્તિ મુનિચર્યાં કદા શ્રયે ॥ ૧૪૧ ॥

હે પ્રભુ, હું સધળા સંગને છોડીને છુલ્લું વસ્ત્ર
ધારણ કરનાર, મેલથી ચુકત શરીરવાળો, માધુકરી વૃત્તિથી
આહુતિકાને ચલાવતો એવો મુનિપણની અર્થને ક્યારે સંપ્રીય?

ત્યજન દુઃશીલસંગે ગુરુપાદરજઃસ્પૃશન ।

કદાઽહં યોગમભ્યાસન પ્રભવેયં ભવન્નિહદે ॥

દુઃશીલોના સંસર્ગને છોડતો, તથા ગુરુ અરજની
સ્પર્શના કરતા, યોગનો અભ્યાસ કરતો હું ભવ
એટલે કે સંસારનો ઉચ્છેદ કરવા ક્યારે સમર્થ બનીશ?

મદ્દાનિશાયાં પ્રકૃતે, કાયોન્સર્ગે પુગદ્ વહ્નિઃ ।

સ્તમ્ભવન સ્કન્ધકર્ષણં, વૃષાઃ કુર્યુઃ કદા મયિ ॥

એવો દિવસ ક્યારે આવશે કે ક્યારે મદ્દાનિશાયાં વિંધ
નગરની બહાર કાઢિસગા ધ્યાને એકલા મારા વિંધ
બળદે આંબલાની માકક ગરદન ઘસાશે? (બળદે નિશ્ચય
કેવેલા મને આંગણે મારીને પાતાની બાજુજ દર દરવા
મારા શરીર જેવે પાતાની ગરદન ઘસાશે?)

વદે પદમામનાર્ગાનં ક્રોડમિથતમ્ભાભિકમ ।

કદાઽઽપ્રાપ્સન્તિ વદત્રે માં, ગગ્નો મૃગયુથપાઃ ॥

આગલા ભવમાં પાળેલ ચારિત્ર યાદ આવે છે. તેનો સાક્ષાત્ પ્રભાવ અનુભવ્યો છે. હવે ચારિત્રના કોઈ થાય છે, માતા-પિતાની રજા માગે છે, માતા-પિતા આઠ કન્યા સાથે લગ્ન કરીને પછી જે કરવું હોય તે કરજો તેમ જણાવે છે. છેવટે લગ્ન કરી બીજા દિવસે ચારિત્ર લેવાનું નકકી થાય છે,

કન્યાનાં માતાપિતાઓને તે વાત જણાવાય છે, તેઓ ચમકી ઊઠે છે, બીજો વર કરવાનો વિચાર કરે છે પણ આર્યદેશની શીલના પરાક્રમવાળી કન્યાઓ માતા-પિતાને કહે છે,

“આ ભવમાં બીજો વર નહીં કરીએ, એ ગુણનિધિ જે કરશે તે અમે કરીશું. રાગ-વિરાગ બંનેમાં તેમની આજ્ઞાને શીરે ધરીશું.”

લગ્ન લેવાયાં, ધવલ મંગલ ગીતો શરૂ થયાં. વરધાટે ચડીને ગુણસાગર ત્યાં આવ્યો. ચોરીમાં આવ્યો. હસ્તમેલાપ શરૂ થયો. સાજન સદુ ભેગા થયા છે,

તે વળતે ગુણસાગર કુમાર કેવા મુંઢર સુદૃઢના મનોરથ કરતા કેવળજ્ઞાન ગુપ્તી પોદાંચે છે તે વાત સમજાયકાર શ્રી ગુણવિજય મહારાજના શબ્દોમાં જ જોઈએ...

“હવે કુમાર ગુણ ચિન્તન ધર્મધ્યાન માંબરીયાં રૂં લોલ
સંયમ લેઈ સુગુરુ કને, કૃત ભાગ્યશું ગુણકારી રૂં લોલ
મનઃ સ્વમઃ ઝીલિયું, કામકામને વારી રૂં લોલ,

સુર વિનય નિચ સેવ્યું તથ વપ્યું મનોહારી રે હોલ,
 દોષ બેલઃશીથ દાહ્યું, માયા હોત નિવારી રે હોલ.
 દવિત મરણે સમપ્યું, સમ વૃણ-મણિ ગણ્યું રે હોલ,
 સંયમ થોમે ધિર ધર્ષ, મોહ રિપુને હણ્યું રે હોલ.
 ગુણસાગર ગુણમેણિએ, યથા દેવગત્તાણી રે હોલ;
 નારી પણ મન ચિંતયે, વરીએ અમે ગુણપાણી રે હોલ,
 અમે પણ સંયમ સાધ્યું, નાય નગીના સાથે રે હોલ;
 એમ આઠે ધર્ષ દેવગી, તે સર્વિ પિયુષ હાથે રે હોલ.”

જુઓ! સુદૃઢ-મનોરથોનો દેવો મુંદર મરિમા છે,
 હમ કારીમાં આઠ શ્રીઓની સાથે હસ્તમેલાપની ખાદ્ય
 ક્રિયા વખતે અંતરના સયમના મનોરથમાં રાચતાં ગુણસા-
 ગર તેમજ આઠે કથા દેવગજાનને પામે છે,

ગુણસાગરના માતા-પિતા પણ સમાચાર મગતાં
 સ્વેદન રંજમાં આગળ વધતાં દેવગજાનને પામ્યાં.

તેવી જ રીતે આ સમાચાર રાત્ર્યસિંહાસન ઉપર
 બેઠેલ પૃથ્વીચંદ્ર દુમારને રાજસભામાં મગતાં ગુણસાગર
 મુનિની અનુમોદના કરતા અને પોતે પણ સુદૃઢના મનોરથ
 કરતા પૃથ્વીચંદ્ર દેવગજાનને દેવી રીને પામે છે, તે માટે
 જુઓ તે જ સ્તવકાવ્યની નીચેની પંક્તિઓ :—

પૃથ્વીચંદ્ર તે સાંભળી, વાધ્યો મન વૈરાગ્ય,
 ધનધન તે ગુણસાગર, પામ્યો જન જન તામ....!
 હું નિજ વાનને હાથિએ, પડ્યો રાત્ર્ય મગર,

પણ હવે નિસરણું કદા, થાણું, ઠગ અણગાર ૨

ઢાળ

ધનધન જે મુનીવર ધ્યાને રમે, કરતા આતમ શુદ્ધ, મુનીસ
રાજા ચિંતે સદ્ગુરુ સેવના, કરણું નિર્માળ શુદ્ધ. મુનીસ
ધનધન જે મુનીવર ધ્યાને રમે ॥૧

કળહું શમદમ મુમતિ સેવણું, ધરણું આતમ ધ્યાન
ધર્મ ચિંતવતા અપૂરવ ગુણ ગદે, શ્રેણિએ શુદ્ધ ધ્યાન ॥મુ॥ ધન.
ધ્યાન બળે સર્વિ આચરણુ શ્રય કરી, પામ્યા દેવગજાન”

પૃથ્વીચંદ્રકુમાર આમ ગુણસાગર મુનિના મુકુતન
અનુમોહના તથા પોતના જીવન માટે મુકુતના મનોરથો
કરતાં દેવગજાન પામે છે. કુમારની આઠ સ્ત્રીઓ પણ
સાંભળતાં સંવેગ રંગમાં ઝીલતી દેવગજાન પામે છે.

“દયિતા આઠ સુગ્રી મન હર્ષથી, ઉલટ અંગ ન માય
સંવેગ રંગ તરંગમેં ઝીલતી, આઠે દેવળી થાય ॥મુ॥ ધન.

આ છે મુકુત-અનુમોહના તથા મુકુત મનોરથોના
ઉત્તમાત્મ ભાષા.

આપણે પણ આવા મુકુત મનોરથો હૃદયના ઉદ્ધૃત
ભાવપૂર્વક ભાવીએ-રંધ્રી કર્મના બાંધનોથી મુક્ત થઈ
શાંતિન મુગ્ધને પ્રાપ્ત કરીએ.

વિભાગ ૧ લો

સ્વ-સુકૃત અનુમોદના

પ્રથમ સામાન્યથી સર્વસુકૃતની અનુમોદના કરાય છે.

યત્કૃતં સુકૃતં કિશ્ચિન્, રત્નત્રિતયગોચરમ્ ।

તત્સર્વમનુમન્યેહં માર્ગમાત્રાનુસાર્યપિ ॥

શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતના માર્ગને અનુસરીને જે કંઈ સુકૃત મેં કર્યું હોય તે સર્વને હું ભાવથી અનુમોદું છું.

મારા છુવે ભૂતકાળના ભવોમાં તથા આ ભવમાં સમ્યક્દર્શનની પ્રાપ્તિ કરી હોય, તથા સમ્યક્ત્વના આચારોનું પાલન કર્યું હોય, જેવું કે-જિનમકિત, જિનદર્શન, પૂજન-વંદન, તીર્થયાત્રા, નવકાર મંત્રનો જપ વગેરે કર્યું હોય તે સર્વને ભાવથી અનુમોદું છું.

મારા છુવે દેશવિનિભાં આજુવતો પાળ્યાં, યત પચ્ચ-કુમારુ કર્યાં હોય. તપ-ન્યાય કર્યા, અભિગ્રોહ કર્યા, સામાયિક પીપ્પલદિ કર્યા હોય તે ભવોં આ ભવ કે ભૂતકાળના ભવોના સુકૃતોની ભાવપૂર્વક અનુમોદના કરું છું.

શ્રી જિનવંશ્ય શ્રી જિનપ્રતિભા, સમ્યક્જ્ઞાન, માધ્યમ, મુક્તિ, કાચક કાવિકાદિય આત્મદેવતાને પાળ્યાં હોય, તેને

વિશે ભક્તિપૂર્વક દ્રવ્યનો ઉપયોગ કર્યો હોય તે-શુભ પ્રવૃત્તિને ભાવપૂર્વક હું અનુમોદું છું.

મારા હવે આ ભવમાં કે ભૂતકાળના ભવોમાં શ્રી સિદ્ધગિરિજી, શ્રી સંજેશ્વરજી આપુજી, ગીરનાર, સમેત-શિખર, લોચણી, પાનમર, સેરિયા, તારગા, માતર, મહેસાણા (સીમંધરસ્વામી) કે ભારીયાજી, રાણકપુર, બ્રાહ્મલુવાડા, દિયાણા, નાંદિયા, લોટાણા, મુછાગા મહાવીર, વરકાણા, નાડોલ, નાડલાઈ ભદ્રેશ્વર, અંતરિક્ષ પાર્શ્વનાથ વગેરે ભારતભરમાં કરેલી તીર્થોની યાત્રાને ત્રિવિધ ત્રિવિધ અનુમોદું છું.

ભૂતકાળના ભવોમાં તથા આ ભવમાં મારા હવે જે કંઈ હવે ઉપર ક્ષયા કરી હોય, કસાઈખાના આદિથી હવેને છોડાવ્યા હોય, હિંસક પ્રાણીઓથી બીજાં મરતા હવેને ભચાવ્યા હોય, માછીમારની જાળોને અટકાવી હોય, લૂખ્યાંને અન્ન-પાણી, નિષંનને ધન-ધાન્ય, વસ્ત્ર આદિ આપ્યા હોય, હરમી પરતું મમત્વ આ રીતે ઓછું કર્યું વગેરે-શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતના વચનથી અવિરુદ્ધ તેવી જે કંઈ શુભ કરણી કરી હોય તે બધાંને અરિહંત પ્રભુની સાક્ષીએ પૂજ્ય શુભદેવની પુણ્ય નિદામાં શ્રી સંઘ સમક્ષ ભાવથી અનુમોદું છું.

પંચાચાર પાલનની અનુમોદના

સમ્યક્જ્ઞાન ભણ્યો, બીજાને ભણાવ્યું, સમ્યક્જ્ઞાનની તથા જ્ઞાનીઓની ભક્તિ કરી. શ્રી જિનાગમે લખ્યાં-લખાવ્યાં, જ્ઞાનમંડારો કરીને જીવની રક્ષા કરી, જ્ઞાનના આઠ પ્રકારના

આચાર્ય^{૧૬} જેવા કે યોગ્યકાળે લણવું, અકાળે ન લણવું, વિનય બહુમાન પૂર્વક લણવું, જ્ઞાનદાતા ગુરુઓનો અપલાય ન કરવો, સૂત્ર, અર્થ, ઉભય બરાબર કહેવા વગેરે, પાળ્યા, પળાવ્યા, આમ જ્ઞાનાચારને લગતાં જે કંઈ સુદૃઢ મારા છેવે આ ભવમાં કે ભૂતકાળના ભવોમાં કર્યા હોય તે સર્વસુદૃઢોને અશિડંત પરમાત્માદિની સાક્ષીએ ભાવથી અનુમોદનું છે.

શ્રી જિનેશ્વર ભગવંતના વચન ઉપર શ્રદ્ધા રાખી, તેમાં નિઃસંદેહ બુદ્ધિ ઠરી, શ્રી જિનમત સિવાય બીજા કોઈ દર્શનની ઇચ્છા ન કરી, શ્રી જિનધર્મના કૃપાની શંકા બીલકુલ ન કરી, સાધુ, સાધ્વીના મલ-મલિન ગાત્ર, વસ્ત્ર, પાત્ર આદિની દુર્ગંધા ન ઠરી, શ્રી જિનધર્મના આરાધકોની ઉપજાડણી એટલે કે પ્રશંસા કરી. પ્રમાદ કરતાં છેવેને ધર્મની આરાધનામાં સ્થિર કર્યાં, અનુવિધ શ્રી સંઘ પ્રત્યે વાત્સલ્યભાવ રાખ્યો તથા શ્રી જિનશાસનની પ્રભાવના કરી વગેરે^{૧૭} દર્શનાચારને લગતા જે કંઈ શુભ આચારો મેં આ ભવમાં કે ભૂતકાળના ભવોમાં પાળ્યા હોય તે બધાંને ભાવથી અનુમોદનું છે.

^{૧૬} જ્ઞાનના આઠ પ્રકારના આચાર આ મુજબ છે—

કાલે વિળાપ વરુમાણે, ડગદાણે તદ્વચ અનિર્મલવલે
વંદન અથ તદુભય અટ્ટવિદ્યા નાળમાયારે ॥

^{૧૭} આઠ પ્રકારના દર્શનાચાર—

નિમ્નવિનય નિઃસંશય નિઃસ્વનિવિચ્છે' અમદરિદિદ્રિય :

શ્રી ચિનમંદિતાનિર્માણ કથા, કરાવ્યાં, ચિનપ્રતિમાઓ
 ભરાવી, શ્રી ચિનબિબેની અંજનશલાકા તથા પ્રતિષ્ઠાઓ
 કરાવી, શ્રી ચિનપ્રકિતના મહોત્સવો કર્યા, કરાવ્યા, દેવદ્રવ્યની
 વૃદ્ધ કરી-કરાવી, તીર્થયાત્રાઓ કરી-કરાવી, સંઘ ઠાળ્યા,
 ઉપધાન, ઉગ્રમણ્યાં આદિ શાસન પ્રભાવનાનાં કાર્યો કર્યા,
 કરાવ્યાં, દેવતા ભવોમાં પ્રભુના હસ્થાણુકો ઉગ્રવ્યાં. અમવસુ-
 રણની રચનાઓ કરી, મેરૂપર્વત ઉપર જઇ પ્રભુના વજ્રમંઠાને
 અતિપેકો કર્યા, નંદીચરદ્વીપ, રૂચકદ્વીપ, મેરૂ આદિ ઉપરનાં
 શાસ્ત્ર તીર્થોની યાત્રા કરી વગેરે દર્શનાચારને લગતી સઘળી
 મારી શુભ પ્રવૃત્તિ, આ ભવમાં કે ગતભવોમાં થઈ હોય તે
 સર્વને ભાવથી અનુમોદું છું.

ધર્માનુમિતિ, આદિ પાંચ સમિતિનું સમ્યગ્ પાલન
 કરું, મન, વચન અને કાયાની શુદ્ધિ કરી. સામાયિક, પૌપધ,
 દેશાવગમસિક, આદિ જ્ઞાતો કર્યા, ઉપયોગપૂર્વક પ્રતિકમણ,
 પદિકેહણ, ગેયરી, પાણી, વગેરે શુભ સાધુપણની અર્ચાઓને
 આચરી, દ્રાવકપણના મુંઢર આચારો પાળ્યા. વગેરે^{૧૮} આરિત્રા-
 ચારને લગતા જે આચારો પાળ્યા હોય તે સર્વને ભાવથી
 અનુમોદું છું.

નવકારી પોરતી, સાદપોરતી, પુરિમરૂઢ, અવરૂઢ,
 એકાશન, બેસાણું, આયંબિલ, ઉપવાસ છદ્ધ, અકૂમ, અકૂર્ણ

૧૮ આદિ પ્રકારના આરિત્રાચાર—

પણિદાન જોગ શુદ્ધ
 પસ ચરિતાચારો

સોળ ઉપવાસ, માસદ્વપણ વગેરે જે કોઈ પ્રકારનો તપ કર્યો, ઉલ્લોહરી રાખી, વૃત્તિસંદેષમાં ભોજનના દ્રવ્યાદિનું નિયમન કર્યું, ચાર મહાવિગઠઓનો સર્વથા ત્યાગ તથા છ વિગઠ માંથી કોઈ પણ એકાદ કે અધિક વિગઠઓનો ત્યાગ કર્યો, શરીરને કષ્ટ આપ્યું, અંલીનતામાં, અંગોપાંગ કે ઇન્દ્રિયોને ગોપવી રાખ્યા, વગેરે છ પ્રકારના અભ્યંતર તપના^{૧૯} વિષયમાં જે કંઈ આરાધના મારા હૃદયે આ ભવમાં કે ભૂતકાળના ભવોમાં કરી હોય તો તે સર્વેની ભાવથી અનુભોદના કરું છું.

થયેલ દોષોને ગુરુ પાસે પ્રગટ કરી પ્રાયશ્ચિત્ત કરાવું કરી તેનું વડન કર્યું, આચાર્ય, ઉપાધ્યાય, રત્નાધિક આદિનો વિનય કર્યો, ખાળ, વૃદ્ધ, ગ્લાન, તપસ્વી શૈક્ષક (નૂતન મુનિ) વગેરે સાધુ ભગવંતોની તથા સાધર્મિકોની વેચાવચ્ચ કરી, વાચના, પૃચ્છના, પરાવર્તનના, ધર્મકથા, તથા અનુપ્રેરણાક્રમ પાંચ પ્રકારનો સ્વાધ્યાય કર્યો, ધર્મધ્યાન, અને શુદ્ધ ધ્યાનને ધ્યાયું, કર્મકથાદિ નિમિત્તે કાઉસગ્ગ કર્યા, વગેરે છ પ્રકારના અભ્યંતર તપને^{૨૦} વિષે જે કંઈ આરાધના કરી હોય, આ ભવમાં કે ગતભવોમાં તે સર્વે આરાધનાની, હું

૧૯ આર્થ તપના છ પ્રકાર—

પાર્યાચ્છન્ન વિગ્ઠો વેચાવચ્ચં તદ્દેવ મહાશ્વેતો ।
માનં રમ્યમા વિ જ અચ્ચિન્ત્યો તથો દોર્ષો ॥

૨૦ અભ્યંતર તપના છ પ્રકાર—

જનનમ મૃત્યુમરિયા વિચિત્તમિવળં રમરમજા ।
અચિન્ત્યો રમ્યમા વિ જ અચ્ચિન્ત્યો તથો દોર્ષો ॥

શ્રી અરિહંત પરમાત્માઓએ વિવિધ સ્થળોમાં વિચરી
લબ્ધ દેશનાઓ આપી, અનેક જીવોને પ્રતિજોધિત કર્યા, તે
પ્રભુની મહા-પરોપકારની પ્રવૃત્તિને ભાવથી અનુભોદું છું.

મનોયોગ દ્વારા પણ પ્રભુએ અનેક મનઃપર્યવ્રજાની
મુનિઓના તથા અનુત્તરવાસી દેવોના સંશયોતું નિરાકરણ
કર્યું, પ્રભુના તે શુભ મનોયોગને પણ ભાવથી અનુભોદું છું.

યોગનો નિરોધ કરીને શંકેશીકરણ કર્યું, તે દરમિયાન
૧૪મા ગુણસ્થાનકને પ્રાપ્ત કરીને સર્વ કર્મોનો નાશ કર્યો, તે
પ્રભુજીના યોગનિરોધ તથા શંકેશીકરણને ભાવથી અનુભોદું છું.

પ્રભુ સર્વ પાપનો હાય કરી નિર્વાણ (મુક્તિ) પદને
પામ્યા, ઈંદ્રો-દેવો વગેરેએ પ્રભુના આ નિર્વાણ કલ્યાણકને
મહોત્સવ પૂર્વક ઉજવ્યું. પ્રભુના નિર્વાણ કલ્યાણકને
ભાવથી અનુભોદું છું.

હે ત્રિજગત્તાધાર પ્રભુ ! આપના અનંતા ગુણો, આપનું
સામર્થ્ય અને આપની શક્તિની ગણના હું શી રીતે કરું ?
આપના અનંતગુણને ગણવા મારી પાસે શક્તિ નથી,
શર્યોપશમ નથી, છતાં હું ત્રણ વ્રજાતના નાથ, વિભુ !
આપના અરિહંતપાણી, આપના અનંતગુણી, આપની
અનંત શક્તિની, આપના શ્રેષ્ઠ પરોપકાર આદિ મુદ્દતોની
તે તે ગુણો અને મુદ્દતોની અભિલાષાને કરતા પૂર્વક હું
ભાવથી અનુભોદું છું.

જનકાદિમાં યેવેલા અનંતા અરિહંત પરમાત્માના

શ્રી અરિહંત પરમાત્માઓએ વિવિધ સ્થળોમાં વિચરી ભવ્ય દેશનાઓ આપી, અનેક જીવોને પ્રતિબોધિત કર્યાં, તે પ્રભુની મહા-પરોપકારની પ્રવૃત્તિને ભાવથી અનુભોદું છું.

મનોયોગ દ્વારા પણ પ્રભુએ અનેક મનઃપર્યવ્રજાની મુનિઓના તથા અનુત્તરવાસી દેવોના સંશયોનું નિરાકરણ કર્યું, પ્રભુના તે શુભ મનોયોગને પણ ભાવથી અનુભોદું છું.

યોગનો નિરોધ કરીને શલેશીકરણ કર્યું, તે દરમિયાન ૧૪મા ગુણસ્થાનકને પ્રાપ્ત કરીને સર્વ ક્રમોનો નાશ કર્યો, તે પ્રભુજીના યોગનિરોધ તથા શલેશીકરણને ભાવથી અનુભોદું છું.

પ્રભુ સર્વ પાપનો ક્ષય કરી નિર્વાણ (મુક્તિ) પદને પામ્યા, ઈંદ્રો-દેવો વર્ગરેણ પ્રભુના આ નિર્વાણ કલ્યાણકને મોદાન્સવ પૂર્વક ઉજવ્યું. પ્રભુના નિર્વાણ કલ્યાણકને ભાવથી અનુભોદું છું.

હો ત્રિજગદાધાર પ્રભુ ! આપના અનંતા ગુણો, આપનું આમશ્ય અને આપની શક્તિની ગણના હું શી રીતે કરું ? આપના અનંતગુણને ગણવા મારી પાસે શક્તિ નથી, શરોપશમ નથી, છતાં હું ત્રણ જગતના નાથ, વિભુ ! આપના અરિહંતપદાની, આપના અનંતગુણોની, આપની અનંત શક્તિની, આપના શ્રેષ્ઠ પરોપકાર આદિ મુદ્દતોની તે તે ગુણો અને મુદ્દતોની અભિવ્યક્તિ કરવા પૂર્વક હું ભાવથી અનુભોદું છું.

સપ્તમ મુદતોને ભાવથી અનુમોદનું છું. ભવિષ્યકાળમાં યનારા
અનંતા અરિહંત પરમામાના સપ્તમ મુદતોને ભાવથી
અનુમોદનું છું. ચતુર્માસમાં વિચરતા વીર અરિહંત પરમામાના
સપ્તમ મુદતોને ભાવથી અનુમોદનું છું.

શ્રી નરભદ્રેષ સ્વામીના દીક્ષાથી મંડીને ૧૩ માસથી
અધિક યથેષ તપને ભાવથી અનુમોદનું છું.

શ્રી પાશંનાથ પ્રભુએ કમલના ઉપસર્ગોને સમભાવથી
સદન કર્યું, તે સમભાવની અનુમોદના કરું છું.

ચરમ તીર્થપતિ શ્રી મહાવીર સ્વામિજીએ ઉચ્ચેથી
ત્રીજા ભવમાં ૧૧૮૦૬૪૫ માસદશપણની આરાધના કરી તેને
ભાવથી અનુમોદનું છું.

ચરમ તીર્થપતિ શ્રી મહાવીર સ્વામીજીએ સાઝભાર
વર્ષના છદ્મમય દીક્ષા પર્વાયમાં કરેલ ઉત્તમ અને ઘોર તપ જોવાડે-

૧ છમાસી	૬ બેમાસી	૧૨ અદ્વૈતમ
૧ પદ્મવદનપૂત છમાસી	૧ દોઢમાસી	૨૨૬ છદ્મ
૬ દ્વામાસી	૧૨ માસદશપણ	ભદ્રાદિત્રય પ્રતિમાઓ
૨ અડીમાસી	૭૨ પાસદશપણ	૩૪૬ પદ્મ

વગેરે દુલ ૩૪૬ પારણા સિવાય પ્રભુજીને ભાદીના
દિવસો નિર્જળ ઉપવાસ થયા, તે ઉત્તમ અને ઘોર તપની
ભાવપૂર્વક ત્રિવિધ ત્રિવિધ અનુમોદના કરું છું.

ચરમ તીર્થપતિ શ્રી મહાવીર પ્રભુએ ૧૨મા વર્ષના
છદ્મમય દીક્ષા પર્વાયમાં સંગમ શુભપાળી આદિ કેવેના,

શ્રી અરિહંત પરમાત્માઓએ વિવિધ સ્થળોમાં વિચરી
લબ્ધ દેશનાઓ આપી, અનેક જીવોને પ્રતિજોધિત કર્યા, તે
પ્રભુની મહા-પરોપકારની પ્રવૃત્તિને ભાવથી અનુભોદું છું.

મનોયોગ દ્વારા પણ પ્રભુએ અનેક મનઃપર્યવજ્ઞાની
સુનિચોના તથા અનુત્તરવાસી દેવોના સંશયોનું નિરાકરણ
કર્યું, પ્રભુના તે શુભ મનોયોગને પણ ભાવથી અનુભોદું છું.

યોગનો નિરોધ કરીને શલેશીકરણ કર્યું, તે દરમિયાન
૧૪મા ગુણસ્થાનકને પ્રાપ્ત કરીને સર્વ કર્મોનો નાશ કર્યો, તે
પ્રભુજીના યોગનિરોધ તથા શલેશીકરણને ભાવથી અનુભોદું છું.

પ્રભુ સર્વ પાપનો હાય કરી નિર્વાણ (મુક્તિ) પદને
પામ્યા, ઈંદ્રો-દેવો વગેરેએ પ્રભુના આ નિર્વાણ કલ્યાણકને
મોદાન્તપ પૂર્વક ઉજવ્યું. પ્રભુના નિર્વાણ કલ્યાણકને
ભાવથી અનુભોદું છું.

હે ત્રિજગદ્ગ્રાહક પ્રભુ ! આપના અનંતા ગુણો, આપનું
આમર્ય અને આપની શક્તિની ગણના હું શી રીતે કરું ?
આપના અનંતગુણને ગણવા મારી પાસે શક્તિ નથી,
શયોવશમ નથી, છતાં હું ત્રણ જગતના નાથ, વિભુ !
આપના અરિહંતપદાની, આપના અનંતગુણોની, આપની
અનંત શક્તિની, આપના શ્રેષ્ઠ પરોપકાર આદિ સુદૃઢોની
તે તે ગુણો અને સુદૃઢોની અભિલાષને કરવા પૂર્વક હું
આવથી અનુભોદું છું.

સપ્તમ મુદ્રતોને ભાવથી અનુભેદું છું. જનિષ્ઠકાગમં યનારા
અનંતા અરિહંત પરમાત્માના સપ્તમ મુદ્રતોને ભાવથી
અનુભેદું છું. ચતુર્માસમાં વિચરતા પીય અરિહંત પરમાત્માના
સપ્તમ મુદ્રતોને ભાવથી અનુભેદું છું.

છી જ્ઞાનદેવ સ્વામીના દીક્ષાથી માંડીને ૧૭ માસથી
અધિક યરેલ તપને ભાવથી અનુભેદું છું.

મી પાદનાથ પ્રભુએ કમળા ઉપસર્જીને સમભાવથી
સદન કર્યું, તે સમભાવની અનુભેદના કરું છું.

ચરમ તીર્થપતિ છી મહાવીર સ્વામીજીએ ઉગ્રદેથી
ત્રીજા ભવમાં ૧૧૮૦૬૪૫ માસકાપણી આરાધના કરી તેને
ભાવથી અનુભેદું છું.

ચરમ તીર્થપતિ છી મહાવીર સ્વામીજીએ સાઘળ
વર્ષના છદ્મસ્ય દીક્ષાપર્વાયમાં કરેલ ઉત્તમ અને ધોર તપજેવાકે

૧ છમાસી	૧ બેમાસી	૧૧૨ અદ્ધમ
૧ પદ્મિયન-પૂન છમાસી	૧ દોઢમાસી	૧૨૬ છદ્ધ
૬ દ્વામાસી	૧૨ માસકાપણ	ભદ્રાદિત્રય પ્રતિમાં
૨ અઢીમાસી	૭૨ પાસકાપણ	૭૪૬ પારણાં

વગેરે કુલ ૭૪૬ પારણા સિવાય પ્રભુજીને બાહીના
દિવસો નિર્ગળ કૃપવાસ યમા, તે ઉત્તમ અને ધોર તપની
ભાવપૂર્વક ત્રિવિધ ત્રિવિધ અનુભેદના કરું છું.

ચરમ તીર્થપતિ છી મહાવીર પ્રભુએ ૧૨૫૫ વર્ષના
છદ્મસ્ય દીક્ષા પર્વાયમાં સંગમ શુદ્ધપાણી આદિ દેવોના,

ગોવાળીયા વગેરે મનુષ્યોના તથા અનાયૃ દેશમાં રહેજોના, તિર્યંચઆદિના જે ભયંકર ઉપસર્ગો, અને ક્રુધા-તૃષાદિ પરિપહોને સહન કર્યા, તેને ભાવથી અનુમોદનું છું.

સર્વ તીર્થંકર ભગવંતોનાં સર્વ સુકૃતોને ભાવથી અનુમોદનું છું.

સિદ્ધ ભગવંતોનાં અનુમોદના

સિદ્ધપણને અનુમોદનું છું. અનંતા જીવો સિદ્ધપણને પામ્યા છે, તેઓના પ્રગટ થયેલ આત્મસ્વરૂપને હું અનુમોદનું છું.

તીર્થંકર થઈને સિદ્ધ થયા; તીર્થંકર થયા વિના આમાન્ય કેવળી થઈને જે સિદ્ધ થયા, તીર્થને વિષે જે સિદ્ધ થયા, તે શ્રી ગીતમસ્ત્રામિજી આદિ તીર્થસિદ્ધો તથા તીર્થ વિના જે સિદ્ધ થયા તે મહાદેવા માતા આદિ અતીર્થ-સિદ્ધો, પુરુષપણામાં, સ્ત્રીપણામાં કે નપુંસકપણામાં કેવળજ્ઞાન પામીને જેઓ સિદ્ધ થયા તે સર્વે સિદ્ધ પરમાત્માઓને ભાવથી અનુમોદનું છું.

સ્વર્લોકે એટલે કે આધુના વેશમાં કેવળજ્ઞાન પામીને મોક્ષે ગયા તે જન્મકર્મની આદિ તથા ગુણિલિંગે એટલે કે ગુણસ્થનમાં વેશમાં કેવળજ્ઞાન પામી મોક્ષે ગયા, તે અન્તઃકર્મની વેશમાં તથા પદ્ધિલિંગમાં એટલે કે અન્ય તાપ નહિ વેશમાં કેવળજ્ઞાન પામીને મોક્ષે ગયા તે પદ્ધતિલિંગી વેશમાં તેમજ સિદ્ધપણને ભાવથી અનુમોદનું છું.

સ્વયંબુદ્ધ એટલે કે જેઓ પોતાની બતે જ (શુદ્ધ વિના) નિમિત્ત વગર બોધ પામીને મોક્ષે ગયા, તથા પ્રત્યેક બુદ્ધ એટલે કે પોતાની બતે પણ નિમિત્ત દ્વારા બોધ પામીને મોક્ષે ગયા, તથા બુદ્ધબોધિત એટલે કે આચાર્યો આદિના ઉપદેશથી બોધ પામીને મોક્ષે ગયા વગી જેઓ એકલા જ મોક્ષે ગયા, તેમજ જેઓ અનેકની સાથે મોક્ષે ગયા તે એક સિદ્ધ તથા અનેક સિદ્ધો.—આ સર્વે પ્રકારના સિદ્ધોની ભાવથી અનુમોદના કરું છું.

રાત્રિના વિષે જેઓ સિદ્ધ થયા, સધ્યા સમયે, મધ્યાહ્ન સમયે, કે સવારે સિદ્ધ થયા, બાળપણે (૮ વર્ષે) જેઓ સિદ્ધ થયા, યુવાવસ્થામાં, મધ્યમાવસ્થામાં કે વૃદ્ધાવસ્થામાં જેઓ સિદ્ધ થયા, દ્વીપને વિષે, સમુદ્રમાં, પર્વત ઉપર કે ગર્ભે તે સ્થાનેને વિષે જેઓ સિદ્ધ થયા, પશ્ચાંદાસને બેઠા બેઠા, ઉભા ઉભા કાઉસલ—ધ્યાને, કે સૂતા સૂતા—ગર્ભે તે અવસ્થાને વિષે જેઓ સર્વકર્મને ક્ષય કરીને સિદ્ધ થયા, તે સર્વ સિદ્ધ પરમાત્માઓને ભાવથી અનુમોદું છું.

સિદ્ધ ભગવંતોના મુખ્ય આઠ ગુણો આ પ્રમાણે છે—અનંતજ્ઞાન, અનંતદર્શન, અબ્યાભાષ મુખ, ચીતરાગતા, અજરામરપ્રયુગ, અરૂપિપયુગ, અશુરેશ્વરતા, -અનંતવીર્ય. આ આઠે ગુણોની ભાવથી અનુમોદના કરું છું.

હે સિદ્ધ ભગવંતો ! આપે આત્માના ચચાર્ય સ્વરૂપને પ્રગટ કર્યું છે, આપ સંપૂર્ણપણે નિર્મળ. શુદ્ધ, કર્મકલકેથી રહિત, કૃતકૃત્ય થઈ ગયા છો. હું તો મહિન, અશુદ્ધ, કર્મથી

અદ્ધ સંસારી અવસ્થાને અનુભવું છું. આપને વિશેષ શું
 કહું? આપના અનંત ગુણ સ્વરૂપ તેવા સિદ્ધપણી,
 પ્રાપ્તિ મને શીઘ્ર થાય તે અભિલાષાથી, અનંતજ્ઞાની એવા
 આપની સાક્ષીએ ભાવથી અનુમોદના કરું છું.

આચાર્ય ભગવંતોની અનુમોદના

શ્રી જિનશાસનના શણગાર, શાસનની પ્રભાવનાને
 કરનારા, શ્રી તીર્થંકર ભગવંતોની ગેરહાજરીમાં શાસનને
 વહન કરનારા, તીર્થંકર ભગવંતની આજ્ઞાની સમાન જેમની
 આજ્ઞા છે, જ્ઞાનાચારાદિ પાંચ પ્રકારના આચારોનું સ્વયં
 પાલન કરનારા તથા જગતના જીવોને કરાવનારા આચાર્યોની
 કલ્પણીની ભાવથી અનુમોદના કરું છું.

શ્રુતસમુદ્રનું અવગાહન કરનારા, શ્રુતનો ઉદ્ધાર કરનારા
 તથા શ્રુતનું રક્ષણ કરનારા, તેમજ શ્રુતજ્ઞાનનું શિષ્યોને
 દાન કરનારા, આચાર્ય ભગવંતોના આ શુભ આચારોને
 ભાવથી અનુમોદું છું.

૨૪ તીર્થંકર ભગવંતોના ૧૪૫૨ ગણધરોની ઠાઠ
 શાંતીની સ્વના આદિ શુભ કલ્પણીને ભાવથી અનુમોદું છું.

શ્રી જૌનમસ્વામિનો મહાવીર પ્રભુ પ્રત્યેના ઉન્નત
 વિનય તથા ૫૦ હજાર શિષ્યોને પ્રતિગ્રાહ કરીને કેવળજ્ઞાન
 અપાળવું, વગેરે શુભ આચારોને અનુમોદું છું.

જિન શાસન રત્નોની ખાણ છે તેમાં રાજગોષ્ઠી વગેરેને
 પ્રતિગ્રાહ કરી શ્રી જિનશાસનની મહાન પ્રભાવના કરનારા,

ત્રણ વર્ષની ઉંમરે હીસિ. યથેલા શ્રી વજ્રસ્વામિજી, યયા, ૧૪૪૪ અંચેના રચયિતા આચાર્ય શ્રી હરિભદ્રમૂરજી, ડાા કરોડ પ્રલોકની રચના કરનારા તથા શ્રી કુમારપાળ રાજાને પ્રતિભોધ કરીને અદાર દેશમાં લેનયાસનની અપૂર્વ પ્રભાવના કરનારા પાચ વર્ષની ઉંમરે હીસિત યથેલા શ્રી હેમચંદ્રસૂરીશ્વરજી મહારાજ, આમ રાજાને પ્રતિભોધ કરનારા શ્રી બ્રહ્મભદ્રટીસૂરિ મહારાજ, લાંબા જિન-પ્રતિમાજીની તથા સંકડો મહિરની પ્રતિષ્ઠા-વિધિ કરાવનારા શ્રી હોરસૂરીશ્વર મહારાજ, તથા શ્રી સેનસૂરીશ્વરજી મહારાજ આદિ શ્રી બુધર્માસ્વામીજી થી માંડીને આવતુ વર્તમાન કાળના આચાર્યોની શ્રી જિનાજ્ઞાને અનુસરીને ધયેલ, યતી તેમજ ભવિષ્ય કાળમાં યનારા આચાર્યોની પ્રભુ અજ્ઞાનુસારી યનારી શુભ પ્રવૃત્તિને ભાવથી અનુભેદું છું.

શુરૂ આજ્ઞાના પાલન ખાતર લોખંડી તપેલી તરી ઉપર ચડનારા શ્રી રામચંદ્રસૂરિજી મહારાજની પ્રાણ સમર્પણની પ્રવૃત્તિને ભાવથી અનુભેદું છું....

જિનપરતન દ્વારા રાજાનું જૂન યતાં લી જિનયાસનની અપ્રજ્ઞાજનાના નિવારણ અર્થે પોતાના ગળે છરી ફેરવી પ્રાણોત્તા સમર્પણ દ્વારા ચત્સન ઉપર આવતા કલકેને અટકાવનારા શ્રી કાલિકસૂરીશ્વરજી મહારાજની ભાવથી અનુભેદના કરું છું.

શ્રી સરસ્વતી સામ્બીના શીલની રચા ખાતર, બગીચ મહેનત કરી ચેરેછાને લાવી ગર્દાબિદલ રાજા સાથે

સુદ્ધ કરાવી શ્રી જિનશાસનની રક્ષા કરનારી શ્રીકાલિકેસૂરી
મ.ની પરિણુતિ તથા શાસનરક્ષાની શુભ પ્રવૃત્તિને ભાવથી
અનુમોદનું છે.

અયોધ્યાથી વિજય નગરીનો સેંકડો માઈલનો ઉપ
વિહાર શ્રી જૈનસંઘની રક્ષા ખાતર કરનારા શ્રી ધર્મસિંહ
સૂરીશ્વરજી મહા.ની સંઘરક્ષાની કરણીને ભાવથી અનુમોદનું છે.

પૂજનીય આચાર્ય ભગવંતોની તીર્થરક્ષાની શાસન-
રક્ષાની, દેવદ્રવ્યાદિની વૃદ્ધિની, સંયમ પ્રદાનની, અનેકાંતક
આત્માઓને પ્રતિબોધ કરવાની શુભ પ્રવૃત્તિને ભાવથી અનુ-
મોદનું છે.

આચાર્યો ગચ્છની સારણા, વાયણા, ચાંચણા પરિચાલ-
ણાની શુભ પ્રવૃત્તિ કરે છે. આચાર્યો ગચ્છને યોગ્ય ઉપધિ
ઉપકરણો વગેરેના સંગ્રહ કરે છે. આચાર્યો ગચ્છમાં સંકલ્પ
પ્રદાન સાધુ-સાધ્વીઓની યોગ્ય વચાવચ્ચાદિ કરાવવાય છે
આચાર્યો અનુવિધ સંઘ પ્રત્યે વાચસપ્ત ભાવને ધારણ કરે
છે. આવી આચાર્યોની શુભ પ્રવૃત્તિને ભાવથી અનુમોદનું છે.

દંકમાં શ્રી જિનશાસનમાં આચાર્યોના શીરે જે
જવાબદારીઓ છે તેનું પાલન કરતા આચાર્યોની પાસે
આચાર્યની શુભ પ્રવૃત્તિને ભાવથી અનુમોદનું છે.

શ્રી ઉપાધ્યાય ભગવંતોની અનુમોદન

શ્રી જિનશાસનમાં વૃજનાથ સમાજના સદ્યગામીને જે
સાનનું દાન આપનારા પુણ્યશ્રી ગુરુશ્રી વૃક્ષ શ્રી ઉપાધ્યાય
ભગવંતોની ભાવથી અનુમોદન કરે છે.

અનેક ગ્રંથોની રચના કરવાની, અનેક છુપોને પ્રતિ-
બોધ કરવાની તથા ચરણ સિત્તરી અને કરણ સિત્તરીની
ઉપાધ્યાયની કચ્છીને ભાવથી અનુમોદનું છે.

‘અદ્વૈતયોગશમવાળા સાધુઓને પણ જ્ઞાનદાન દ્વારા
પંડિત બતાવનાર, ઉપાધ્યાય ભગવંતોની અનુમોદના કરે’ છે.

ગરુડની ઉપધિ, વચ્ચાદિની ચિંતા કરવાની, આચાર્યની
સાથે રહી ગરુડનો બોલ ઉપાડી લેવાની સર્વ સાધુઓને
પ્રથમશ્રુત ભણાવવાની ઉપાધ્યાય ભગવંતોની સાધનાને અનુ-
મોદનું છે.

તીર્થ દાયોપશમવાળા અને શ્રી શ્રુત ધર્મની આરાધના
અને રક્ષા ખાતર સેંઠડે ગ્રંથોની રચના કરનારા બહુશ્રુત
શ્રી ઉપાધ્યાય યથોપચિત્ત મહાશયની શ્રુત સાધનાને
ભાવથી અનુમોદનું છે.

લોકપ્રકાશ આદિ અનેકવિધ ગ્રંથોની રચના કરવાવાળા
શ્રી ઉપા. વિનયચિત્ત મની શ્રુત આરાધનાને ભાવથી
અનુમોદનું છે.

બંનેએ લેગા થઈ કુશાગ્રબુધિથી કાશીમાં છ હબર
શ્લોક પ્રમાણ ગ્રંથને એક જ દીવલમાં પાડી લીધો તે ઉભય
ઉપાધ્યાય ભગવંતને મારા ભાવથી નમસ્કાર છે.

સાધુ ભગવંતોની અનુમોદના

સકલ સાધુ ભગવંતોની રત્નચીની સાધનાને
અનુમોદનું છે.

ય છે, બીજા પણ અનેક નિયમો હોય છે. આ આદાર મહિ-
ની સાધનાને પરિકારવિશુદ્ધ ચારિત્ર કહેવાય છે.
આ પરિકાર વિશુદ્ધ ચારિત્રની મહાત્માઓની આરાધનાને
લાગ્યી અનુમોદનું છે.

શ્રી જિનશાસનમાં સાધુઓ પવિત્ર છે, તેમની મન,
જનનકાયાની પ્રવૃત્તિ પવિત્ર છે, કેટલાક મુનિઓ સ્વાધ્યાય-
પ્ર-સિદ્ધાંતોનો અભ્યાસ કરે છે. કેટલાક ગુરુચર્યોની વ્યા-
ખ્ય કરે છે, કેટલાક ઉચ્ચ તપસ્યાઓ કરે છે. કેટલાક ચોગે-
શન કરે છે, કેટલાક ધર્મકથાદિથી ભલ્લ આત્માઓને
તેમોધ કરે છે. કેટલાક ધ્યાન કરે છે. કેટલાક જપ જપે
કેટલાક વિવિધ પ્રકારના પીરાસન, પદ્મમાસન આદિ કરે
કેટલાક મહાત્માઓ ચારે આકાર ત્યાગ કરીને અનશનની
આરાધના કરે છે. મુનિ ભગવંતોની આ બધી શ્રી જિન-
નાનુસારી ચારિત્ર પોષક પ્રવૃત્તિઓની ત્રિવિધ ત્રિવિધ
પ્રમોદના કરું છું.

ગરુડમાથી નીકળી, અનેકવિધ ઉપસર્ગો-પરિપ્લોને
કન કરતા, ઉત્સર્ગ માર્ગે જવન, જવવા શ્રી જિનકંઈપી
નેઓના ચારિત્રને લાગ્યી અનુમોદનું છે.

શ્રી મહાભરદ્વા સ્વામીના પ્રથમ પુત્ર ભરત ચક્રવર્તી
મળે આરિસામુવનમાં કેવળજ્ઞાનને પ્રાપ્ત કરું અને
પીતલ ઉપર વિચરી અનેક આત્માઓના ઉપર ઉપાર
નું, તેમની લાગ્યી અનુમોદના કરું છું.

ઋષભદેવ સ્વામીના ૯૮ પુત્રો, જેઓ ભરત જોડે યુદ્ધ માં તૈયાર થયેલા, પરંતુ પ્રભુના ઉપદેશથી ચારિત્રને પ્રાપ્ત કર્યા. તેમજ શ્રી બાહુબલી-જેમને ભરત જોડે યુદ્ધ કરતાં જન્ય-પ્રાપ્ત થવા છતાં રણભૂમિ ઉપર જ ચારિત્ર લીધું તેઓના ચારિત્રને ભાવથી અનુભોદું છું.

ઋષભદેવ પ્રભુથી આઠ પાટ મુધીના રાજ્યો જેઓમાં પદ્મપંડાધિપ ભરત ચક્રી સિવાય બાકીના ત્રણ પાંડવો અધિપતિ હતા. ઇંદ્રે આપેલા મુગટને ધારણ કરનારા હતા, જેઓ ચારિત્ર ભુવનમાં કેવલજ્ઞાન પામીને મોક્ષમાં ગયા તેઓને ભાવથી અનુભોદું છું.

ઋષભદેવ સ્વામીના ગણધર શ્રી પુંડરિક સ્વામી જેઓ ભરત ચક્રવીનીના પુત્ર હતા, વિશાળ સંપત્તિના ત્યાગ કરી ચારિત્ર લઈ પ્રભુના પ્રથમ ગણધર થયા, પાંચ કોટ મુનિઓની સાથે શ્રી નિહાચળજી ઉપર ચૈત્ર સુદ ૧૫ ના દિવસે નિર્વાણપદને પામ્યા-તેમની તથા ૫ કોટ મુનિઓની ભાવથી અનુભોદના કરું છું.

દ્રાવિડ અને ચારિત્રીજીજી દશ-દશ કોટની મેના-યુદ્ધ પદ્મપર યુદ્ધ કરતા. જાનેના પાંચ પાંચ કોટ મેનિકો મુદ્ધ પામ્યા. યુદ્ધમાં જન્મે પ્રતિભાવ પામ્યા અને દશ કોટ ભારતના મેનિકો સાથે અને ચારિત્ર લઈ શ્રી નિહાચળજી ઉપર અનુભવ કરી કાળક મુદ્ધ ૧૫ના દિવસે કેવલજ્ઞાન પામી મેનિકો તથા તે દશ કોટ અનુભવની અંગમ સાધનને

પાંચ પાંડવો, નારદજી, શાંખ પ્રદ્યુમ્ન વગેરે કોડા મુનિઓ સાથે મી સિદ્ધગિરિજીની પવિત્ર છાયામાં નિવાંવપડને પામ્યા—તે કોડા મુનિઓના ચારિત્રને અનુભોદું છું.

અડપબદેવ સ્વામિની અસુખ્ય પાટ પરપરા મુખી અયોધ્યાની ગાદી ઉપર આવનારાં સર્વ રાજાઓએ ચારિત્ર લીધું અને ભયા ઇ મોક્ષ અથવા અનુસરે દેવલોકમાં પહોંચ્યા. તેઓના પવિત્ર ચારિત્રની મન-વચન-કાયાથી અનુભોદના કરું છું.

સુગર ચક્રવર્તીએ બીજા પ્રમુ શ્રી અશ્વિતનાથ સ્વામી પાસે ચારિત્ર લીધું. મુકિતને પામ્યા, તેઓની અનુભોદના કરું છું.

માવીએ ભગવાનના ૧૪૫૨ ગણધર ભગવંતો, ૨૮૪૮૦૦૦ સાધુઓ, તથા ૪૪૪૬૪૦૦ સાધ્વીઓની ચારિત્રપાઠનથી, રત્નવધીની આરાધનાથી “મને પણ તેવી આરાધના પ્રાપ્ત થાય તે અભિલાષાપૂર્વક” બાવથી અનુભોદના કરું છું.

કૃષ્ણમહારાજાની રાણીઓ તથા પુત્રીઓ તેમજ મિત્રિકે મહારાજાની રાણીઓ વર્ગેએ ભગવાન શ્રી નેમિનાથ સ્વામી તથા ભગવાન શ્રી મહાવીર સ્વામીજીની પાસે ચારિત્ર લીધું, તથા તપી કોઈ કેવળજ્ઞાન પામી મોક્ષ ગયા. કોઈક દેવલોકમાં ગયા—તે સર્વેને બાવથી અનુભોદું છું.

દિવ્ય નવ્યાણું પેટીઓના પેશવનો ત્યાગ કરી ચારિત્ર લેનારા શ્રી શાલિભદ્રસુનિ, વિશાળ પેશવનો તથા આઠ

કન્યાઓને છોડી સંયમને સ્વીકારનાર ધન્નાજી, તથા હવનભર
ચારિત્રની સાથે જ છદ્ધ તપ આયંગીલતા પારણાથી કરવાને
ઉચ્ચ અભિગ્રહ કરનાર કાકંડીના ધન્ના આણુગાર, યંત્રમાં
પીલાતા શુકલધ્યાન આરોધણ કરી શપકથેણિ માંડી કેવળ-
જ્ઞાન પામીને નિર્વાણપદને પામનારા ખંધક મૂરિના ૫૦૦
શિષ્યો, રાજસેવકોએ આળી ચામડી ઉતારવા છતાં
સમભાવમા ઝીલી કેવળજ્ઞાન મેળવી અંતઃગત કેવળી
થનારા શ્રી ખંધકમુનિ. માથા ઉપર સળગતા અંગારાની
વેદનાને સમભાવથી સહન કરી અગ્નિ જ્ઞાન ભૂમિમાં કેવળજ્ઞાન
પામીને નિર્વાણ પામનારા શ્રી ગજમુકુમાલ મુનિ. માથા
ઉપર રાધર વીટી, તડકામાં ઉભા રાખ્યા છતાં કોંચ પડીની
દયા પાતર મીનને ધાગણ કરવા પૂર્વક ખોપરી તડવાની
વેદના ભોગવતાં મર્વકર્મને ખપાવી નિર્વાણપદને પામનારા
શ્રી મેનારજમુનિ. રંગે મદન સંયમતા પરાકર્મને કોર
વનારા પં. આણુગાર ભગવનો. આપના અજ્ઞાન ગજળના
અ. મદન પરાકર્મથી શ્રી ત્રિનશાસન ગૌરવવતુ છે. આપ
નોતા ગજ મદન આગ્નિ પુણ્યાર્થને ત્રિવિધ ત્રિવિધ શ્રી
અરિદાંત પંચમાનાદિના સાક્ષીએ શ્રી સત્ય મહિત ભાવથી
અનુમાન છે.

અનુમાન આણુગારે. દુર્ધર મદન પાતન, મોર
તપ ને ચિત્ત નયન જરૂરતા. કાવચિત્ત. ત્રિવિધ
અનુમાન. અરિદાંત. મદન. અનુમાન. કાવચી
અનુમાન.

કંઈકે મુનિ-સ્ત્રનોએ કોડોની તપ્તિને છોડી છે, કંઈકે ભર-સુવાવસ્થામાં રમણીઓનો ત્યાગ કર્યો છે. કંઈકે બહાલસોયા માતાપિતા, બંધુ, આદિ વિશાળ કુટુંબના સ્નેહનં અવગણ્યા છે, અને તે બધા અણુગારો પ્રભુએ બતાવેલ ચારિત્રમાર્ગની સાધનામાં લાગી ગયા છે, તે સર્વે અણુગારોની આ શુભાતિશુભ આખા વિશ્વના સુખમાં કારણભૂત એવી ચારિત્ર સાધનાને ભાવથી અનુમોદનું છું.

દુકંમાં શ્રી જિનેશ્વર ભગવાનના સામ્મુખને પામીને જે આત્માઓએ ચારિત્રધર્મની આરાધના કરી છે, વર્તમાનમાં કરે છે, અને ભવિષ્યકાળમાં કરશે, તે સર્વે મહાત્માઓની ચારિત્રસાધનાને, મને પણ તેવી સાધના પ્રાપ્ત થાય એ અભિલાષા પૂર્વકે શ્રી અરિહંત પરમાત્મા, તથા શ્રી સિદ્ધભગવંતો, તેમજ શુભવર્ધ શ્રી મુનિ ભગવંતો, તથા શ્રી ચતુર્વિધ સંઘ, અવધિજ્ઞાની દેવતાઓ અને મારા આત્માની સાક્ષીએ ભાવથી અનુમોદના કરે છે.....

આવકોની શુભ કરણીની અનુમોદના

આવકોની દેશવિરતિ ધર્મની, એકાદ મતથી માંડીને માર મત સુધીની આરાધનાને ભાવથી અનુમોદનું છું.

આવકોની શ્રી જિનભક્તિ, શુરેક્રિયાસના, સામાયિકે રતિકંમલ, પોષધ આદિ ક્રિયાઓની નવકારથી માંડીને ઠાકિના સુધીના તપની, મુષત્રને વિષે દાનની, શીલ ધર્મના ઇચ્છનની અને શુભ-આવનારૂપી ભાવધર્મની અનુમોદના રું છું.

બીજા પર ગામ પૂજા માટે બાધ્યાં. સંજ્ઞાનમ ત્રીની આ
ગિરનારના દરેકોંદારની શુભ કર્ણીને ભાવથી અનુભાદુ હુ.

સૌરાષ્ટ્રમાં યુદ્ધાયે' અથેલા ઉદયન મ ત્રીએ સિદ્ધિ.
ગિરિની યાત્રા કરી. મંદિર લોકડાનુ બેયુ. ઉદર દીવાની
વાટ ખેંચતો બેયો, આરસનુ મંદિર કરવાની ભાવના બાગી
અભિમંદુ કયો, યુધ્ધમા ધા ધણુ વા-ચા, મુનુનદુક આવતા
સાથે રહેલાઓને અભિમંદુની વાત કરી. વાગબટે પિતાની
ભાવના પૂછું કરી મંદિર આરસનુ નવુ કરાવ્યુ. તૈયાર
થયાના સમાચાર આપનારને કર દુભ સોનાની લેટ આપી
યોડી વારમા મંદિરની બીતમાં ફાટ પડયાના સમાચાર
લાવનાર બીજાને ૬૪ દુભ સોનાની બેટ આપી. આમ કેમ ?
પુનઃ કરાવી થકીશ. સિદ્ધીઓને બોદાવી પુન. મંદિર
કરાવ્યું, કથેડોના ધનને ઉપયોગ કરી જિનેશ્વર દેવની
ભક્તિમાં આ રીતે કયો. તેઓની શુભ કર્ણીને ભાવથી
અનુભાદુ' હુ.

પેથડશાહે ૮૪ જિનમંદિર બાધ્યાં. મુરગિરિ
નગરમાં બ્રાહ્મજોગું બેર ધણું. મંદિર માટે જન્માન મળી.
ત્યાંનો રામ વીરમદ તથા મંત્રી હેમાદે હતો. હેમાદેના
નામે પેથડશાહે પોતાના ખવે' કાનસાળા કરાવી. ચારે બાજુ
ખ્યાનિ ફેલાઈ. હેમાદેને આશ્ચર્ય થયું, તપાસ કરાવતાં પેથડ-
શાહની પ્રવૃત્તિ બાળી મિત્રતા યઈ. જમીન માગી, રામએ
સોનેયા આપીને જમીન લેવા કહેતાં તેમ કયું. પાથે બોદતાં
મીકું પાણી નીકળ્યું, બ્રાહ્મણે રામને ફરિયાદ કરતાં

ભાવના પરખી; હાથ પકડી આગળ લઈ ગયા, પૂછ્યું, ભાવના જણાવી મંત્રીએ તેનો સ્વીકાર કરી પ્રથમ નામ તેનું લખ્યું. આમ જિનમંદિરમાં સર્વસ્વને સમર્પણ કરવાની લીમા-કુંડડીયાની કંચીની ભાવથી અનુભાવના કરે છે...

૧. આમ દેહ-દેહલા મુમાવડેનાં પરાક્રમે આઈએ. શ્રી જિનશાસનમાં ભાવડેએ પોતાના મહાન સમર્પણ દ્વારા ઉચ્ચત્વગ ઉત્તિદાસને સબ્યાં છે. તે સર્વમાવડેની સર્વ પ્રકારની શુભ પ્રવૃત્તિને ભાવથી અનુભાવું છે..

તિયંધામાં પણ અસખ્ય હવેા નિર્મળ દેશવિરતિને ધારણ કરી રહ્યા છે તેવા મત્સ્ય, હાથી, ઘોડા વગેરે તિયં-ધોના પણ દેશવિરતિના મતેા અને અનુધાનોને ભાવથી અનુભાવું છે.

સમ્યગ્દષ્ટિ હવેાની અનુભાવના

“તમેષામણં નિઃસંક જ્ઞં જિનેદિં પવેરયં”

... શ્રી જિનેશ્વર ભગવતોએ જે કહ્યું છે, તે જ નિઃસંક સાચું છે, તેવી સમ્યગ્દષ્ટિ હવેાની શ્રી જિનવચન પ્રત્યેની જ્ઞતાની ભાવથી અનુભાવના કરે છે

... શ્રી મેલિકે મહારાજા, શ્રી કૃષ્ણમહારાજા વગેરેના દુષ્ટિકે સમ્યગ્દષ્ટિની અનુભાવના કરે છે.

... સમ્યગ્દષ્ટિ હવેાની જિનમંદિર શ્રી તીર્થંકર દેવોના જન્મભાષિવેકે આદિની - ઉચ્ચવર્ણીએ, પ્રભુના અતિશયોની

છે, અસંખ્ય વચનનો તથા અનીતિનો ત્યાગ કરે છે. સદાચારની મર્યાદાઓનું પાલન કરે છે. ક્રોધ, માન, માયા, પ્રપચ, કામ, લોભ આદિને આંતર દુઃખનો સમગ્ર હોડી રહ્યા છે, આવી તેમની કંઈથી તેઓને પ્રભુધાસનની સન્નિપ્ત લાવવામાં સફાયક થઈ રહી છે, તેથી તેઓની ધી જિનવચન અપ્રતિહૂળ સર્વ શુભ કરંજીને બાવળી અનુમોદુ મું.

દૂંકમાં થી પીતરાગ પરમાત્માના માર્ગને અનુસરતા આ ધૌરનાથ લોકમય વિંધમાં જે કઈ સુદૃઢ બૃતકાળમાં થઈ ગયાં, ભવિષ્યમાં યનાર છે, તથા વર્તમાનમાં થઈ રહ્યા છે, તે સર્વે મી અરિહંત પરમાત્માના સુદૃઢોથી માંડીને સામાન્ય જનતાં સર્વે સુદૃઢોને, આવા સુદૃઢો જીવનમાં પ્રાપ્ત થાય તેવા મને.રથો પૂર્વક, મી અરિહંત પરમાત્મા, મી સિદ્ધ પરમાત્મા, મી શુદ્ધ ભગવંતો, મી અવધિતાની દેવો, મી અનુવિધ મંથ અને મારા આત્માની સાક્ષીએ ત્રિવિધ ત્રિવિધ અનુમોદુ મું.

સુદૃઢની આ અનુમોદના મારી સમ્યક્ થાવો, સુદૃઢની આ અનુમોદનાથી મને સુદૃઢોની પરંપરા પ્રાપ્ત થાવ. અને તે દારા સુદૃઢોની વાસના અને પાપનો દામ થઈ મારા આત્માનો ત્રિદિપુરીમાં વાસ થાવ...

સુદૃઢ અનુમોદનાના આ શુભ અનુષ્ઠાનમાં મારાથી જો કંઈપણ પ્રભુ આત્માની વિદુદ અવિધિ આદિ થયું હોય તો તેનું મિચ્છા મિ દુષ્ટકં દઉં છું....

ગયા. ત્યાં અબુસલુ કરીને કેવળજ્ઞાન પામીને મુક્તિએ ગયા.
તેઓની આરાધનાને જાણથી અનુભવું છું....

(૧૧) મુકોરાસ મુનિ પોતાના પિતા કીર્તિધર સાથે
પર્વત ઉપર ચિત્રકૂટમાં ઝડિસુન્ન પધાને રહ્યા છે. વૈદિયી માતા
મૃત્યુ પામીને વાપણ બનેલી છે. મુનિને જોતા જ દેવ બબુદી
ઉઠ્યો. મુનિ ઉપર દુઃખે કયો, ઘાડીવારમાં મુનિને ઠાડી
નાખ્યા. પ્રાણાંત કષ્ટમાં સમાધિને જાગવી શુભ પધાનમાં
કેવળજ્ઞાન પામી, મુક્તિએ ગયેલા ધી મુકોરાસમુનિની સમાને
જાણથી અનુભવું છું...

(૧૨) અરણિક મુનિવરે જાગપજુમાં માતા સાથે ચારિત્ર
લીધું. મોહના ઉદયથી પતન થયું, પણ માતાના કૃપાતથી
પુનઃ ચારિત્ર છર્ડ તુરંત જ સિદ્ધ તલ ઉપર સખત ગમ્भीર
સંધારો કરી દેહને યોગ્યગી નાખ્યો અને શુભ પધાનમાં
આરાધના કરી રવળે સિધાયા તે મહામુનિના લીલ પ્રાય
ક્ષિત જાવને અનુભવું છું...

(૧૩) વજ્રવામીજી ત્રણ વર્ષની ઉંમરે રાજદરબારમાં
કસોટી વખતે માતાએ બતાવેલ જાલ્યાથી લલચાયા નહી.
પિતા પાસેથી રોડકુસળ છર્ડ રાજસભામાં નાચી ઊભા, ચારિત્ર
લીધું—સાખીએના માંડેથી સાંભળી ૧૧ અંગે મોઢે ૧૫,
દેવેની પરોણામાં પાસ થઈ આઠાશયામિની તથા રૈકિય
લગ્નિ મેગવી શાસનની અદ્ભૂત પ્રજ્ઞાવદ્ય કરી, અંતે પાંચમે
મુનિ સાથે સ્થાવર પર્વત ઉપર જઈ અનશન કર્યું અને

પાંચશો મુનિઓ સાથે સ્વર્ગમાં ગયા, તેઓની આરાધનાને ભાવપૂર્વક અનુમોદન છું....

(૧૪) કાકંદી નગરીના ભદ્રા સાર્થવાહિનીના પુત્ર ધન્નાજી દોશુંદક દેવ જેવી ભોગની રિદ્ધિને ભોગવનાર, પ્રભુ મહાવીરનો ઉપદેશ સાંભળી ૩૨ સ્ત્રીઓ તથા ૩૨ કોડ સોનંયાનો ત્યાગ કરીને અણુગાર થયા. આરિત્ર સાથે જ પ્રભુજીની પાસે છઠ્ઠા પારણે છઠ્ઠ તપ કરવાનો તથા પારણે માગી પણ ન ઇચ્છે તેવા નિરસ અન્નથી આયંબિલ કરવાનો અભિગ્રહ કર્યો. નવમહિનાના અંતે હાડપિંજરમય કાયાવાળા ધન્ના અણુગાર અણુસણુ કરી અનુત્તર દેવલોકમાં ગયા, ત્યાંથી મહાવિદેહમાં જઈ મોક્ષે જશે.

પ્રભુજીના ૧૪૦૦૦ શિષ્યોમાં સૌથી ચડતા પરિણામે કોણ? શ્રેણિકના પ્રશ્નના જવાબમાં જેમને પ્રભુજીએ વખાણ્યા તે ધન્ના અણુગારની સંયમ તપની ઉચ્ચ આરાધનાને ભાવથી અનુમોદન છું....

(૧૫) શકડાલ મંત્રીના પુત્ર શ્રી રશ્મિલભદ્ર; ખાર લઈ કોશા વેશ્યાને ત્યાં સદી ભોગમાં લીન બન્યા. શકડાલનું મૃત્યુ થતાં રાજાના મંત્રીમુકા માટેના નિમંત્રણને કોશાની આરિત્ર લીધું. ઔદ પૂર્વધર થયા કોશાની ચિત્રામાળાશાળામાં વ્યાનુભવ કર્યો. પદરચના ભોજન કરવા છતાં પૂર્વપરિગિત કોશાના અનંદ પ્રાપ્તના હાવભાવ દર્શાવ્યા. નૃત્યો વગેરે આકર્ષણ કરવાના પ્રયત્નોને નિષ્ફળ ગણતરી, તેને પ્રતિજ્ઞા કરી અર્ચા આવિશ્ત ગણતરી, ગરુડપાંચે આવતાં ગુરુઓ નંદુકરે

(૨૪) યુવરાજ યુગળાહુની પત્ની મહાસતી મદનરેખા ઉપર રાજ મણિરથ મોકાંવ થયો. તેને નેળવવા ઉદ્યાનમાં કીડાથો ગયેલા યુગળાહુને તલવારનો ઘા કરી મારી નાખ્યો,

અચાનક થયેલા ઘાથી ગુસ્સામાં આવેલા પતિને મહા-મતિ મદન રેખાએ ધીરજ પૂર્વકે ઉપદેશ આપી સમભાવમાં સ્થિર કર્યા. અંતિમ સમયે સુંદર આરાધના કરાવી દેવલોકમાં મોકલ્યા.

પોતે શીલની રક્ષા ખાતર જંગલમાં ગઈ ત્યાં પુત્રને જન્મ આપ્યો. શરીરશુદ્ધિ કરવા સરોવરે ગયેલી તેને હાથીએ ઊછાળી. વિદ્યાધરના વિમાનમાં પડી. મોહિત થયેલા વિદ્યાધરને આશ્ચર્ય કરીને નંદીશ્વર દ્વીપ લઈ ગઈ, ત્યાં મુનિની દેશના સાંભળી વિદ્યાધર મોઘ પામ્યો.

યુગળાહુ દેવ વિમાન સાથે આવી પ્રદક્ષિણાદિ કરે છે. જંગલમાં છોડેલા પુત્રને મિથિલાનો રાજા લઈ ગયો છે. દેવની વિનંતિથી મદનરેખા મિથિલા જઈને પુત્રનું મુળ જોઈ ચારિત્ર લેવાની ભારતના વ્યક્ત કરતાં દેવ તેને ત્યાં લઈ જાય છે ત્યાં પુત્રનાં દર્શન કરી સાધ્વીઓનો ઉપદેશ સાંભળી ચારિત્ર લીધું.

આગળ કિપર ચુદ્ધ માટે નૈયાર ચર્યેલ જાને ભાઈઓને પણ પ્રતિભાધ કર્યો. મહાસતી સાધ્વીશિવોમણી શ્રી મદનરેખાના મુદ્દતોને ભાવથી અનુભાદે કરે....

(૨૫) આહુ. સુઆહુ મુનિ મનમના પાંચરંગ નામનાં જોડે મેલવરી પાણી લાવે. પીંજત કરી-જરૂરના કરે. પીંડ, મહાવીર

મુનિઓ દુષ્કર સ્વાધ્યાય કરતા હતા.

આરે કાળ કરીને સંયમધર્મની આરાધના પૂર્વક અનુત્તરમાં ગયા. ત્યાંથી બાહુ અને મુખાહુ શ્રી ઋષભદેવ સ્વામીના પુત્ર ભરત અને બાહુબલી તરીકે યયા, ખીન બે પુત્રીઓ પ્રાદી અને મુદરી તરીકે યયા.

ત્યાં પણ ધર્મની શુભ ભાવે અતિશ્રેષ્ઠ આરાધના કરી, કાળ કરી તે જ ભવમાં મુક્તિએ પહોંચ્યા.

એ મહાપુરુષોના નૈયાયવ્ય, સ્વાધ્યાય, સંયમ આદિ મુકુતોને ભાવથી અનુભવે હું....

ઉપસંહાર

શ્રી જિનશાસન રત્નોની ખાણ છે, તેમાં ઉત્પન્ન થયેલ કંઈક મહાપુરુષોના જળસ્જસ્ત પરાક્રમે છે, હે શાસનના પરાક્રમી પુરુષો ! તમારા રત્નત્રયીનાં પરાક્રમેને અમારી ભાવભરી પંદના.

હે નાથ ! કેટલાના પરાક્રમની ગૌરવ ગાથા ગાઈએ. સમય પરિમિત છે, શક્તિ લીધીવત્ છે. દુઃકમાં ભૂતકાળમાં થયેલા જે કોઈ જીવોએ જે કંઈ શ્રી જિનેશ્વરદેવની પવિત્ર આજ્ઞાને અનુસરીને કર્યું છે, વર્તમાનકાળમાં જે જીવો શ્રી જિનવચ્ચનાનુસારી શુભપ્રવૃત્તિ કરી રા

પણ જે કોઈ જીવે શ્રી જિનેન્દ્ર પ્રભુના વચનને અનુકૂળ અપ્રતિકૂળ, શુભકરણી કરશે, તે ત્રણે કાળની શ્રી જિનાજ્ઞા-અનુસારી સર્વ જીવોની દાન, શીલ, તપ અને ભાવની તથા સંવર-નિર્જરાની સાધક પ્રવૃત્તિઓને, શુભ અનુકૂળોને, સુકૃતોને મારા જીવનમાં પણ ઉત્તમોત્તમ સુકૃતોનો વિસ્તાર વધે તેવા મનોરથપૂર્વક ત્રિવિધ ત્રિવિધ શ્રી અરિહંત પ્રભુ, શ્રી સિદ્ધ પરમાત્મા, ગુરૂ ભગવંતો, અવધિજ્ઞાની ઉપયુક્ત દેવતાઓ, પૂજનીય શ્રી ચતુર્વિધ સંઘ તથા મારા આત્માની સાક્ષીએ અશઠ હૃદયથી, નિઃશલ્યપણે, બાહ્ય આશંસાથી રહિતપણે, હૃદયના સાચા આનંદના ભાવને પ્રગટ કરવાપૂર્વક વારંવાર ભૂરિ ભૂરિ અનુમોદના કરું છું....

મારી આ અનુમોદના ભાવપૂર્વકની થજે, તથા મારા જીવનમાં સુકૃતની સંપત્તિને પ્રાપ્ત કરાવનાર હોજે, અને તે દ્વારા કર્મમલનો નાશ થઈ, ભવ્યત્વનો પરિપાક થઈ મોક્ષસુખને આપનાર થજે. એજ શુભાભિલાષા.

સુકૃતાનુમોદનાની આરાધનામાં જે કાંઈ પ્રભુવચનથી વિરૂદ્ધ થયું હોય તે બદલ મિચ્છા મિ દુષ્કર્મ.

